

2000- szindróma (II.)

**(az állam információs modelljét és
makrokommunikációs szerkezetét érintő
események)**

*IFTI-eseménynapló
file: SYNDROM.doc
(ifti-adattár 27-51.)*

2000, április 10.

témavázlat

A/ AZ INFORMÁCIÓGYŰJTÉS ÉS -FELDOLGOZÁS FELŐL

1. Az információtudomány eseményei	3-
2. Az állami és kormányzati információpolitika eseményei	6-
3. A mérés és minősítés változásai	16-
3.1 A statisztika információtartalmának változásai	27-
4. Az információs társadalom fejlődésének eseményei	34-
4.1 Az információgazdaság eseményei	37-
4.2 A médiagazdaság eseményei	39-

B/ A TÁJÉKOZTATÁS FELŐL

5. A tájékoztatástudomány eseményei	42-
6. Az állami és kormányzati tájékoztatáspolitikai eseményei	48-
7. A gazdasági tájékoztatás eseményei	54-
8. A tájékoztatás társadalmi tükör szerepe	60-
9. Információs társadalom: információgazdaság, információs politika	64-
10. Média: a gazdasági és politikai orientálás eseményei	68-

C/HIVATKOZÁSOK	72-
----------------	-----

AZ INFORMÁCIÓGYŰJTÉS ÉS -FELDOLGOZÁS FELŐL

1. Az információtudomány eseményei

Az országos nyilvántartó rendszerek gondjaként a kormányzati információ- és tájékoztatáspolitikai soros eseménye mindenekelőtt szemléleti problémákban, információtudományos mulasztásokban nyilvánul meg. Az apropó a tébé- és APEH-nyilvántartások működtetése (az egyeztetési mechanizmus késése: ill. az új határnyilvántartási adminisztrációs rendszer kudarca¹ (10 év után is technikai gondokra hivatkozva, miközben az információszerzési, adminisztratív gondok a felismerésig sem jutottak).

A magyar információjog és információpolitika eseménye, hogy a magánszféra egyszerűen lehallgathatja a lakossági, a rendbiztosítási és a kormányzati kommunikációs rendszereket, mert a jogi, adminisztratív és a technikai feltételek ezt teszik lehetővé (közben egyes politikai erők következetesen az állami információjogot rombolják, s az így létrejött félállami információjog a lakosságot, a „közt” már nem védi).² Vajon meddig kell még elmenni, hogy ráébredjünk, nem az államtól kell félni adatainkat, nem mindenáron az állami rendvédelmi szervezetektől kell elzárni a lehallgatás lehetőségét, hanem a bűnözőktől?!

Az információpolitika jogi-adminisztratív tartalmát érintő esemény a távközlési hatósági felügyelet alakulása az EU-ban, állami feladatok és intézményrendszer: kormányzati szakértés és tanácsadás: felügyelet (piaci, ár stb.) és frekvenciagazdálkodás: a hatósági felelősség alakulása (Távközlési hatóságok és konzultatív szervezetek 12 uniós országban a távközlési törvények elemzése alapján).³ Vonatkozó munka a név- és a lakásadatok kezelésének jogi alapjai, garanciái, viszonyuk az adatvédelmi törvényhez stb. érintésével a résztörvények a tudományos kutatás, a piac- és közvélemény-kutatás, a közvetlen üzletszerzés (direct marketing) működése jogi értelmezését adja közre.⁴

A 40 éves brit Institute of Information Scientists millenniumi állásfoglalása kapcsán vetődik fel, hogy a brit állami információmodell és makrokommunikációs struktúra mennyire más, mint a magyar. A Blair-program felsorolása is vádirat a magyar állami információpolitika ellen, mivel a magyar állam információkereskedelmi, államigazgatási és gazdasági tervezési, ill. tájékoztatási adminisztrációs szabályai, jogi keretei az elmúlt tíz évben lényegében visszafejlődtek.⁵ Az új információs modell az információtudatosság növekedésével egyidőben négy kategóriát határoz meg a szakértés területén, úgymint a kreatórok (információtermelők, -szolgáltatók, tájékoztatók), kollektorok (az ismeretgyűjtő kapuemberek), kommunikátorok (információközvetítők, eligazítók), konszolidátorok (interpretátorok, elemzők) szerepformáit.

Az (intellektuális) információsabadság-eszmény társadalmiasodása menetében fordulópont következett, amikor 1997-1998-ban a fejlett országok állami-kormányzati FOI-szabályozást készítettek (mo. viszont továbbra is halad ellenkező irányba, a szűk, értelmiségi információsabadság-eszmény mentén). Az 1998-as OECD-miniszteri értekezlet szellemében még a szűkebb régiókban is a legnyitottabbak

vagyunk az állami információvédelem területén (ill. Londonban csak mo. nem képviseltette magát a térségből az államigazgatási információtudományi konferencián, mert „nincs ilyen típusú szakemberünk”?!).⁶

A magyar információpolitika jellemzője, hogy az állammal szembeni hisztériakeltés idején szabadon hozzá lehet férni az egészségügyi adatokhoz, a tetmetkezési vállalkozók, a kozmetikai és más ápoló készítmények ügynökei, az újszülöttek szükségleteinek, fényképezésének kiszolgálói járnak az élen. A kórházi vagy az anyakönyvi hivatalok adattárait rendszerint a belső személyzet lefizetésével szabadon beszerzik.⁷

Az információ- és tájékoztatáspolitikai kiemelkedő eseménye, hogy a rendszerváltozás után tíz évvel végre elkészült (legalábbis megkezdte működését) a Legfőbb Ügyészség információközponti adattára, ami az eddig 12 különböző regisztrációs megoldást egyesíti. Az ügyészség az a kizárólagos szerv, amelyik minden országos nyilvántartó rendszer adataihoz hozzáférhet: a mostani adatbázisban 31 millió adat van, 1993-tól minden bűneset és elkövető összekapcsolható.⁸ Az OECD-országokat mérve alapul (mo. is tagja) addig nincs konzisztens jogrend és rendbiztosítás egy országban, amíg az ilyen adattár és hozzáférési protokoll nem működik!).

Az európai politika aktuális eseménye a mindennemű kommunikáció lehallgatása a biztonság szemeltartása miatt.⁹ E téren az európai jog nagyon távol van a mo-i gyakorlattól, ugyanis a tagállamok jogi és adminisztratív szabályozása lehetővé teszi a folyamatos és állandó (automatikus) lehallgatást, amit most kiterjeszteni kívánnak a teljes közösségre. A határokon átnyúló lehallgatás intézményeinek listája is áttörés az információjog és biztonság területén.

Az információelmélet és a filozófia viszonya jelenik meg abban az összefüggésrendszerben, amelyben az elmúlt 50 év történései koncentráltan benne vannak: így az 1. vagy kibernetikus visszacsatolási modell, a 2. vagy a társadalmi visszacsatolási modell, a 3. vagy információtudatos visszacsatolási modell. Az információ kognitív és szituatív értékelésének nézőpontjai: a Maruyama-modell továbbfejlesztése. Másrészt a „social informatics” magyarázata, értelmezése.¹⁰

Az információtudomány témakörében az informatika mint szociotechnológia: a „világagtól” az „informatóriumig” (E. Garfield): az internet jövője: információkapacitás és visszakeresés: az iskolai (tanítói, tanulói) viselkedés a globális információs infrastruktúra viszonya a téma. A nemzeti információpolitika jelenik meg a világ legöregebb információtudományos műhelyében, új tartalmakkal.¹¹

A katonai információtudomány mint olyan felvezetése esemény a magyar információpolitikában. A C2 (command and control) információs rendszerek, C3 (command control communications) információs rendszerek fejlődése: a katonai információtudományos metodológia: szervezetek, tudományos konferenciák, témák bemutatása.¹²

A információjog témakörében az államtitok és a sajtószabadság értelmezése a mai helyzetben: nemzetközi ügyek és minősítések (Spiegel-ügy, Pentagon Papers-ügy): a sajtó és a bürokrácia viszonya: az államtitok minősítése és büntethetősége.¹³

Az informatika mint segédtudomány sok mellékesnek tűnő tárgyat szippant magába, az apropó az outsourcing értelmezési kísérletei Mo-on, most éppen az MTA

Információtechnológiai Alapítvány jóvoltából (Szemlények az informatikából-sorozat: Outsourcing a közigazgatásban. Nemzetköz gyakorlat.).¹⁴

Amit az információs szakemberek régen várnak, kormányzati szinten foglalkoznak az internet szabályozásával, s az ügy komolyságát mutatja, hogy az amerikai kormány (a Fehér Ház) „rendkívüli infrastruktúravédelmi igazgatója” koordinálja a törekvéseket. Széles körű revízió indult a polgári és biztonsági (katonai stb.) hálózatokba tagolt gépek ellenőrzésére. Állami értekezletet hívtak össze az érintett cégek (gazdasági aktorok) és az állami intézményrendszer képviselői részvételével, s ezt követi a kereskedelmi kamara zárt ülése az internetes cégek képviselőivel. Az EU illetékes szerve ügyancsak szakértői ülést készített elő: 10 évvel ezelőtt még kiátkozták azokat a szakértőket, akik akkor felvetették a beavatkozás szükségességét.¹⁵

Az „adatvédelem mintaszakma” vagyunk, ezért az EU javasolja Mo-ot a szabad adatforgalom számára megnyitható országgént kezelni (!). Miközben a német adatvédelmi törvényt és az amerikai információs szabadság-eszményt emeli ki követendő mintaként az adatvédelmi biztos, senki sem figyelmeztett arra, hogy Mo-on az adatkezeléssel gondok vannak. Mindent összevéve a legsúlyosabb ellentmondás, hogy az új igények (pl. a hitelminősítés) minden eddigénél kiterjedtebb adatkérést jelentenek.¹⁶

Az információkeresés, az elektronikus információgyűjtés, kezelés, feldolgozás műveleteit körüljáró tanulmány a könyvtárosi szakma szempontjából: az információ (vissza)keresés (information retrieval): az internet történelme, a keresőrendszerek története: a tartalomszolgáltatás kialakulása: keresőszolgáltatások (ma max. 45%-os hatékonyságúak), keresőgépek és keresési stratégiák.¹⁷

Az information science 1945-ös születése után (V.Bush) az 1960-as években jelenik meg az oktatásban, 1968-ban alakult meg az American Society for Information Science (1970-ben indul folyóirata, a JASIS): és ma már több mint 100 egyetemen oktatják világszerte. Az alkalmazott információtudomány után az elméleti információtudomány is fejlődésnek indult, és ma az egyik legizgalmasabb tudományterület.¹⁸

Az információpolitika tárgyában nemzetközi botránytól hangos a média, amit az Echelon-ügy kapcsán most a gazdasági verseny konfrontációs terepeként interpretálnak. Mo. szempontjából az Echelon-rendszer az információháború és -hadviselés jellegzetes terméke, amely a kontinentális távközlés és hírközlés csatornáinak lehallgatására szerveződött a globalizálódott bűnözés, a nemzetbiztonsági jellegű hírszerzés, a gazdasági verseny gerjesztette kémkedés minden formájának felderítésére, ill. kiszolgálására. Az apropó a magyar információbiztonság felvetése a vonatkozó jogi és adminisztratív szabályozás, ill. a technikai-technológiai fejlesztés kérdéseivel.¹⁹

Az információpolitika eseménye az állami és kormányzati információpolitika nagy elvi vitáinak reprezentánsa, a francia Minitel sorsának alakulása az internetes versenyben. A Minitel még ma is 6 millió régi terminálon működik, 1999-ben havi 250 millió hívást bonyolítottak. A Minitel fénykorában az információs közmű volt, a telefonos előfizetők 25 ezer szolgáltatást értek el általa: távlatában a France Telecom a Wanadoo internethelyen próbálja működtetni a Minitel szolgáltatásokat.²⁰

Az információgazdálkodás témája, a szöveges adatbányászat kormányzati szervezetekben, különös tekintettel a tudományos és technológiai ismeretekre. Az

információ-visszakeresés minőségi és hatékonysági gondjai az adatbányászatnál: a vonatkozó definíciós gondok, irodalmi szemle, szöveggyűjtemény. Az USA haditengerészeti kutató részlegének tapasztalatai alapján²¹

A térinformatika eseménye, a városi informatikai alkalmazások által hordozott területi információs rendszerek modellezése, példái, felmérés: a katonai informatikai rendszerek modellezése, a polgári védelmi alkalmazások példái.²² Az információpolitika eseménye az elektronizált kormányzati munka konceptualizálása: az USA-NIIS: az európai reagálás az amerikai mintára, ill. a tagországi NIIS-ek: a government-online programok: az OECD GII-GIS programok: az „elektronikus demokrácia” koncepciók.²³

A gazdasági tájékoztatás eseménye az internetidő (time) bevezetése, gyakorlati érvényességének igazolása pedig a Reuters rövidesen induló globális tőzsdefigyelő szolgáltatása, ami az információs forrástájékoztatás csúcsa lesz. A világ vezető pénzügyi információ- és hírszolgáltatója a FTSE-index kiadó céggel együtt 24 órás tőzsdét szolgáltat a Kinetic Information System Services cég révén. Ebben olyan szolgáltatásbázis működik, mint 60 ország 10 ezer részvényének követése, 3 ezer index átszámítása a trendkövetés és tendenciakutatás célja, mindezt egy 35 ezer céget tartalmazó adatbázis alapján.²⁴ Az internetidő bevezetése, ill. a Reuters 24 órás szolgáltatásainak beindulása indította a folyamatot, s a hatások már a magyar piacon is megjelentek, amennyiben a Net-Ce.com elektronikus kereskedési rendszer rövidesen munkába áll. A Net-Ce.com partnere a BÉT-et kiszolgáló CMA Small System magyar és angol nyelvű valós idejű információs szolgáltatást kínál.²⁵

2. Az állami, kormányzati információpolitika eseményei

Mindennapi események példázzák a nagy nyilvántartó rendszerek korszerűtlenségét (helyenként működésképtelenségét). Vonatkozó esemény, hogy a földhivatali számítógépes adatrögzítő program tesztelése nem sikerült, mert a kezelése nehézkes és mert „lefágnak gépek”!²⁶ Sokadszorra ismétlődik az olyan jellegű korszerűsítés, amelyik nélkülözi az információs szervezési jártasságot. A rendszer legfőbb gondja, hogy nem érti a magyar nyelvet (vagyis rosszul hangolták össze a dokumentálás szövegtartalmát és a gépi értelmezés lehetőségeit), ezen túl van az informatikai készségek működőképességének minősége. Újabb információpolitikai hiányosságra derült fény, amikor kiderült, hogy a búza vetésének támogatására kiírt pályázat adatlapot nem tartalmazott, s így nincs információ arról, hogy mit, mikor, hova, hogyan, miért vetnek?²⁷ Az információs szervezés az államirányításban egyre romlik, az agrártárca pedig különösen nagy hiányosságokat halmozott fel.

Minősített információpolitikai esemény az egyik legjelentősebb kényszermodernizációs ügylet, hogy az APEH számítógépparkjának cseréjét (meglepetésre) nem a magyar piacot felosztó IBM Mo. Kft., a HP Mo. Kft., a Compaq Mo. Kft., vagy a Szinvanet Kft. kapta,²⁸ hanem a Wang Global Kft. (ig. Uherezky László), amely az amerikai Getronics-csoport tagja (tavaly nyelte el az Olivettit), közigazgatási és kormányzati rendszerekre specializálódott, a világ első öt informatikai szolgáltatója közé tartozó cég. A magyar piacot is átírják?!

Az információpolitika nagy eseménye, hogy a hírek szerint a KHVM keretei között alakult munkacsoport próbálja kidolgozni az elektronikus iratkezelés mo- szabályait (törvényt?!), bár a MeH-IKI keretein belül Magyar Zsuzsa főosztvez irányításával is foglalkoznak ilyen gondokkal.²⁹ A tervek szerint öt helyen egyszerre indulna meg az új adminisztráció, ami feltételezi azt a döntést, hogy nem szakértőket alkalmaznak bevezetésére, hanem a tisztviselőket tanították be a rendszer beindítására. Az államigazgatási adminisztráció elektronizálása komoly reformot jelent, jelentős munkaerő-megtakarítással (a kvalifikálatlan, szövegbeviteli munkaerőben). Mindez történik akkor, amikor a tárcáknál az információszerzés, dokumentálás és archiválás, az információforrás-kezelés mélyponton van, miközben az informatikai fejlesztések a technológiai korszerűsítést gyorsítják, de az információtudományos intelligencia nem javul.

Az információpolitikai események pezségét igazolja, hogy a BME-n az Információmenedzsment Tanszék (Gelléri Péter tanszékvezető docens) most bankinformatikai célképzést (egyben a Byte című lapban önálló rovatot) indít. A tanszék mellett megalakult az Infoplanet Pénzügyi Informatikai Kutatóközpont is (Gelléri P. vezetésével), amelynek célja az integrátor cégek és a menedzsment oktatása.³⁰ Ide tartozik a Magyar Nemzeti Host Egyesület megalakulása mint esemény, ami egyben a szakmai, gazdasági, félpolitikai és politikai lobbik harcterepeinek kiszélesedését jelzi. A MNHE főtitkára Balassy Zsolt az NTI informatikai igazgatója, a TÉF elnöke, a NHIT tagja: a lobbik egyébként 16 szervezetből áll. Az „infokommunikáció” fórumai közötti versenyben az ORTT, a HIF, a NHIT, a MeH közötti lobbiharcok most kezdődnek igazán.³¹ Vonatkozó esemény a NIIF újrafogalmazása az Orbán-kormány által, amennyiben létrehoznak egy NIIF-Irodát (amely a Felsőoktatási Fejlesztési Alapprogramok Iroda költségvetési részegységeként működik), amelynek igazgatóját a Programtanács nevezi ki 6 évre. A Programtanács szavazó tagjai a tárcák államtitkárai és a Hungarnet Egyesület elnöke, meghívottjai a NIIF-Iroda igazgatója, a Műszaki Tanács és a K+F Kuratórium elnöke.³²

A térinformatikával kapcsolatban az apropó a metatér program (koordinálja a MeH, tagok az ITB, Fömi, Váti, MÁFI, GeoX Kft, Scriptum Rt.), ill. a fogalomtár és a metaadat-szerkesztés, amelyek a Márkus Béla féle GIS Szótár után készültek. A nemzetközi kapcsolódások alapja az amerikai FGDC, CSDGM, az EU INFO2.000, ESMI, MEGRIN, CERCO, EUROGI előírások és szabványok. A metaadat tartalom meghatározása a CEN TC 287 és az ISO TC 211 szabványokban.³³

Sajátos hiányt jelent, hogy a szervezett munka világáról, a szakszervezetekről nincsenek hiteles adatok. A konföderációk adatszolgáltatásai szerint a 3,6 millió foglalkoztatott harmada szervezett dolgozó. A szervezetek maguk is vitatják egymás taglétszámát, ám a GM számukra készült reprezentativitás-mérési módszerét elutasítják (az OMT 6 tagszervezete pedig még nem foglalt állást). A kormány által előírt tagnyilvántartást el kell végezniük, s a munkaügyi bíróság és/vagy közjegyző illetékességébe kell helyezniük.³⁴ Az MSZOSZ 450 ezres, a SZEFE 274 ezres, az ASZSZ 170 ezres, az ÉSZT 140 ezres, a Liga 100 ezres, a Munkástanácsok 60 ezres tagságot jelent. A vonatkozó munkaügyi ellenőrzések szerint az érdekképviseleti szerződések és hatékonyságok válságban vannak, nem működnek.

Sajátos esemény a Magyar Történelmi Társulat ülésorozata (teljes szakmai és laikus érdektelenség, a média távolmaradása mellett) „múltunk kritikus kérdései” címmel.³⁵ A sorozat első vitadélutánja a monarchia felbomlásával, a második a Horthy-rendszer politikájával és kultúrájával, a harmadik a Mo. a második világháborúban témakörrel foglalkozik. A cél „az elmúlt 50 év hamis információinak kiszűrése”, amit mint történelmi revíziókat az Akadémia rehabilitálására használhatnánk fel. (Ugyanakkor még a tervezett címekben sem fordul elő, hogy a „merre tovább mo.” vitasorozat idején a tudóstársadalom revízió alá venné a trianoni országcsontkolás utáni állam és ország-újjáépítési folyamat - annak államigazgatási, kormányzati stb. - megoldásainak értékelését, pedig ebben a folyamatban több tanulság lenne a mai Mo. átalakítására, mint bármi más, külföldi ismeretanyagban.)

A magyar informatika szakmai (tudományos, etikai stb.) válságának bizonyítéka az ÁPTF informatikai korszerűsítése, ill. a brókercégek adatszolgáltatási kötelezettségeinek megújítása. Az apropó, hogy új tőkepiaci monitoring rendszer készül (ÁPTF-BÉT-KELER).³⁶ A magyar viszonyokra jellemző, hogy a bankfelügyelettel történt 2 évvel ezelőtti egyesülés ellenére sem egységesítették az informatikai rendszereket (egyébként az ÁPTF szolgáltatása a „www.aptf.gov.hu” címen érhető el). A másik példa az elektronikus írásbeliség és az informatikai intelligencia meghatározása egyfelől az informatika gyakorlati túlterjeszkedése (az információ:informatika-viszony a technika:technológia-viszony analógiájára), másfelől a modellezéshez szükséges új ismeretelméleti igény kapcsán.³⁷ Mindez az oktatási és szakképzési környezetben felveti a fogalmazás hitelessége kérdését is, az információtudomány minden nyelven (magyarul is) hitelesen hangozzék.

Az állami és kormányzati információpolitika eseménye, hogy az EU (1996-os bázison) elkészítette a regionális fejlettség térképét a tagokról és a leendő tagokról, s e jelentés szerint a legnagyobb regionális különbségek Mo-on vannak.³⁸ A különbségek 1996-1998 között tovább nőttek), a főváros és az egyes régiók között 4-2,2-szeres különbségek is adódnak. Tovább bonyolítja ezt a helyzetet, hogy a számítások és összevetések sem kompatibilisak a többi ország, ill. az Eurostat adataival?!

Az információbiztonság tárgya, a dátumváltás apropójából az állami biztonság alapvető kérdései kerülnek folyamatosan terítékre. S amire eddig nem volt példa - most is a kontrapolitika hozza csak a belpolitikai események rangjára -, anomím levelezéssel, nevüket nem adó „szakértők” adnak riasztó (de valós) jelzéseket. A kormány által készített felmérés nyáron 150 intézménynél vizsgált³⁹ 86 ezer berendezést, amelyekből 55 ezer tudta kezelni a dátumváltás problémáját, az alkalmatlan berendezésekből viszont 2.200 darab közvetlenül emberi biztonságot veszélyeztet (ezek cseréje több mint 1 Md HUF költséget jelent).

Az információjog eseménye a banktitok (BTK 300/a paragrafusa) kezelése, amely az információs önrendelkezési jog alkotóelemeként párosul a közérdekű adatok megismeréséhez fűződő joggal (ezzel szoktak visszaélni az újságírók, szabadon értelmezve a közérdeket).⁴⁰ Az információs önrendelkezési jog aktív és passzív, egymással szembenálló oldalának ütközése bonyolult harmóniát kíván, amit a félállami magyar információjog képtelen biztosítani. Ezzel együtt nem lehetetlen annak biztonságos minősítése, hogy mikor közérdekű adat a banktitok tartalma (a VIP

esetében is). Információpolitikai esemény, amikor az ÁSZ bírálja a költségvetési deficit finanszírozásának áttekinthetlenségét (bár még szó sincs az új nemzetközi számviteli szabványok bevezetéséről).⁴¹ Gyakorlatilag nincs levezetve a költségvetési szoftver által kezelt tételes elszámolás a tervezett mutatókkal. Ez az, amikor tetten érhetők a fejlődő és a fejlett országok eljárásai közötti különbségek, amennyiben a felzárkózó fejlődő országok költségvetéseiben nem készülnek szöveges magyarázatok az 1 Md nagyságrendű forrásfelhasználás-változásokról, míg a fejlett országok költségvetéseiben nem lehet előterjeszteni olyan költségvetési tervezetet, ahol nincsen részletes indoklás az 1 Md feletti forrásokról.

Az információpolitika és információjog eseménye, hogy a következetlenségek immár hamar napvilágra kerülnek: miközben a népszámlálás kapcsán állandóan szóba kerül, hogy nem szükséges a vallási hovatartozásra válaszolni, most éppen az egyházak nyilvántartásának szigorítása van napirenden, fontosnak tekintve a támogatást (a taglétszámok utáni elbírálást).⁴² Nem is beszélve más törvényekkel, mint a lelkiismereti és vallásszabadságról szóló törvénnyel való összehangolást, az információs kerettörvény hiánya mind nyilvánvalóbb. Információpolitikai esemény a hírközlésből, ahol a készülő törvénytervezet késést jelez, meghaladott állapotokat szentesít majd az információgazdaságban, az információpolitikában, a nemzetközi trendeket illetően, de mindez a liberalizálás nevében, a Matáv monopóliumának felszámolása érdekében történik.⁴³ A gond az, hogy a Matáv állítólagos monopóliumát nem használták fel az elmúlt tíz évben az országos információs infrastruktúra program maradéktalan végrehajtására (magyar forrásokból magyar munkahelyeket támogatva). A Matáv monopóliumát vígan megtörték a magyar piacon lévő külföldiek, ráadásul mindez állandó áremelkedés mentén haladt, és most is áremelési várakozások vannak az általános költségcsökkentés helyett?!

Az információs rendszerek születésével kapcsolatos esemény, hogy az ipari parkok fejlesztéséhez segédkező „független” társadalmi szervezet, a Magyar Tudományos-technológiai és Ipari Parkok Szövetsége (Mattip, elnök Emőd Judit) olyan információs központot szervez, amely eligazítást ad az érdekelteknek a legfontosabb információforrások és konzultációs lehetőségek formájában. Az ipari parkokhoz mint koncentrált fejlesztő és termelő központokhoz forrástájékoztató információközpontok tartoznak (pontosabban utóbbiakkal indulnak).⁴⁴

Az országos információközponti szerep szempontjából fontos esemény a tőzsdei almanach kilencedik alkalommal megjelenése (most ingyenesen az internetes változat is elkészült). A három kötetben közel ezer pénzügyi szervezet, jogszabályok, pénzügyi, tőzsdei ismeretek téra szerepel, angolul is.⁴⁵ Vonatkozó esemény a regionális információs rendszerekkel kapcsolatban, hogy területi információs, konjunktúra- és piacelemzési rendszer adaptálása folyik a nemrég megalakult Nyugat-dunántúli Regionális Fejlesztési Ügynökség révén, amit támogat a Phare CBC program is.⁴⁶ A program keretében felméréseket végeznek a háztartások és a vállalkozások helyzetéről, azzal a régió gazdasági potenciálját térképezik fel.

A magyar nemzeti és kormányzati információpolitika soros botránya, hogy az ÁSZ költségvetési és zárszámadási törvényjavaslatai (sokadszorra) a nagy nyilvántartó rendszerek korszerűtlenségeit ostromozzák, ill. a „költségvetési szervek

adatnyilvántartási és információs rendszereinek” korszerűsítését követelik.⁴⁷ Szinte minden intézmény nyilvántartásait elmarasztalják, a nemzetközi számviteli adminisztráció újításainak be nem vezetése miatt.

A magyar állam makrokommunikációs válságának újabb (s egyre képtelenebb) példája a legfrissebb Pápai Évkönyv megjelenése, amelyben Mo. kisebb területű és népességszáma is alacsonyabb a valóságosnál, mert - állítólag - a magyar egyházmegyék megbízhatatlan információkat juttattak el Rómába.⁴⁸ A vallásossági arányok meghatározása ugyancsak valótlanúságot tartalmaz, a KSH állásfoglalása igazságot tehetne.

A Hírközlési Főfelügyelet (Hif) változó szerepe jelenik meg abban a konjunktúrában, amit az információs társadalom programokban való kiterjedtebb felügyeleti, szabályozási (hatósági) tevékenysége jelent.⁴⁹ A világos állami és kormányzati információpolitika híján nem tudni, persze, hogy milyen irányba és minként változik meg az intézmény státusza. A hírközlési tézisek megszületése nagy esemény, jó lenne a szakmai és a társadalmi revíziót elvégezni, mielőtt a törvényhozás elé kerülnek.

Az információpolitikai események sorában kiemelkedő az agrárinformációs rendszer körüljárása az információs rendszerfejlesztési alapelvek szellemében. Az EU informatikai struktúra, a statisztikai információrendszerek harmonizációja, a piaci információs rendszer: agrárstatisztika (gazdasági tipológiai, termelési mutatók, monetáris statisztika): a teszüzemi rendszer, az integrált adminisztrációs és ellenőrző rendszer (Kapronczai I.: Az agrárinformációs rendszer fejlesztése az EU-csatlakozás tükrében.)⁵⁰

Az európai politika aktuális eseménye a mindennemű kommunikáció lehallgatása a biztonság fokozottabb szemmel tartása miatt.⁵¹ E téren az európai jog nagyon távol van a mo-i gyakorlattól, ugyanis a tagállamok jogi és adminisztratív szabályozása lehetővé teszi a minősített (szigorúan körülírt) folyamatos és állandó, automatikus lehallgatást, amit most kiterjeszteni kívánnak a teljes közösségre. A határokon átnyúló lehallgatás intézményeinek listája is áttörés az információjog és biztonság területén. Ezzel szemben a magyar információjog félállamiságának újabb bizonyítéka a „vodafone”-ügy, amikor előrelátó vállalkozók kisajátítanak olyan kompetenciákat, amelyeket nem védenek állami és más közületi szabályok. Az apropó, hogy a domain-nevet időben lekötő személy később azt borsos áron hajlandó átadni a címhez tartozó kompetenciákat birtokló szervezetnek.⁵² Ez a nemzetközi gyakorlatban is létező, féllegális üzleti forma amorális vonzatokkal fokozza a zavart ott, ahol egyébként a közérdeket (az információ közjó jellegét) nem védi szinte semmi.

Az állami és kormányzati információpolitika eseménye, hogy végre elkészült az az információs csúciszerv, amely a dátumváltási problémákat hivatott áthidalni: a Mojzes-féle csoport kiköltözött a MeH-ből és a Hegedűs Gy. utcában kapott helyen új infrastruktúrát épít ki (ez a harmadik kormányciklusban a magyar kormányok első ilyen lépése, s mint ilyen példaértékű lehet). A koordinációs központ (ami már mást jelent, s a kormány működéséből, az operatív munkából legjobban hiányzó rész) végső helye a tervek szerint a HM Dózsa György úti létesítményében lesz. Az új Kormányzati Információs Központ Borókai G. és Mojzes I. vezetése alatt működik majd.⁵³

Információpolitika esemény a TÉT-attasék soros konferenciája, amely

sokadszor veti fel, hogy a tudományos információgyűjtés mo-i intézményrendszere mennyire elavult (sőt, visszafejlődően van, amennyiben a KÜM sikerként adja elő, hogy 11 állomásra tét-attasék címén diplomatákat küldtek?!).⁵⁴ A kóros forráshiány itt is akadályozza, hogy a legfontosabb régiókba (USA, Kína, Kanada, Délkelet-Ázsia) újabb attasékat küldjünk, de inkább a tudományos és műszaki információk felismerésében és gyűjtésében jártas szakembereket, semmint diplomatákat.

A kormányzati információpolitika három nagy eseménye az idén a KSH-GM külgazdasági bázisadatbázis rekonstrukciója, a kormányzati információs koordinációs központ létrehozása, ill. a MeH keretein belül szerveződő pályázati információs rendszer telepítése (kormányzati pénzeszközökre kiírt pályázatok nyilvántartására, nyilvántartás, kezelés, ellenőrzés). Tíz év telt el, amíg a soros kormány rászánta magát (egyébként az OECD-tagsággal járó, 54 minősített államigazgatási információs rendszerből néhány) megvalósítására.⁵⁵ Az ingatlannyilvántartás a magyar társadalom, a gazdasági és politikai rendszer információtudományos minősítője. A rendszerváltozásból következő hatalmas elmaradások, az EU-csatlakozási kényszer, a millenniumi revíziós kényszer együttesen akkora információauditálási, -szervezési, elektronizálási munkálatokat jelentenek, hogy egy új nagynyilvántartás készítése kisebb munka lett volna: 1999-ben 1 millió elintézetlen ügy torlódik, ami 4 millió állampolgárt érint.⁵⁶

A közszolgálat kapcsán az apropó a környezettudatosság növelésének szükségessége, ugyanakkor a környezetvédelem politikai fontosságának hangsúlyozásával egyidőben az elektronikus médiából eltűnnek a zöld műsorok.⁵⁷ A pénz hiánya önmagában nem indokolja, hogy a környezettudatos információ kiszorul a közszolgálati feladatokat ellátók kínálatából. A kancelláriaminiszter az országgyűlés alkotmányjogi bizottsága előtt a kormányzati kommunikáció (tájékoztatás) javításáról, a médiarendszer egyensúlyának kívánatosságáról szól, de egy szemléletváltási probléma közepén, amennyiben az aktív beavatkozás helyett a passzív, a tájékoztatási intézményrendszer és a szerepformákat revízió alá vevő fordulat elébe menően. A kancellárián belül egy országkép alakító főosztály jött létre Tóth István Zoltán vezetésével. A neves társadalomlélektani szakember (Lányi Gusztáv) a politikai arcukat megmutatásáról nyilatkozik, és a mind kínosabb makro-mikro-kommunikációs ügyetlenségeket, a PR-manírokat bírálja.⁵⁸

Az ezer sebből vérző magyar információjog aktuális eseménye a számítógépes (a fehér és drótgalléros) bűnözés értékelése, az ügyészégi adatok alapján a Montana információbiztonsági cég kivitelezésében.⁵⁹ A létező jogrendszer alapján is sok mindent minősíthetnének, de a szoftverlopás 1993-óta, a számítógépes csalás 1994-óta, a mobiltelefonos visszelés 1996-óta minősített: ehhez képest az 1994-es 1-ről az 1998-as 368 esetre nőtt a minősített bűncselekmények száma, értékük 219 M HUF nagyságrendű volt.

Az agrárium súlyos válságának felszámolására törekedve a tárca és a magyar agrárinformatikai szövetség (MASZ, vezetője Udovecz Gábor) vitafőruma megállapította, hogy a magyar mezőgazdasági információs rendszerek, új adatbázisok építése utolsó órájában van, a következő 3 évben 20 év lemaradásait kell behozni. Hosszú listán sorolták az aktorok, termelési eredmények, termelvények, kvóták stb.

adattárait, amelyeket géppel kezelhető és on-line információforrásként kell üzemeltetni, ill. a kapcsolódó támogatásokat nyomon követni. A külkeradatbázisok összekapcsolása máris milliárdos hasznot hozott, amennyiben a tárca nem segíti az importanyagokat tartalmazó termékek exportját?!⁶⁰

Fontos döntés érlelődik, amikor az államigazgatási információs rendszerek egyik legfontosabbikát alakítják át, azaz a TákiSzokat a BM-től elveszik és a PM-hez csatolják. A PM-től származó előterjesztés számos racionális érvet tartalmaz (döntően a kincstári információs infrastruktúra), viszont a BM-profilok átvételét nem igazolja (a személyi adat- és lakcímnnyilvántartás). Kormányzati információpolitikáról ilyen kevés idő és előkészítés mellett döntést hozni, még a magyar gyakorlatban is példátlan.⁶¹

Az információpolitikai események között kiemelkedő, hogy az ÁPV jelzi elkészült vagyonelemtárát, s az új vagyonyilvántartási rendszer elkészültével 20 céget és 100 ingatlant találtak (!), amelyeket korábban nem regisztráltak(!).⁶² Az „államvállalkozási vagyónak egységes nyilvántartási rendszere” a cégek és vagyonelemek összesítése révén most jutott abba a helyzetbe, hogy képet alkothat a nyolc esztendőss privatizációs folyamatról.

Az egyházi statisztikák apropóján a hiteles adatfelvétel és tájékoztatás kérdése merült fel (különös tekintettel arra a botrányra, hogy a pápai évkönyvben hibás Mo-kép jelent meg tavaly a magyar egyházi statisztika mulasztásából következően). Amennyiben az egyház nem rendelkezik „hivatalos” statisztikával, akkor csak a KSH adataira hagyatkozhat, a KSH pedig „köteles” rögzíteni a vallási hovatartozást, miután a létszámnak költségvetési és kincstári vonzatai vannak.⁶³

Az információbiztonság tárgya a NATO-tagság és a közelgő EU-csatlakozás apropójából, amennyiben létrehozták a katasztrófavédelmi főigazgatóságot, ami elsősorban a közbiztonsági információs rendszerek koordinációs központját jelenti. Másfelől a BM védelmi és koordinációs hivatalán belüli elhelyezésével a PVOP és a TOP parancsnokság központosításával létrejött döntéshozatali csomópont már lehetővé teszi a kormánynak a gyors döntést és beavatkozást (forrásmobilizálást stb.). A jelenlegi belvív és árvízhelyzet felveti a regionális statisztikai bázisok korrekciójának és a biztonságpolitikai döntésekben fokozott felhasználásának kérdését.⁶⁴

Az információs társadalom programokról a HÉA-műhely, ill. az MSZP háttérintézményei után, az SZDSZ előterjesztést adott közre egy kistéleplési internetfejlesztési program meghirdetésével, kistérségi informatikai központok szervezésével, távoktatás beindításával: a szabad demokrata vezetésű önkormányzatok informatikai ismeretterjesztő programokat indítanak.⁶⁵

Az információpolitika szomorú eseménye, a tájékoztatás kritikai szerepének teljes hiányát mutatja, hogy amikor az információs szabadság (mint esélyegyenlőség) van a napirenden, a telefonelőfizetői alaplaj 47%-os felemelése a példátlan szociális érzéketlenséget, a kormányzati méltányosság és kompenzáció teljes hiányát mutatja, ami a telefontulajdonosok harmadát sújtja. Miközben mindez ellentétes a monopólium megtörésével, az országos információs infrastruktúrafejlesztési program kiszélesítését akadályozza, s az már csak hab a tortán, hogy az áremelést a nagy változások előtt kierőszakoló Matáv elnöke lett az év menedzsere?!⁶⁶ A magyar átalakulás rendszermodelljében a gyakorlat állatorvosi lova a telefónia, aminek kapcsán a

felzárkózás, liberalizáció, demonopolizáció a legtöbbet hangoztatott célok. A Matáv a mostani emeléssel az eddig 6 euró körüli előfizetési díját 9 euróra tornázza fel (ami alig marad el a 13 euró körüli EU-átlagtól, miközben a magyar átlagjövedelem nem éri el a 40%-ot, vagyis a 6 eurós díj volt a méltányos). A megállíthatatlan piacvesztés a Matávot (tulajdonosait) racionális lépésekre készítette, de ez a magyar piacon erkölcsstelen, hosszabb távon indokolatlan, kormányzati (gazdaságpolitikai) megfontolásokat nélkülöző lépésnek bizonyult, a magyar információs társadalom programokkal teljességgel ellentétes döntés volt.

Aktuális információpolitikai esemény a információforrások és rendszerek hiánya. A közérdekű, közhasznú, közbiztonsági információközpontok működésében (vagy hiányának felszámolásában) pedig példaértékű a rákbetegek mo-i adatbázisának hiányának felvetése: vagy az OFE akciója 9 bank személyi kölcsöneit vizsgáló felmérése, aminek következményeként összehasonlító adatbázist épít a banki termékekről és szolgáltatásokról.⁶⁷

Információpolitikai esemény, hogy a BM bemutatta a már működésébe vett „robotzsaru 2000” nevű számítógépes bűnügyi nyilvántartási és kommunikációs rendszert. A fejlesztés egy év alatt kerül olyan fejlettségi fokra, hogy az ország bármely pontjáról bekapcsolódhatnak a teljes nyilvántartásba. Ez az első országos államigazgatási (rendvédelmi) információrendszer, amely kielégíti az adatvédelmi törvény igényeit is, amellett a fotó, újjlenyomat és DNS-lenyomattal bővíthető adatállomány és a tetra mobil infrastruktúra működése lassan új korlátok közé tereli a rendvédelmet és a közbiztonságot.⁶⁸ Az információjog eseményeként az adatvédelmi biztos hivatala az internet és a közérdekű adatok közzétételének kérdésében foglal állást, jelezve, hogy személyes adatok védelméről, ill. a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló törvény jövőbeni módosításakor erre ki kell térni. A közérdekű, közhasznú és közbiztonsági adatok közzétételének minkéntjéről világos elképzelések és könyvtárnyi tapasztalatok vannak, tehát az eddigi rendezetlenség szándékos, a politikai, gazdasági és társadalmi aktorok érdekei szellemében van így.⁶⁹

A információforrásokkal kapcsolatban vetődik fel, hogy a MeH integrációs kérdésekkel foglalkozó részlegei és műhelyeinek tevékenységét igazoló dokumentáció az országgyűlési könyvtárban elérhető, ill. az „európai tükör” című firatban jelenik meg (három új rovatában a KÜM számol be a csatlakozás állásáról, a KSH az EU-érettségünk állásáról, az OKH a kutatómunkáról). A MeH integrációs főosztálya kezdi gyakorolni a bevezető és követő tájékoztatás, ill. a társadalmi tükör szerepeket.⁷⁰

Információpolitikai esemény, hogy bár a magyar információpiac semmiféle szabályozást, piacvédelmet nem élvez, olyan jelentős események jellemzik, minthogy az amerikai Global Market Insite (GMI Inc.) megvásárolva a piackutató Heuréka Reserach Kft-t (üvig: Vág András) internetes közvélemény-kutató tevékenységet indított Mo-on (ill. a nagyobb régióban). Az internetes közvélemény-kutatás on-line kérdőívek alapján néhány órán belül lebonyolítható, költsége a felénél kevesebb, mint a hagyományos megoldásoké.⁷¹

Az információjog alakulásával kapcsolatos eseményben az origo-név használata jelzi az információjogi anomáliákat (amelyek a domain-nevek körüli új fejlemények kapcsán robbanásszerűen terjednek majd), az információpiac és -gazdaság államnélküli

fejlődését. Az apropó, hogy a Matáv használja az „origo” nevet azonos című internetes információszolgáltatásában, de az már évekkel korábban a Dunaholding Informatikai Stúdió Kft foglalta le ingatlannyilvántartó rendszere számára. Ez a minősített és tudatos jogkerülő magatartás a Matáv részéről jelentkezik, amennyiben álnaív módon úgy érvel, hogy a MatávNet és a DIS más területen működik és különböző védjegyzosztályban folyamodtak bejegyzésért: információ- és tájékoztatáspolitikai szempontból a jogsértés tény, nem lehet ugyanazon a néven tájékoztatási tevékenységet folytatni. Hasonlóan információjogi esemény az internetes magazin normasértő műsora.⁷²

Közeleg a magyar információjog inkonzisztenciáinak újabb minősítési eseménye, amikor március 1-től az internetes domainliberalizáció (korábban és máig hangoztatott elvei) ütközni fognak a magyar információjog egyes területeinek (elsősorban a védjegyek oltalmával kapcsolatos) előírásaival. A Magyar Szabadalmi Hivatal - helyesen - máris figyelmeztet, hogy a regisztrációs elveket elkészítő Internetszolgáltatók Tanácsa a legszélesebben értelmezett információjogot (és az állami információjogi, adminisztrációs, információpolitikai kompetenciákat) mellőzve készítette előzetes felhívását, ami feltételezi, hogy az erős érdekérvényesítő azonnal fellép a név vagy védjegy kisajátítása ellen, a többiek pedig nem számítanak?!⁷³

Az államháztartás makrokommunikációs témája a hamarosan a kormány elé kerülő PM-előterjesztés, amely a központi költségvetési intézményrendszer, a vonatkozó profilok és a ténylegesen folytatott tevékenységek közötti diszharmóniák és diszfunkciók felszámolásával foglalkozik, amennyiben a 15.300 szervezeti egység (amelyek mindegyike önálló költségvetéssel és adminisztrációs apparátussal működik) működését a kincstári reform alapján racionalizálnák. Az első és a második Thatcher-kormány által lebonyolított reform (az Antall-kormány idején szóba került) átvétele most újból felvetődik, s ezzel kapcsolatban az állam információs modelljét és makrokommunikációs szerkezetét is érintő változások lesznek, amikor az új állami pénzügyi és nyilvántartási rendszer átalakul. Az Államadósság Kezelő Központ (ÁKK) Rt-vé alakul, a Magyar Államkincstár (MÁK) és a Területi Államháztartási Információs Központok (TÁKISZ-ok) helyén, a megyei egészségpénztárak és az APEH Számítástechnikai és Adóelszámolási Intézetének (Sztadi) egyes feladatkörei összevonásával megalakul az Állampénztár Rt (ÁP Rt.) és az Államháztartási Hivatal (ÁhH). Az ÁP Rt. a közszféra hivatalainak finanszírozását és pénzkezelését, az ÁhH pedig a központi költségvetés végrehajtója, vezeti az intézményrendszer számláit és nyilvántartásait.⁷⁴

Az információs rendszerek eseménye, a közérdekű, közhasznú, közbiztonsági információs rendszerekkel kapcsolatos gondok apropója a fővárosi környezetterhelési mérések hitelességének bel- és külföldi megkérdőjelezése. A főváros időről időre Európa egyik legszennyezettebb városává lép elő a légszennyezettséget tekintve, és bár nincs szmogriadó-helyzet, a terhelés átlagos szintje nagyon magas. Az OMSZ és az ÁNTSZ méréseinek hitelesítését és a vonatkozó tájékoztatási kötelezettségeket mielőbb revízió alá kell venni.⁷⁵ Az infrastruktúra tárgyában, a közérdekű, közhasznú, közbiztonsági információrendszerek mindennapos szereplése mentén esemény az ország katasztrófatérképének megjelenése, mint az EU-közeledés miatti környezetbiztonsági mérési, minősítési, tájékoztatási követelményrendszer). Ahogy a NATO-

csatlakozásunk (a balkáni háború) azonnal minősítette (leértékelte) információbiztonság-rendszerünket, úgy a veszélyeztettségi térképek, besorolások, mérő- és minősítőhelyek működtetése is azonnali revíziót követelnek: ezért kell a kormányzati információpolitikai direktívákat elkészíteni.⁷⁶

Az információpolitikában a minden napra jutó információjogi botrányok aktuális darabja, hogy a Citibank állásfoglalásban utasítja el az adatvédelmi ombudsman minősítését, amennyiben továbbra is megköveteli az adós- és hitelinformációs banki regisztrálásban a taj-számot, az adóazonosítót, ill. a személyes dokumentáció lefotózását.⁷⁷ Az ÁPTF állásfoglalása tovább színezi azt az információjogi és -adminisztrációs abszurdot, ami a magyar gyakorlatot jellemzi. Fel sem merül, hogy a Majtényi-féle és Citibank-féle állásfoglalás is jogos és hiteles, s közöttük az információs kerettörvény, ill. a konzisztens (információ)jogértelmezés tehetne igazságot. Az információ közjő jellegét, az írott és íratlan információtörvény több kánonját is sértő gyakorlat a félállami magyar információjog, az állami közületi érdekek megjelenítését elmulasztó kormányzati magatartás, összességében az információs társadalom filozófiák által elképzelt közérdek megsértése a domainnév-regisztrálás kapcsán. Az ISZT álláspontja még nagyjából elfogadható, de hogy az „állam” ne szerezzen érvényt a korábbi információjognak, mint a bejegyzett cégnév, terméknév, szolgáltatásnév stb. védelme?!⁷⁸

Információpolitikai esemény az informatikai kormánybiztos kinevezése, feladatkörének kijelölése. A vonatkozó forrásszervezés alkalmat ad a kormányzati információpolitika újragondolására (számos alapvető kérdésben kellene döntést hozni: hírközlési tv., távközlési monopólium, ITá-programok, a tájékoztatási intézményrendszer új alapokra helyezése stb.). A GM, KHVM, PM és MeH szervezeteiben széttagolt információpolitikai profilok és kompetenciák koordinálását egy helyen meg kell teremteni helyes felismerés (ez másutt az információs miniszter feladata), de hiányzik a jogi, adminisztratív (és technológiapolitikai) háttér. Az informatikai minisztérium felállításával foglalkozni - hacsak ötletként is - szemléletbeli elmaradottságot (és komolytalanságot) feltételez, minthogy nem tartotta fontosnak az Orbán-kormány az 1990-óta vajúdo kommunikációs és technológiapolitikai minisztérium (mint a modernizáció és az új, információtudatos iparpolitika legfőbb fórumának) felállítását.⁷⁹

Az információjog eseményeként a cégtörvény módosulása jelentős fejlemény, a szervezet-, tulajdon- és pénzforgalom-regisztrálás, a gazdasági viselkedés megtisztítása terén (főként, ha a társasági törvényen is átvezetik a szigorítást), a cégbírószági regiszterből való törlési eljárás ugyanis a szervezett és a nem törvénytulósó vagyoneltüntetés alapja volt (sokak szerint megfontoltan). Az információjogot tekintve ez az első rendelkezés a rendszerváltozás 1987-1989 között kidolgozott kiskapuinak bezárására: s ezt így is kellene kommunikálni. Ugyanis az eddigi gyakorlatban a cég és a tartozása, a tagjai és vezetői „eltűntek”, azzal megteremtették a „sommás törlés” lehetőségét, s a vagyonnak nyoma veszett, az eltüntetők pedig egy idő után megkerültek.⁸⁰

A kormányzati információpolitika eseménye, hogy az elmúlt tíz évben az első komplex állami-kormányzati központi információrendszer (első lépcsője) készült el az

Országos Vízügyi Főigazgatóságon. A KHVM, a fővárosi vízügyi szervezetek és a 12 vízügyi igazgatóság, a vízgazdálkodási feladatokat ellátó mintegy kétezer objektumot összekötő hálózat három ütemben épül fel, végül az első korszerű, országos információközponti, koordinációs szerepet ellátó centrumként szolgálja a mindenkori kormányt.⁸¹

Az információkezelés és -gazdálkodás apropója az internetes sajtófigyelési műveletek piaci méretűvé válása: a web-radar az online sajtófigyelés professzionalizálódásának jele: a technika/technológia kikristályosodása (ill. szétválása). Az elektronikus sajtó elektronikus figyelése a nyomtatott sajtó figyelése mellett (esetenként módszereivel), kulcsszavak szerint folyik: a figyelési tartományban online újságok, portál site-ok, hírlevelek, fórumok és chat-ek. A közgazdasági ráció szerint az információforrások (reklámhelyek, címtárak stb.) igénybevételének gyakoriságát, arányait mérni csak így lehet. Az információfigyelés (intelligence) technológiájában a ráció az, hogy a keresőgépek (botok) és robotprogramok folyamatosan és megszakítás nélkül járják az internetet a kulcsszavak, ill. a hozzájuk tartozó hivatkozások alapján, majd adatbázisokat töltenek.⁸²

Az információpolitika eseménye a népességregisztráció tárgyalása sajátos környezetben, amennyiben a liberális információjog képviselői olyan kérdéseket tárgyalnak, amelyeket a szakmakonzervatív szakértők már 1990-ben felvetettek, s hogy azóta sem iskerült érvényt szerezni a megoldásnak, éppen a liberális (az intellektuális információszabadság-eszmény nevében fellépő) szakértőknek köszönhető. Az apropó a „beszélő”-kerekasztal a „cigányság nyilvántartása” kapcsán, amikor a „hivatalos statisztikai” regisztrálás hiányát vetik fel mint a cigányság szociális helyzetében teendő központi (állami, kormányzati) intézkedések akadályát (!). Az egyik szakértő szerint azért nincs intézményes szintű adatgyűjtés a cigánygyerekekről, mert „az állam..., az oktatási tárca és a KSH érdektelen maradt”?!⁸³

3. A mérés és minősítés változásai

Nemzetközi esemény a gazdasági mérés területén a GDP-előrejelzések tévedéseit összefoglaló OECD-tanulmány, amely 7 országra terjed ki (USA, Japán, Németország, Franciaország, Olaszország, Nagy-Britannia, Kanada) 1968-1995 között. A gazdasági mérés és előrejelzés hipotéziseit körüljáró elemzés számokkal szembesíti az előfeltevéseket, ill. az előrejelzések hibahalmozó merész előretételeit a konzervatív számításokkal szembesítve a megbízhatóságot minősíti.¹²³

A statisztikai információrendszert érintő nemzetközi fejlemény, a számvitel globalizációs eredetű, illetve a millennium miatti világméretű reformja arra indította az ÁSZ-t, hogy az átalakítást itthon is meg kell kezdeni (már csak az EU-kötelezettségek miatt is).¹²⁴ A kormány számára készült ajánlásokat a PM-be címezték (!), annak az állami intézménynek, amelyik eddig a legfőbb akadálya volt annak, hogy a korszerűbb számviteli elvek meghonosodjanak nálunk is. A kormánynak készült ajánlások a számvetőségi, az államháztartási, az önkormányzati, a számviteli, a könyvvizsgálói kamaráról szóló törvényeket lényegesen átszabnák. Egy további jelentős változás, hogy az uniós gyakorlatnak megfelelően az elkülönült „financial audit” és a „performance

audit” lényegesen nagyobb szigorú és precizitást igényel a magyar gyakorlatnál.

Az új ipari forradalom kapcsán megfogalmazott kihívások születnek a statisztikának: mint a taxonómia kapcsán a tervezés, az engineering, validitás, gyártás stb. az ipari folyamatok gyorsulása, rövidülése, egyedisége stb. követése a technológiai fejlődési trendek mentén. A kihívásokat a szakértői összegzés a minőségben és termelékenységben, az új termékfejlesztésben, az innovációs folyamatban, az oktatásban és a kommunikációban bekövetkezett változásokban jelöli meg, amit a statisztikának követnie kell.¹²⁵ Az ipari termelő tevékenységek taxonómiájában a statisztikus szakértő a „tervezés”, a „műszaki fejlesztés” (engineering), az „érvényesség” (validitás), a „gyártási folyamat”, a „kereskedelem” és „szolgáltatás”, a „fogyasztáskutatás” területeken lát jelentős modernizációs kényszert. Mindez a számítógépes készségek (CAD, CAE, DOE stb.) jobb hasznosítását igényli.

A statisztika közgazdasági tartalmának változásaival kapcsolatos esemény, hogy a kormányzati gazdaságpolitika (és a vele kapcsolatos makrokommunikációs tevékenységek) nem konzisztensek sem a gazdaság adott helyzetével, sem a kormányzó pártok politikai törekvéseivel, ahogy a hivatalos statisztika bázisszámaival és előzetes becsléseivel sem. Erre mutatnak rá az elemzők, amikor 1999-re 6,65%-os GDP-deflátorral számolnak (1998-ban 13,7% volt), ill. amikor a KSH előző évi 10.210 Md HUF-os GDP-jéhez képest a kormányzati kormányzati prognózisok jelentősen alábecsülik a várható GDP-t.¹²⁶ Mindent összevéve a kormányzati műhelyekben jelentősen visszavettek (150-300 Md HUF) a várható termelési teljesítményből, ami lehet realitás, de lehet tartalékképzés is. A másik esemény, hogy az amerikai Bureau of Economic Analysis átfogó adatrevíziót adott közre az amerikai GDP alakulásáról, amelyben felfelé módosítások vannak, többek között a termelékenység 1995-1998 között 1,9-ről 2,6%-ra emelkedett.¹²⁷ Statisztikusok szerint 1990-1998 távlatban az amerikai gazdasági növekedés 3,1%-os, 1996-1998 távlatban pedig 3,8-ről 4,2%-ra emelkedik: az 1998-as GDP-t 250 Md USD-ral (2,8%) látják már magasabbnak, azaz 8.760 Md USD.

A területi és infrastruktúra rendszerek fejlesztésének eseménye az agrárinformációs rendszer állapotának feltárása az EU-csatlakozással járó revíziók apropójából. A rendszerfejlesztési alapelvek, az EU informatikai struktúrája, a statisztikai információs rendszerek harmonizációja és a piaci információs rendszer ismertetése. Az agrárstatisztika gazdaságtipológiája, termelési mutatói, monetáris statisztikája: a tesztüzemi, az integrált adminisztrációs és ellenőrző rendszer a MeH ISM dokumentációjának 56. füzetében.¹²⁸

Információpolitikai és a hivatalos statisztikai információrendszerbeli működési (amellet statisztikatudományi) problémákat takar a kirobbant vita a Eurostat és az Európai Központi Bank között, az eurózóna hazai össztermékére vonatkozó előrejelzései körül.¹²⁹ Az információs háború már egy jó ideje folyik a különféle nemzetközi pénzügyi és információs intézmények között a hitelesség és megbízhatóság körül (többek között a délkelet-ázsiai pénzügyi válság miatt elmarasztalt IMF és világbankos információs előrejelző rendszer alkalmatlansága címén). Az EKB dilemmája érthető, amikor a monetáris politikát bizonyos bázisszámokhoz és pénzügyi standardokhoz kötik, közben pedig egyre sűrűbben vizsgálják felül az Eurostat-

adatokat. A mit, hogyan mérni, ill. a kinek, milyen adatok fontosak dilemmája létező, de a tájékoztatás szervezése erre is tud megoldást.

Információpolitikai esemény az információs auditálás (számvitel, statisztika stb.) mintaesete a Deloitte and Touche elhúzódo botrányának mai kezelése, amennyiben a Magyar Könyvvizsgáló Kamara etikai bizottsága az ÁSZ-től kéri a DandT-nek a PostaBank eredményességével kapcsolatos értékelését.¹³⁰ A külföldi könyvvizsgáló cég a Kemenes-ügy révén (aki vezetője volt, egyben a jegybanktanács tagja, s mint ilyen 100 M HUF-os ügyletben diszponált a DandT javára) már súlyos korrupciós ügybe került (ami gyökeres átszervezésbe torkollt), s a PostaBank ügyben is sárosnak bizonyult, amikor nem jelezte 1998-ban a PB 1997-es mérlegének hibáit.

A statisztikai információrendszer átfogó reformját kényszerítő körülményekre jellemző, hogy a magyarok helyett rendre külföldiek készítenek helyzetmeghatározó mérleget. Az apropó a Nomura budapesti irodájának kitekintő tanulmánya a régió és különösen mo. esélyeit illetően a EU-hoz való felzárkózásban.¹³¹ Morita Cuneo szerint 15 év alatt érheti el Mo. a legszegényebb EU-tagokat (a görög, portugál és spanyol mutatót), amennyiben piaci dollárfolyamon mérve évi 7%-kal gyorsabban növekedik azoknál: 1998-ban az egy főre jutó GDP átlaga az EU-szegényeknél 13.054 USD, Mo-on 4.710 USD volt: 1986-1995 között Görögország évi 10,4%-os, Spanyolország 12,7%-os, Portugália 15,6%-os növekedést produkált az egy főre jutó GDP-ben. A magyar esélyek a forint reálfelértékelődésével növekedhetnek, ha nem veszélyezteti azt a követett magyar monetáris politika?!

A statisztikai információrendszer sokkal korszerűbb működését igénylik az olyan gazdaságpolitológiai érvelések is, mint pl. a „magyar csoda” kapcsán kirobbant baloldali és liberális szakértői polemizálás, amikor a CEER elemzőire hivatkozva¹³² felvetik azt az álnaív kérdést, hogy ti. a piacgazdaságnak már emelnie kellett volna Mo-on az életszínvonalat, az ezzel szemben csökkent, tehát „valami nincs rendben”. A független, mérsékelt, konzervatív elemzők a „rendelkezésre álló adatok” alapján is érteni vélik ezt a dilemmát. Vonatkozó példa a lobbik alakulásából, hogy a washingtoni székhelyű közép- és kelet-európai érdekeltségeket információval ellátó East-West Management Institute (EWMI) banki és vállalkozási pénzügyi tanácsadó központ budapesti irodáját átszervezték, és megalakult a Banking and Finance Assistance Center (az amerikai kormány és az MKB támogatásával!), amelyet mostantól Mihályi Péter vezet.¹³³ Az esemény azonban a decemberi konferenciájukon született meg, amikor a hitelezési és befektetési kockázatokról, a hitelminősítésről készülő információk, a statisztikai információrendszerből származó adatok „folyamatos átértékelésével” foglalkoztak.

A jelenlegi népegészségügyi helyzetből következő nemzetgazdasági szintű veszteségek (mint GDP-kiesés) felszámításával érdekes kép rajzolódik ki. Mo-on 1995-ben az „aktív korúak mortalitása”, ill. a „nem megfelelő egészségügyi állapota” miatt kieső GDP, valamint a nyugdíj- és a járadékkifizetés 1.700 Md HUF volt (ami a GDP közel 30%-a), s ehhez jön az aktív korúak gyógykezelésének költsége (az eü-i kiadások fele, vagyis az 1995-ös GDP 3,5%-a). Tehát 1995-ben a fent említett címen a GDP 33,5%-a esett ki. Más megfogalmazásban közvetlenül 477 Md HUF veszteséget jelentett 1995-ben a rossz népegészségügyi helyzet.¹³⁴

Mintaeset a gazdasági mérés és tájékoztatás fejlődése szempontjából a Focus hitelminősítő társaság működésbe állása, aminek eredményeként a minősítettek megsértődtek, s azzal kirobbant a minősítési kompetencia-válság. A Standard and Poor 60 oldalas dokumentumban ismerteti a brókercégek minősítésének módszertanát: makrogazdaság, ciklikusság, struktúra, szabályozás, technológia, management, stratégia, kockázatkezelés, differenciálás..., már megindult a szakosodás is, ezért mondják, hogy a focus jogosítványai csak a pénzügyintézetekre vonatkoznak?!¹³⁵

A gazdasági mérés és tájékoztatás témakörében a hozamok előrejelezhetőségének kérdése az első magyar(országi) tőkepiaci hatékonyságot mérő tanulmányban. A piaci hatékonyságmérés klasszikusa (Fama, 1970) az információ jellege szerint osztályozott. Az egyszerűsített elemzési módszerből a „gyenge forma” szerint az árfolyamok alakulásáról a múltban felhalmozott információk beépítése a jelenlegi árakba: a „félérős forma” szerint új nyilvános információk beépítése a jelenlegi árakba: az „erős forma” szerint a nem publikus (bennfentes) információk beépítése az árakba. A rendelkezésre álló adatbázisok a BUX-index teljes évi, napi és közbenső adat (mozgásai) a Fornax és a Magyar Tőkepiac című folyóirat szerkesztőségi adatbázisából, ill. a MSCI világindeks a Reuters adatbázisából (egyéni rögzítés) táplálkoznak.¹³⁶

Az új statisztika megjelenésének eseménye, hogy a környezettudatos statisztikai mérési kényszer mind határozottabb a világban. A legtöbbet idézett témává vált az „environmental economic accounting system” előzményei és adaptálása kapcsán a német példában, mint a fenntartható fejlődés vezérelte gazdaság statisztikai leírása. A környezetgazdaság monitoringjának statisztikai kérdései az amerikai példában az 1980-as évek végén hozott döntés eredményességét vetik fel, az országos erőforrásnyilvántartás készülségét stb.¹³⁷

A információs társadalommal kapcsolatos fogalomtisztázás kapcsán az informatizáció, az információs fejlődés fogalmi közötti minősítés szempontjai, az állam szerepe, teljesítmény-indikátorok, oktatás. Az információs társadalom feltérképezése az OECD-minősítés és statisztika szerint: az információgazdaság (információiparok), konceptuális leírás, térképek és modellek.¹³⁸

A gazdasági mérés tárgykörben mi a gazdasági teljesítmény, vagy a termelékenység: a hagyományos termelékenység-növekedés mérése: rövid távú tőke- és kapacitáskihasználás szerint: rövid és hosszú távú méret- és költséggazdaságosság szerint: külső és belső költséggazdaságosság szerint: technikai hatékonyság: valamint adatkészítés a becsléshez és a méréshez. (Paul, M.C.J.: Cost structure and the measurement of economic performance. Productivity, utilization, cost economics, and related performance indicators.)¹³⁹

Az OECD számításai leleplezik a magyar átalakulás „eredményességét”, amennyiben igazolják, hogy a mo-i multik termelékenysége háromszorosa a magyar tulajdonú cégekének, és dolgozóik fizetése is egyharmaddal magasabb. A 18 országot érintő felmérés szerint kiugróan mo-on a legmagasabb a termelékenységnövekedésben a külföldi cégek részesedése, más megközelítésben a magyar - magán- és állami tulajdonú cégek termelékenysége stagnál vagy alig növekedik.¹⁴⁰ Ismét felmerül a K+F-tevékenységek kapcsán, hogy a magyar statisztika nem képes követni (elszámolni ezekkel).

Az információpolitika eseményeként a helsinki tét-attasé által készített tanulmány példázza annak a munkának szükségességét, amely egyáltalán nem jellemző a tét-attasék működésére, ill. a magyar tudománypolitikai aktivitásra.¹⁴¹ A Darányi-féle elemzés a finn tudománypolitika működését tekinti át, a recessziós időben is emelt innovációs, technológiafejlesztési költségvetés elosztását. A finn innovációs rendszer négy jellegzetességét hangsúlyozza: mint közmegegyezés az innováció, K+F, tudományos és felsőoktatási rendszer működtetésében, mint nemzeti tudásbázis fejlesztése, mint a tét-politika működése, hasznosítása: mint a növekvő technológia- és tudománypolitika ráfordítások.

A környezetmetria és a környezetgazdálkodás (mint a makacs rombolás, a kizárólag környezetpusztítással járó gazdasági növekedés ellentéte), az emberi egészségre veszélyes környezet fenyegetése, mindez egyszerre hat mo-on. Az apropó a növényeink stronciumtartalmának drasztikus növekedése. Pl. a búza nyomelemtartalmának radikális leépülése idején a füvek stroncium- mint mikroelemtartalma 10-14-szeresére növekedett az elmúlt 15 évben. A debreceni Bocz professzor munkatársainak méréseiben a „stroncium-torony” emelkedése határozottan a csernobili eseményekhez köthető,¹⁴² amit - persze - a korabeli események idején dicstelen szerepet vállaló országos sugárbiológiai és sugár-egészségügyi kutatóintézet személyzete azonnal cáfolni próbál.

Az új médiával kapcsolatos mérési és regisztrálási gondokra jellemző események között rendszeresen visszatérő téma a tévés hírműsorok kiegyensúlyozottsága (ami főként akkor válik kiélezetté, amikor nem baloldali kormány országol). A gond az, hogy nincs a „magyar spectator kör” szerepét betöltő, független szakértő csoport, ill. hogy az ORTT vonatkozó testülete szubjektív alapon értékeli.¹⁴³ A médiatörvénnyel kapcsolatos változtatási szándékok a magyar médiarendszer célzott gazdasági és politikai torzulásai következtében eddig megakadályozták a magyar szempontból fontos revíziókat, ill. az EU-normarendhez közelítést (a harmonizációt: többek között a TV3 műsorszerkezete nem felel meg e normáknak). A tájékoztatás új normáinak átvételéhez az EU mind határozottabb nyomást gyakorol mo-ra, ezért a magyar médialobby próbál olyan irányba kitérni, ami további játékteret ad a csatlakozásig, másrészt megakadályozza a jogi korlátok miatti bevételkiesést.¹⁴⁴

Az információkeresési technológiák robbanásszerű fejlődésében esemény az első honlap a beszédet tartalmazó weblapok keresésének segítésére (www.compaq.com/speechbot). Az internetes beszédindex több ezer óra hagyományos módon indexelhető és keresőgépekkel kereshető, átírás nélküli tartalmat mutat. A Speechbot segítségével percek alatt megtalálhatják a keresett szövegrészt pl. rádióműsorban, a korábbi óras keresési idő helyett.¹⁴⁵

A talajminőség- és a földértékelés új szempontjainak átvétele a legégetőbb gondjaink egyike. A magyar agráriumnak létkérdés az EU-i, az angol, az amerikai minősítés gyakorlatának megismerése. A termőföld gazdasági értékének és árának meghatározása, a vonatkozó új szemlélet bemutatása a tárgya az „A talajminőségre épített EU-konform földértékelés... alapjai.” című munkának.¹⁴⁶

A társadalmi modellezés szempontjából érdekes a (technológiai) hatáselemzés, ill. hogy az 1972-es USA-törvény, vagy az OTA létrehozása apórijából a „korai

előrejelzés” és a „kiegyensúlyozott ítéletalkotást” kiemelő egyetemi tanár szerző a magyar tudományos és a kormányzás nagy hiányosságait veszi célba. A technológiai hatáselemzés összetevőit, a környezeti, a társadalmi és a kockázatelemzés működtetését kéri számon (nemzetközi hatáselemző szervezetek - STOA, BMFT - példájával).¹⁴⁷

A folyó fizetési mérleggel kapcsolatos esemény, hogy független makroelemzők szerint a tavalyi hiány 1,92 Md USD, ami jelentős csökkenést jelent, de ismerni kellene a hiány összetételében történt változásokat. Az év végén az áruforgalmi mérleg szaldója és a profitkivonás minden más tényezőt elnyom, de a 380 M USD nagyságrendű áruforgalmi hiány, az olajár és ellentételezése a folyó mérlegben a legfőbb tényezők, amelyek teljes szemléletváltást igényelnek a tervezéskor. A legfontosabb változás az, hogy a januári folyó mérleget az MNB már új szempontok szerint készíti euróban és forintban.¹⁴⁸

A mérés és minősítés eseménye, hogy a KÉKI elemzést készíti a minőség és mérés költségvonzatairól (amit a nemzetközi irodalomban az árbevétel 5%-ában állapítanak meg). A minőségköltség-elemzés alatt megjelenő elméleti és tapasztalati anyag a gazdasági mérés és minősítés legdinamikusabban fejlődő területe, az elmaradásunk itt a legnagyobb (amit az EU-közeledés egyre kényszerítőbb igénnyel jelez). Elsőként az élelmiszeripari minősítés szembesül az új piaci követelményekkel.¹⁴⁹

Az információs rendszerek tárgyában figyelemre méltó a „telemetrikus kórházi konzultációs rendszer”, ami az egészségügyben működő információs forrástájékoztató rendszert jelent, amely (a vonatkozó IT-készségek birtokában) 25-30 évi késedelmet próbál pótolni az egészségügyi statisztikai információ nyilvántartása, feldolgozása, adatbázisba strukturálása, szakértő rendszer és tudás bázis készítése terén, ill. az arra épülő, a konzultációt segítő orvosi információrendszer létrehozásában. Benne a sürgősségi ellátás (1), a háziorvosi gondozás (2), a prevenció (3) segítségével az évi átlagos, megyénkénti 1 ezres halálozási számokat lehetne csökkenteni a nyiregyházi példa.¹⁵⁰

Az információpolitika eseménye a HiF vezetőjének interjúja, amikor a havidíjemelést magyarázva, ill. a „fékezett” társadalmi elégedetlenségre reagálva a Matávval és a helyi szolgáltatókkal kötött koncessziós szerződések „eredményességét” sugallja, bár a távközlési törvény ezer sebből vérzik (amit részben elismer). Másfelől viszont a kapacitás és tartalék (a felhasználható tartalék kábelkapacitás mo-on 5%, az EU-ban 50%-os), a versenykínálat és az ITá-méltányosság viszonya abnormalis: a HiF új elszámolási rendszert készíti az összehasonlítható költségstruktúrákhoz (most?!). 1995-ben a távközlési bevételek 95%-a vezetőkes szolgáltatóktól származott, 2000-ben 60% körül, 2005-ben 33% a vezetőkes, 33% a mobil, 33% kábeles és egyéb.¹⁵¹

Az információgazdaság a jogi, adminisztratív, statisztikai leképezési stb. szabályok hiányossága ellenére virágzik Mo-on is: az apropó a reklámpiac 1999-es teljesítménye, ill. az újabb átalakulási (fúziós) hírek, mint a Lowe/GGK és az Ammirati Puris Lintas egyesülése, melynek révén az egyik legnagyobb reklámcég jött létre a magyar piacon, ahol tavaly 170 Md HUF nagyságrendű forgalmat bonyolítottak. A legnagyobb esemény mindebben az, hogy a versenytörvény, a számviteli és adótörvények sokoldalú kiforgatása magától értetődő gyakorlat, amennyiben a MaRs-ra hivatkozva a reklámcégek teljesítményét az iparüzési adó (!) alapjául szolgáló összeg

alapján mérik (!), a publikus árbevétel pedig egy ebből képzett szám (az iparüzési adó 6,67-szerese?!).¹⁵²

Aktuális esemény a HDI-mérés statisztikai és információtartalma a UNDP Human Development Report-jai alapján 1993-1999 között különös tekintettel az átmeneti országokra. A felhasznált adatok másodkézből valók, amennyiben a UNDP az egyes országok statisztikai hivatalainak számaival dolgozik, de csak az UN, UNESCO, World Bank stb. által felhasznált (azaz „hitelesített”) adatok figyelembevételével, ennél fogva vannak tévedések és hiányok. A HDI-index állandó viták forrása, amennyiben nehéz aggregált indext készíteni a legfontosabb emberi értékrendről lényegében 3 indikátor alapján (várható élettartam, iskolázottság, életminőség-standardok PPP/USD alapon). Mo. az 1990-es évek elejétől a 28. helyről az 1990-es évek végére a 47. helyre esett vissza az országok sorrendjében.¹⁵³

Az országos információs rendszerek eseménye, hogy a kóros forráshiány miatt már a legfontosabb közérdekű, közhasznú és közbiztonsági információs rendszerek működése is veszélybe került, ill. hitelességük megszűnt. Az apropó a környezetszennyezettséget (terhelést) mérő rendszer működésének revíziója, a folyóvizek szennyezése: ill. a 80 országos mérőállomással rendelkező sugárzásmérő és tájékoztató rendszer működése (a sugárzás háttérszintje 100 millisievert körüli, a figyelmeztető terhelési küszöb 500 nSv/óra).¹⁵⁴

A statisztikai információ közgazdasági tartalma és a gazdasági mérés eseménye, hogy a külföldi befektetési minősítők kiterjesztették Mo-ra a legbonyolultabb kockázatminősítési eljárásokat (amelyeket csak a politikai és a -makro-gazdasági szempontokból megbízható országokra alkalmaznak). Az apropó a Nomura idei első beszámolója, amely a régióban a legkedvezőbb kilátásokat Mo-nak tulajdonítja: a Nomura a P/E, a cash-flow, és a EV/EBITDA minősítések szerint is a legvonzóbb országnak tekinti a régióban (pl. év végére 11.067 pontos BUX-t prognosztizálnak).¹⁵⁵

Az új információforrásokkal kapcsolatos hír, hogy az 1994-es megyeatlász-program eredményeként mind a 19 megyének felfrissített településtérképe van, ami a regionális folyamatok felgyorsításához kell. Ugyanakkor az 1994-es adatgyűjtés jelentősen elavult (ami a kedvező fejlődés eredménye) és megkezdődött a javított (aktualizált) változatok kiadása. Az apropó Pest Megye 184 településének 1998-as bázison készült térképe.¹⁵⁶

Miként lehet mérni a túliskoláztatást és annak gazdasági hatásait (ill. következményeit): az empirikus irodalom áttekintése: a mérés mikéntje és a használható adatok: a túliskoláztatás hatása a jövedelemre és a foglalkoztatásra. Battu, H. et al.: How well can we measure graduates over-education and its effects?: valamint a Social Indicators Reserach vonatkozó számai.¹⁵⁷ A hivatalos statisztika eseménye a brit hivatalos statisztikai intézményrendszer folyamatos revíziós mechanizmusainak működését illusztráló aktuális „zöld” (1998, február) és „fehér” könyvek (1999, október 18.) megjelenése.¹⁵⁸

A gazdasági mérés, minősítés eseménye, a számviteli és statisztikai információtartalom változása tükröződik a cégek eredményességét vizsgáló/értékelő rendszerben. Az apropó a számviteli eredmények és a tőzsdei részvényárak közötti (ami hosszú távon 15%), ill. a szabad cash flow-n alapuló részvényesi érték (shareholder

value) mutató és a részvényárfolyamok közötti korreláció (ami hosszú távon 80%) bemutatása. Ma a piaci elemzők és előrejelzők a cash flow típusú előrejelzéseket nagyobb súllyal veszik figyelembe a könyv szerinti értéken alapuló „earnings per share” mutatóval szemben. A Rappaport-féle 1986-es minősítési rendszer hét tényezőt határoz meg a szabad cash flow növekedésében, mint az árbevétel növekedési ütemét (1), a működési eredményrátát (2), a fizetett adó arányát (3), a forgótőkének az árbevételhez viszonyított arányát (4), a tárgyeszköz-beruházásnak az árbevételhez viszonyított arányát (5), az inflációval korrigált súlyozott tőkeköltséget (6), a konkurenciához viszonyított versenyelőnyök fennállásának idejét (7).¹⁵⁹

A gazdasági mérés tárgyában figyelemre méltó a turizmusról készül felmérés „turizmus szatellit számla” néven, ami a terület gazdasági potenciáljának feltárását célozza. Az már elgondolkodtató, hogy a WTTC készíti a modellt, s azt a Warton Economic Forecast (WEFA) gazdaságkutató és elemző intézet végzi a GM pénzén (!), a kutatásba bevonják a GKI-t és az Ecostatot. Amúgy a TSA-módszer átvétele hasznos, hogy végre pontos képet alkothassunk a turizmus GDP-arányáról, a vonatkozó munkalehetőségekről, bevételekről.¹⁶⁰

A társadalmi modellezés fogalomkörében érdekes a tudástársadalomról, a térszerkezet átalakulása és a szellemi vagyon növekedésének fogalmairól szóló tanulmány. A tudástársadalom a városokban, a globális városállamok, a térszerkezet fontossága (a regionális arányok helyreállítása, új térszerkezetek): a szellemi források (tudás, tehetség, erkölcs): tudástársadalom és munkaerőpiac tárgyalása, ill. statisztikák a regionális különbségekről (APEH, KSH stb.). Készült mindez az OMFb megbízásából a Növekedéskutatóban (A tudástársadalom kiépítésének forrásai Mo-on).¹⁶¹

A foglalkoztatás témakörben említésre méltó az Európai Képzési Alapítvány (EU- és kormánypenzemből készült) tanulmánya a magyar foglalkoztatási helyzetről, amely kritikus állapotokat talált. Az 1998-as adatokkal dolgozva 100 aktív lakosra 152 inaktív jut (a norvég mintában 92, a dánban 88, a csehben 98, a németben 108), a gazdaságilag aktívak a népességnek csak 51,7%-a, ami a legalacsonyabb az EU-tagok (és társulni akarók) sorában. A jelentés következtetése szerint a munkanélküliségből kikerülők az illegális foglalkoztatást növelik elsősorban. Az EU ennek alapján úgy látja, hogy Mo-on a magas tébójárulékok, a tébécsalások, ill. a fekete munka társadalmilag elfogadhatók?!¹⁶²

A gazdasági mérés témakörben a makroökonómiai modellezést, előrejelzés-értékelést minősítő tanulmány: 1971-1995 között kétszer egy évben publikált előrejelzések adatai alapján az előrejelzések pontossága, ill. az irányba állási pontosság. Következtetése szerint a folyó évi előrejelzések pontosabbak, mint a távlatiak, jellemző állandó túl- és alulbecslést nem mutattak ki: nagyobb tévedés csak Japán (!) esetében volt.¹⁶³

Újabb disszimiláló statisztika jelent meg a magyar interhasználatról, most az AGB Hungary 4.882 televíziós háztartást felölelő, valószínűségi mintavételi adatbázisa, 1999 októberi számai (az előző évekkel való összevetése) alapján: eszerint a háztartások 2,5%-ában van internetcsatlakozási lehetőség (ami nagyon rossz arány az EU-mintához képest), közel százezer háztartás jöhet szóba, néhány száz ezres

felhasználói létszámmal. Különösen rossz az arány, ha meggondoljuk, hogy a félmilliónyi számítógépet használó háztartásnak csak ötöde fizet elő, bár mindenütt van telefon: mindenki szavá teszi a magas telefontarifát.¹⁶⁴

A gazdasági viselkedés leképezésében, a változó magyar üzleti modellek és a fogyasztói/vásárlói viselkedésformákra példa a „vásárlói klubokkal” kapcsolatos dilemma: ti. miközben a fogyasztás növelése révén minden érintettnek érdeke, a hitelességet és megbízhatóságot nem garantálja semmi (ill. az érintettek az államtól várják az ellenőrzéssel járó garanciát?!). Egyesek 200 vásárlói klubról, de a Carion, vagy a Poligrupo cégek szakértői csak 18-20 minősített társulásról beszélnek. A vásárlói klub lényege, hogy a vásárlók meghatározott összeget záros időre összeadnak és sorsolással döntenek el, ki mikor jut hozzá az áhított nagy értékű cikkhez, ingatlanhoz.¹⁶⁵

Az intézményrendszer működésének minősítése a statisztikai adat (-gyűjtés, -feldolgozás és -terjesztés), az osztályozás és módszertan, elemzés és interpretálás, ill. a technikai jellegű támogatás mentén. Az Eurostat-Qualitat 10 programja és a 18 indikátoros (minősítő) rendszerével kapcsolatos információpolitikai témák: teljesítménykövetés és mérés a statisztikai intézményrendszerben kanadai példa szerint (NSI): a teljesítménymérés dimenziói (információminőség, pénzügyi minőség, humánerőforrás-minőség stb.).¹⁶⁶ A mérés, minőség, a statisztika információtartamának növelésében érdekes, a know-how fogalma és szabályozása jogi nézőpontból: leírás („érték”, „gyakorlati érvényesség”, „ismeret”, „bizalmas” fogalmak révén), a jogvédelem tárgya, kapaszkodói, normái, versenyjogi vonatkozások: a védelem jellege és típusa, mint apport.¹⁶⁷

A mérés, minőség eseménye, hogy az Intercredit Budapest Kft 15 EU-tagra, Svájcra, Norvégiára és Mo-ra kiterjedő felmérése szerint a vállalati fizetésektelenség nagyon eltérően alakul. Pl. az EU-tagok között jellemzően csökken, de Németországban 4 év alatt 34%-kal nőtt a tönkrement cégek száma: Nagy-Britannia, Írország, Ausztria és Mo. esetében növekedik a cégekkel kapcsolatos kockázat. Mo-on növekedett a fizetésektelenség 1998-1999-ben 14,7%-kal: az óvatosabb pénzügyi politikai és a céginformációk alaposabb használata a megoldás.¹⁶⁸

A mérés és minőség problémája a tárgy a médiapolitikában is, amikor a (bel) politikai orientálással foglalkozik (sokadszor) a médiakutató piac legismertebb cégének, az AGB Hungarynak az igazgatója (ami szokatlan a magángazdaságban). Amikor a TV3 manipulatív célú megszüntetésével foglalkozik (a TV3 és az MTV1 népszerűségének összehasonlításával), s eltekintve a tulajdonosok döntéseitől a magyar médiarendszer elfajulásaként állítja be.¹⁶⁹ Így politikai marketing és gazdaságpolitológiai érvrendszerben jelenik meg az a tájékoztatási esemény, hogy az AGB „pictar” programja révén bárki megrendelheti a tévécsatornák bármely műsor részletének minőségét az alatta folyamatosan futó nézettségi görbével együtt. Médiapolitikai esemény az is, hogy az ORTT Műsorfigyelő Szolgálat aktuális jelentése még mindig a korábbi terminológia és minőség szerinti felépítésben jelenik meg. Eszerint a januári hírműsorokban 83%-ban szerepelnek kormányoldali politikusok és csak 17% képviselte az ellenzék álláspontját (!): a DTV híradójában 84%-ban, az MR reggeli Krónikájában 90%-ban, az esti Krónikában 73%-ban, az MTV1 híradóban 75%-ban reprezentáltak a

kormánypárti politikusok.¹⁷⁰ Amíg az információtudományos (médiakutatási) szemlélet nem jelenik meg a műsorfigyelésben és értékelésben, ill. nem válnak nyilvánossá az értékelés szempontjai, nem várható változás. A médiakutatásban a mérés és minősítés eseménye egy KLTE PhD-program kutatása az oktatás, tanulás és a média viszonyáról. A tömegtájékoztatás kiterjedésének hatásai, a televízió hatásainak sokszínűsége: a kereskedelmi tévék beépítésével vált ellenőrizhetetlenné a médiaterhelés (fogyasztás): ismeretszondázás, tévézési idők és struktúrák.¹⁷¹

A gazdasági mérés, minősítés eseménye a monetáris politika bázisadatainak áttekintése (az Eurosystem és a harmonizált fogyasztói árindex = HICP szellemében). A hivatalos statisztikára épülő monetáris adatok, másfelől a rövid távú gazdasági jelzőszámok, a folyó és várható ármozgások (árinformációk) elemzése pénzügyi indikátorok alapján. Az inflációs várakozások számai és előrejelzések összevetése a közvélemény-kutatásokból képzett mutatók alapján.¹⁷² A bérmunka apropójából a vámstatisztika és a vonatkozó adminisztráció a téma olyan megközelítésben, ami az egyszerűsítésről szól (az EU-ra hivatkozással), de a mérhetőséget nem fogja javítani (sőt). A GM adatai a bérmunkakivitel arányait, ill. a bérmunka arányait az export egészében nagyjából jól dokumentálnak és mérhetőnek mutatják, az Antalóczy-Sass tanulmány viszont egyre bonyolultabb (a kedvező fejleményekben is több nehézséget felmutató) fejlődést jelez. A komparatív előnyök fokozatosan eltűnnek, tipikus esete/területe, ahol a gazdaságpolitikának, a gazdasági tervezésnek sokkal többet kellene tudni.¹⁷³

Az energiagazdaság, a téma nemzetközi és a magyar konjunktúrája szempontjából érdekes a német tudományossággal felépített és megalapozott előrevetés, az általános energiapolitikai távlatok: az európai földgázpiac alakulásának távlatai: a nukleáris energia távlatai: az európai energiapiac deregulációja: energiahatékonysági perspektívák: monitorozási technikák és előrejelzések.¹⁷⁴ Ennek alapján van valami félelmetes abban, hogy a magyar energiapolitika milyen következetesen halad a világtrenddel és az aktuális tendenciákkal szemben, miközben kiszolgáltatottsága mélyül az energiahordozók beszerzése, ill. az energia/termék-konverzió javulási esélyében.

A gazdasági mérés, minősítés eseménye a monetáris politika bázisadatainak áttekintése (az Eurosystem és a harmonizált fogyasztói árindex = HICP szellemében). A hivatalos statisztikára épülő monetáris adatok, másfelől a rövid távú gazdasági jelzőszámok, a folyó és várható ármozgások (árinformációk) elemzése pénzügyi indikátorok alapján: az inflációs várakozások számai és előrejelzések összevetése a közvélemény-kutatásokból képzett mutatók alapján.¹⁷⁵ Hasonlóképpen, a bérmunka apropójából a vámstatisztika és a vonatkozó adminisztráció a téma olyan megközelítésben, ami az egyszerűsítésről szól (az EU-ra hivatkozással), de a mérhetőséget nem fogja javítani (sőt). A GM adatai a bérmunkakivitel arányait, ill. a bérmunka arányait az export egészében nagyjából jól dokumentálnak és mérhetőnek mutatják, az Antalóczy-Sass tanulmány viszont egyre bonyolultabb (a kedvező fejleményekben is több nehézséget felmutató) fejlődést jelez.¹⁷⁶ A komparatív előnyök fokozatosan eltűnnek, tipikus esete/területe, ahol a gazdaságpolitikának, a gazdasági tervezésnek sokkal többet kellene tudni.

A migráció, gazdasági demográfia, bevándoroltatás témakörök konjunktúrája idején nem árt emlékeztetni, hogy a bevándorlás mintaállama Izrael, ahova 1948-1997 között az ország jelenlegi népességének több mint háromnegyede vándorolt be: ill. 1989-1996 között (Oroszországból) a népesség 20%-a érkezett. Ahogy Izrael a vonatkozó gondokat kezeli, az modellértékű.¹⁷⁷ Más országok számára a bevándorlási profilok (gazdaság, etnikai - politikai - szociális összetétel): az intézményes kezelhetőség (oktatás, képzés, átképzés stb.): a bevándoroltak hatása (szociális, társadalmi, kulturális, gazdasági, politikai befolyása): értelmezendő, hogy mit jelent a „természetes bevándorlás”?!

Az ágazati teljesítmények mérésének célpontja a vegyipar: az ágazati melléklet közvetett üzenete az EU-minősítés szerinti teljes elmarasztalás veszélyét idézi fel, amennyiben mo-on ma hiányzik a pontos anyagnyilvántartás (az országban forgalmazott, szállított, felhasznált, hulladékba kerülő stb.) vegyi anyagokról.¹⁷⁸ A mérés és minősítés új szempontjai a „környezetközpontú irányítási rendszer”, az új teljesítményértékelési szempontok (a háromoldalú mérleg) kapcsán, a módszertan beteljesítője a környezettudatos statisztika lenne.

A statisztika információtartalmát gazdagítani próbáló törekvések középpontjában szolgáltatások: az Eurostat (is) kullogva a gyakorlat után a tercier szektor valóságos arányait próbálta felmérni, kevés meglepetéssel. Bár az figyelemre méltó, hogy az Eu-ban a nem piaci alapú szolgáltatások aránya a hozzáadott értéket illetően 15%, a foglalkoztatottak számát illetően 21,3%. A legfőbb üzenet viszont az, hogy a magyar viszonyoknak sokkal jobban megfelelő ír és skandináv modellekben az állami szféra nyújtotta közszolgáltatások súlya magasabb, mint a többiekénél.¹⁷⁹

A gazdasági tájékoztatás eseményeként a gazdaságstatisztika, az ökonometria előtörténete, ill. a mai konjunktúra megértése kapcsán a statisztikai tájékoztatás áttekintése a kérdéses időszakra vonatkozóan. Benne tartalomelemzés, reprezentativitás, általános és különös megközelítés: statisztikai cikkek és tanulmányok típusai: évtizedenkénti tendenciák: a statisztikai interpretációkban jelentkező változások, tájékoztatási tendenciák: irodalom.¹⁸⁰ Ugyancsak a gazdasági mérés és minősítés eseménye a biztosításstatisztikai mérleg, ill. az új szempontok, mint a „katasztrófamatematizálás”, „szükséghelyzetlogisztika”, új állami költségvetési szemlélet stb. megjelenése a svájci SRC (központi viszontbiztosító társaság) gazdaságkutatói és konzultációs intézetének évente közreadott katasztrófa és kárbiztosítási világjelentése kapcsán. Eszerint a biztosítástörténet második legnagyobb veszteségeket produkáló éve volt 1999, amikor több mint 105.000 halott, 2.840 Md USD halmozott veszteség keletkezett (benne 5 kontinentális vihar, 2 földrengés): a magyar mérleg sem lehet akármilyen.¹⁸¹

Az informális állam és az árnyékgazdaság viszonyában lesz drasztikus változás, amikor megszűnik az anonim betét intézménye, amennyiben csak kivenni lehet már és akkor is igazolni kell az átvételt személyiségmegjelöléssel: 1994-1998 között (57 Md HUF-ról) négyszeresére nőtt az anonim betétállomány, jelenleg 194 Md HUF nagyságrendet jelent. Ha igaz az az elv, hogy az igazán fekete pénzek arányához képest 10-25%-a lehet a féllégális (szürke pénz) anonim betét?!¹⁸²

A mérés és minősítés szempontjából érdekes a globalizáció interpretációjának

finomodása, amennyiben a politikai globalizációval szemben a strukturális globalizáció szemlélete egyre hangsúlyosabb lesz (s azzal a mérés igénye is határozottabb lett). A globalizációs arány mutató bevezetésének alapja a világkereskedelmi forgalom (export) összevetése az összes tagország GDP-jének értékével. A globalizációs ráció a modellezés szerint 1820-ban .01 volt, 1990 körül pedig .14 körüli érték.¹⁸³

3.1 A statisztika információtartalmának változásai

A hivatalos statisztikai információrendszer mai állapotát jelző esemény, hogy 500.000-nyi minősítés nélküli sertés van a húsiparban⁸⁴ (ami a feketekereskedelem alapja), de a regisztrálás helyzete ennél rosszabb, mert az 5,2 milliósra becsült állatszám mellett 3,6 milliós az EUOP-minősített sertés. A Mo-i információjog és adminisztráció helyzetét jelzi, hogy minden ilyen helyzet szankcionálás nélkül marad, és pl. a tárca 20 forintos kilónkénti támogatásának nyomon követése is megoldatlan?! A hivatalos statisztika mulasztása a számos „köztudott” ismeret tovább élése is, miközben a valóság már nagyon messze távolodott tőle: vonatkozó példa, hogy a 15 milliós magyarság a múltté,⁸⁵ számos esemény jelzi (mint a New York-i magyar kocsmák és a magyar iskolák megszűnése): az 1990-es census szerint 1,7 millió magyar él az USA-ban, 71% nem beszél a nyelvünk, 11% érti csak a magyart tökéletesen (ennek ellenére a magyarul nem tudók is igényelnék a magyar kultúrát).

A statisztikai gondolkodás és rendszerszemlélet problémái jelennek meg abban, ahogy pl. a Kopint vizsgálata a Kistelek-Röszke közötti autópálya megépítése hatásainak felbecslésére vállalkozik.⁸⁶ Az általános előfeltevés szerint az autópályával együtt halad a tőkebefektetések és a foglalkoztatás növekedése, de a magyar gyakorlatban számos eredő nem úgy viselkedik (pl. a hazai fuvaroztatók nem az autópályát használják?!). A tanulmány rengeteg ilyen általánosságot tartalmaz, amelyek a magyar adottságokra nézve semmilyen tanulságot nem adnak. A másik példában a gazdasági mérés gondjain túl az eltérő szempontok jelennek meg a Balaton víztisztaságában, amit a turizmus (mint a legmagasabb profittermelő) magas fokon igényel, a tó biológiai egészsége vagy a halgazdaság viszont más „tisztaságot” igényel.⁸⁷ Mo. a természetes környezettel szembeni bűnözés dinamikus terjedésének mintaországává vált (az EU-csatlakozás 1.000-1.300 Md HUF forrásigény jelent e téren), de a mérés és minősítés (a statisztikákra alapozott visszacsatolás még mindig késik).

A statisztika információtartalma megújításának aktuális problémái között említendő, hogy egy összehasonlító tanulmány⁸⁸ szerint a magyar háztartások fogyasztása az EU-átlag 41,6%-át éri el (a legszegényebb portugál színvonal 59,3%-át), amelyben még az élelmiszerfogyasztás terén vagyunk a legközelebb Európához, de ott is csak 66,6%-ot értünk el. Az egy főre, ECU-ban, vásárlóerő-paritáson alapon mért magyar fogyasztási szerkezet olyan borzasztóan el van maradva az EU-átlagoktól, hogy a felzárkózás 25-50 éves távlatban képzelhető csak el.

A közgazdasági tartalom hiányát jelzi az a trend, amely az egyéni vállalkozások mozgásterének beszűkülését követi. Mindezt állítja a OMK intézet tanulmánya.⁸⁹ 1998-ban a 780.000-nyi gazdasági szervezetből 81% volt önfoglalkoztatónak minősíthető,

458 ezer egyéni és 175 jogi személyiség nélküli társas vállalkozásként. Az OEP statisztikái szerint 1998-ra 34 ezerrel csökkent az egyéni vállalkozásokban foglalkoztatottak száma (a csökkenés főként az iparban és kereskedelemben jellemző). A nemzeti statisztikákat felhasználó ILO-tanulmány szerint⁹⁰ az egy foglalkoztatottra jutó termelési érték 49.905 USD az USA-ban, de 20-30.000 USD között van a felzárkózó fejlődő országokban is (pl. Dél-Kórea esetében 28.000 USD). A sikeres délkelet-ázsiai kistigrisek 150-200%-os termelékenység-növekedést produkáltak az elmúlt 20 évben: Mo-on 4-5%-kal növekedik az elmúlt 5 évre nézve. Bonyolítja a mérés megbízhatóságát, hogy a KSH szerint Mo-on 12.865 USD az érték, a mezőgazdaság és ipar hatékonysága folyamatosan javul, a pénzügyi és a gazdasági szolgáltatások terén pedig csökken a termelékenység (viszont itt fizetik a legmagasabb jövedelmeket?!).

A statisztika információtartalmával kapcsolatos esemény, a globalizált világ csúcstémája ma a szegénység (a legtöbbet idézett fogalom a társadalomtudományos irodalomban is).⁹¹ A történeti háttér a Parish Poor Law Institution, a jelen pedig a World Bank „poverty policy” szellemében a gazdasági növekedés segítése, a humán tőke fejlesztése, a szociális háló kiterjesztése. (Közbevetőleg, Mo-ról nem is hihető, hogy a VilágBank ezt a három elvet hirdeti.) Az állami kiadások és az infrastruktúra-programok a lehetséges megoldások élén: új WDI-szegénységsszabvány (1998 World Development Indicators Report, szegénységpolitikák: „interest group economism” versus „public choice”?).

Az országos információrendszer korszerűsítési szükségességének eseménye a KSH-elnökök nemzetközi (EU-) konferenciáját jellemző előadások.⁹² Benne pl. a hollandok nemzeti számláinak elkészülte visszamenőleg 1807-ig (!): növekedési modellek hitelesítése a hosszú távú idősorokkal: a turizmus szatellit-számlája (OECD): a hivatalos statisztika minősége (EUROSTAT Corporate Plan, Qualistat). A statisztika és a mai igények alakulása a statisztikusok etikai érzékenysége, az állam és társadalom statisztika-érzékenysége különösen érdekes témák. A statisztikai közgazdasági tartalmát illető esemény, hogy a levegőben van a magyar átmenet rendszermodelljének revíziója. Vonatkozó tanulmány a fizikai tőkeállomány-számítás gondjaival indít, majd a beruházási arányok és a növekedési esélyek összefüggéseit tárgyalja.⁹³ Forrásfelhasználás kritikája: kétségessé téve a követett „hivatalos” gazdaságpolitikát, annak eredményességét (a chilei példát említve, miszerint a külső forrásokra támaszkodó gazdasági növekedés kudarcra van ítélve). Újabb elmarasztalás az országos (statisztikai) információrendszert működtető KSH felé, amikor a Matáv és a PM vitázik a tarifa-számítás felett és a KSH inflációszámítását olyan szövegösszefüggésben említik, mintha nem a „hivatalos statisztikához” kellene igazítani a számításokat.⁹⁴ A hivatalos statisztikai előírások és az ágazati statisztikai számításokkal kapcsolatban csak a KSH adhat ki direktívákat, és ha valamelyik intézmény vagy vállalat másként számol, akkor jelezni kell, miben és miért tért el a hivatalos statisztikától!

A mulasztásos példák sorában ismét, hogy miközben 10 év elteltével sincs egyetlen használható hivatalos statisztikai adat sem a mára kiszélesedett (már-már európai) médiaiparról, egyre másra készülnek a multik által megrendelt, keresletfeltáró felmérések az országos népességnyilvántartó és a KSH bázisadatain a közvélemény- és piackutató cégek által.⁹⁵ Az apropó a Target Group Index Hungary (GfK+Szonda-

Ipsos) reprezentatív felmérése a lapolvasási szokások, ill. a helyi tévék (260) és rádiók (185) kábeles lehetőségeinek feltárására.

A statisztikai információtartalmának egyik új összetevője (egyben az információs társadalom paradigma - amit annyit hivatkozunk - legalapvetőbb indikátora) a társadalom informatizációjának mértéke. Az apropó az Andersen Consulting tanulmánya a magyar elektronikus kereskedelem esélyeiről⁹⁶ olyan (közelítő) számokkal, amelyek nem konzisztensek az amerikai, európai és a magyar értékek összehasonlításában. A közgazdasági magyarázat a technológiai fejlődés, a pénzügyes ráció és a növekedés irányainak megjelölése valószínűleg csak az eredeti szövegben lehet érthető, mert a magyar tájékoztatásból nem derül ki.

A statisztika tartalmi megújulásának egyik jellemzője a magyar társadalomnak is egyik legjellemzőbb mérési fogalma: a humántőke. A humántőke és a növekedési elméletek viszonya, a humántőke-állomány és -szerkezet, ill. a ciklikussága: a magyar humántőke minősége megállapítása, viszonyítás és értékelése a veszprémi egyetem kiadásában.⁹⁷ Alapvető dilemmák fogalmazódnak meg (a szakmai és a tömegtájékoztatásban persze nem), amikor Diczházi a Nomura-szakértő számaira reagálva felteszi a kérdést, miért van az, hogy Mo. a legmagasabb értékű külföldi működőtőke-állomány mellett a legszegényesebb növekedést produkálja: ill. hogy a külföldi működőtőke-hasznosulás méréséhez a jegybank rendelkezik a legtöbb információval.⁹⁸ Egyrészt a külföldi működőtőke-befektetés hasznosulásának értékelésével kapcsolatban hiányzik (hanyagságból vagy megfontoltságból?!) a magyar közgazdász társadalom véleménye. Másrészt a külföldi működőtőke-befektetés hasznosulásának mérése ismét felveti a statisztikai információrendszer működésének hiányait, hogy a KSH és az MNB kompetenciái és szerepváltozai miként viszonyulnak az országos információrendszer működésképtelenségéhez, ill. hogy a statisztikai információrendszert működtető KSH és a pénzügyi statisztika viszonyában mekkora adósságok vannak.

A statisztika közgazdasági, információ- stb. tartalmával kapcsolatos esemény a harmadik szektor fejlődése, amely a gazdasági dinamizmus értékmérője is, ill. a globalizáció egyik legfontosabb, legnagyobb növekedést produkáló területe, amennyiben az USA-ban már a munkaerő 76%-a jelenik meg itt, és a szolgáltatásexport hihetetlen dinamikát mutat az EU rovására. Mo-on csökken a harmadik szektor teljesítménye, létszáma, a külgazdasági teljesítményben csökken a magyar szolgáltatásexport, az -import viszont egyre nagyobb. A 3. világkonferencia a szolgáltatásokról az új mérés (statisztika) szükségességét, a globális információs társadalommal kapcsolatos monopólium és versenyproblémákat, az intézményrendszerek átalakulását hangsúlyozta.⁹⁹

Vonatkozó esemény - amely a hivatalos statisztikai és az állami rendbiztosítás hiányosságait mutatja fel-, hogy a társadalom biztonságát számos irányból veszélyeztetik, az apropó a migrációs nyomás, amit annyian jószolgálatként évtizeddel ezelőtt.¹⁰⁰ A rendvédelmi szervek megbízhatatlansága miatt 250-300.000 illegális bevándorló tartózkodik Mo-on (!) évek óta (lásd a bejelentett 7-8.000 kínait, akikkel szemben a nemzetközi és a nem hivatalos magyar becslések szerint 60-80.000 vannak nálunk). Megötszöröződött a menekült státust kérők száma, a befogadott évi 2-3.000

menekült mellett 30-50.000 illegális bevándorlót fogadunk?! Az embercsempészet miatt máris kellemetlenségeink vannak az EU-val, végső soron pedig már egy évtizede nem tudjuk, hány külföldi tartózkodik nálunk.

A Cég-Info Marketing Kft üzleti vásárlóerő-kutatási céllal „statisztikai rendszert fejlesztett” (!) a népszámlálási mikrokörzetek jövedelmi viszonyairól és fogyasztási szokásairól.¹⁰¹ A budai kerületek (várnegyed, váralja, Kolosi tér és Szépvölgyi út környéke) lokalitásainak vizsgálata érdekes térképet ad a lakókról (egy útszakasz két oldalának házaiban lakók fogyasztási szokásai is jelentős különbséget mutathat).

Információpolitikai esemény és a felelőtlen állami (társadalmi tulajdonú) vagyongazdálkodás újabb példája, hogy a külföldön lévő magyar állami ingatlanok nyilvántartása nincs meg.¹⁰² A KVI vagyonszeregében nincs nyoma a részletes leírásnak, árnak stb., az elszámolásnak: vajon miért van az, hogy a kormány, közelebbről a MeH (a kancellária?!) nem képes egy egységes információpolitika megfogalmazásával ezekkel a hiányokkal leszámolni immár a harmadik kormányciklus idején?! Hasonlóképpen az ipar fejlődésének mérlegét illetően nem sok kutatást tudunk felmutatni, valahogy a nagy sikerkönyvek és a pesszimista nézetek között nincs hiteles áttekintésünk róla. Az ipari szerkezetváltás haladása, ágazati teljesítmények, különbségek bemutatása, az informatika és a gépipar súlya: a szerkezeti változás minősítése, a vállalati méretek és a tulajdonszerkezet az említett dolgozatban.¹⁰³ Az innovációs rendszer vizsgálata a GKI, MVKA, MTA Szoc. Kut. Int., Politikai Tn. Alap. és az OMFB kutatási programjában.

A statisztikai közgazdasági tartalmát gazdagítja a BKE Versenyképességi Kutatóközpontja által készített „Arccal a piac felé” című felmérés és elemzés, amely a középvállalati szféra jelentős felzárkózásáról számol be az elmúlt három évet (1996-1998) tekintve.¹⁰⁴ A 319 hazai középvállalat adatait összesítve kóros forráshiány jellemző, az állam szerepvállalása hiányzik (500-1.000 Md HUF támogatás kellene évente ahhoz, hogy az európai versenyhez felkészüljenek). Az MGYOSZ a GKI-nál megrendelt (720 vállalatra kiterjedő) felmérése ugyancsak a forráshiányt jelzi, ill. elmarasztalja a kormány jövő évi költségvetését. Ezzel egyidőben számolt be a GM a gazdaságfejlesztési célleírányzat működéséről, az idei 17 Md HUF (!) forrásból 6,5 Md jut beruházásösztönzésre, 4 Md a mikro-, a kis- és középvállalkozások támogatására, 3 Md a kereskedelem- és exportfejlesztésre.

A statisztika információtartalmának megújításában érdekes esemény az egészséggazdaságról szóló közlemény. A dohányipari lobbizás kapcsán merül fel, hogy a jövedékiadó- és áfabefizetésének értéke évi 125 Md HUF, amihez 366 Md HUF társadalmi károkozás (mintegy 30 ezer ember halálával) társul.¹⁰⁵ A magyar gazdaság deficitjének egy jellemző motorja az élvezeti cikkek gyártásának és fogyasztásának liberalizációjával együtt növekvő károkozás növekedése, ami a termelési eredmények és a társadalmi (eü-i, szociális) költségek közötti különbségek mind nagyobb eltérésében ölt testet. A statisztika információtartalma változásában érdekes a bécsi WIIW-nek a régió elmúlt tíz évét vizsgáló tanulmánya is, amely szerint a gyors szerkezetváltásban és a termelékenységben abszolút első Mo.¹⁰⁶ Igaz ezt a legalacsonyabb béreknek köszönheti. A működőtőke-befektetések szempontjából a magyar GDP 40%-a, a cseh 25%, a lengyel 15% (a világátlag 8%) tulajdonítható a

váltásnak: az osztrák mutatókkal összehasonlításban a magyar ipari termelékenység 65%-os, a bérköltségterhelés pedig 20% alatti. Ilyen apropó a magyar ásványvagyon (amelyet 1998-ban 3.400 Md HUF értékre tartanak, a vállalkozói bányajáradék összértéke 170 Md HUF, az 1999-es költségvetési bányajáradék-bevétel 16 Md HUF) hasznosítása, miközben felértékelése hiányzik, külföldieknek adnak koncessziót vagyonleltár és felértékelés nélkül.¹⁰⁷ A Magyar Geológiai Szakszolgálat szakértője szerint 800 M HUF-ból néhány év alatt az ország nyersanyagvagyonának valós értéke megállapítható lenne! Mindezt akkor, amikor a MBH felülbírálta a koncessziós és bányatörvényt, eltörölte a GM koncessziós jogát, miért?!

A statisztika közgazdasági tartalmát illetően érdekes, hogy a Kfi jelentése szerint 1997 után 1998-ban is növekedett a kis- és középvállalkozások jövedelemtermelése, sőt, tavaly a kisvállalkozások gyorsabban növekedtek, mint a nagyok. 1998-ban a kkv-ok közel másfélmillió főt foglalkoztattak, a versenyszféra munkaerejének 49,7%-át, s az árbevétel 42%-át produkálták, a GDP 28-35%-át állítva elő: ugyanakkor az exportértékesítésben való részesedük folyamatosan csökken.¹⁰⁸ Történik mindez akkor, amikor a szabályozók és a támogatási eszközöket illetően továbbra is a nagyvállalatok élvezik a gazdaságpolitikai (kormányzati) preferenciákat. A munkaerőkereslet és a bérek alakulásának viszonya, ill. ezek összefüggésében a KSH adatgyűjtési hiányosságainak bírálata, amennyiben nem jelenik meg, hogy kinek, hol kellene tárolni, közreadni a béradatokat, mondjuk, a munkaerő-felmérésekkel párhuzamosan. Az eredetileg a MNB Füzetekben megjelent írás nyomán készült rövidítés ismételt felveti a KSH felelősségét a tájékoztatásban (ki, milyen, adatokat gyűjt, mit ad ki).¹⁰⁹

A magyar ipari szerkezetváltás (a szomszédainkkal összehasonlításban) a Németországba irányuló export (s a vonatkozó import) tükrében: az exportdinamika térségi összevetése: a német export, ill. a térségünk exportja mint az EU növekedésének a motorja(!). A tanulmány legfőbb érdekessége a munkaerő-, az anyag- és a technológia-igényes export összevetése, valamint a magyar előnyök természete.¹¹⁰ A statisztika szempontjából is érdekes a működőtőke hatása a fogadó ország gazdaságára. A működőtőke-beáramlás meghatározói: a múlt és jelen a magyar gyakorlatban, ill. a különféle elméletek összevetése.¹¹¹

A GM tanulmánya a munkaadók és a szakszervezetek adatszolgáltatása alapján (!) mintegy 3.300 hatályos kollektív szerződésről tud országos viszonylatban, ami 1,212 millió munkavállalót érint, a foglalkoztatottak körének 39%-át. A jogszabályok alapján fogalmazott kollektív szerződés a dolgozók 49%-át, a szakszervezetek szervezettsége 38%-os, ezzel mo. a német, japán, finn modell követője. A modellek, a számok és arányok hitelessége igazolásra vár, amihez a KSH-nak kellene megnyilatkoznia.¹¹²

A bázisadatbázisok korrekciója késik, ezért naponta bukkannak fel vitatható állítások, nem hiteles statisztikai adatok. Az apropó a magyarság lélekszáma, ami nem 15 millió, nem is 13: a HTMH nem tud állást foglalni, mert nem rendelkezik adatokkal?! A határöntúliak máris jelzik a szomszédos országok hivatalos népszámlálási adatait, az MVSZ-nek vannak becslései (nem hitelesek), a KSH pedig nem tud állást foglalni, mert ahhoz minősíteni kellene a szomszédok hivatalos felméréseit, ill. szakértői becslést kellene készítenie, levezetve az 1900-as censusoktól kezdve?!¹¹³

A statisztika közgazdasági tartalmának megújítása szempontjából érdekes a háztartások és a vállalatok növekedéssel kapcsolatos viselkedését tárgyaló tanulmány: a duális munkaerőpiac és a munkanélküliség viszonya, ill. az egyensúly kritériumai: a szektorális munkaerőeloszlás: a munkanélküliség és a növekedés viszonya a nem megtakarító gazdaságban: innováció, munkanélküliség, endogén növekedés vizsgálatával.¹¹⁴ Ugyancsak érdekes téma az államháztartási reform nemzetközi összehasonlításban: az OECD költségvetési gyakorlata: a magyar államháztartás átláthatósága: változások és irányok az áht terén: statisztika.¹¹⁵

Más forrásból a munkanélküliség és az egyenlőtlenségek viszonya a téma: az európai választási lehetőségek, a munkanélküliségi oksági magyarázatok. Az OECD-STAN és világbanki statisztikák alapján az egyes országok jövedelemegyenlőtlenségei, sajátos munkanélküliségi trendjei. Az EU és az USA összevetése, különbözőségeik okai a munkanélküliség és a jövedelemegyenlőtlenség közötti viszony szempontjából: a lehetséges megoldások.¹¹⁶

A hivatalos statisztikai módszertan eseménye az ár- és inflációs számítás változása, amennyiben a mobiltelefon bekerülése a fogyasztói kosárba az információgazdaság térnyerésének és eredményességének bizonyítéka. A Matáv-telefon árbevétele tavaly 203 Md, a mobilcégeké 126 Md HUF volt (ami a mobilágazat igen dinamikus növekedését mutatja), s ami az inflációs számításban is jeletkezhet. Amellett a gyógyszerár-, a telefondíj-drágulás megjelenését mindenki érdeklődje várja már.¹¹⁷

Az ipar 1999-es növekedése a mérsékelt várakozásokat igazolva 10,5%-os lett, a belföldi értékesítések viszont stagnáltak a lényegesen magasabb várakozások ellenére. Az export 22,9%-kal növekedett, vagyis az exportvezérelt növekedés igaz. Az 1999-es folyó fizetési mérleg végleges adatai és az MNB által jelentősen átalakított mérleg szerkezet (1995-ig visszamenőleg!) viszont sok talányosságot rejt, pl. a „szolgáltatások és jövedelmek” tétel 600 M USD-ral lett kisebb.¹¹⁸

A statisztikai örökzöld témák egyike a külkereskedelmi mérleg elszámolása, a vámstatisztika hiányossága, aminek eredményeként az eltérés egyre nagyobb lesz az MNB (a tényleges befizetések alapján számolt) és a vám számai között. Az eltéréssel nincs is gond, ha tisztázottak az egyes mérési kritériumok: ám a vámstatisztika hiányosságai egyre nyilvánvalóbban terhelik a mérés hitelességét, s így a KSH számait is. Állást kellene foglalni e téren, hogy a vámstatisztika közgazdasági tartalma milyen irányba módosul, mert ez a nemzetgazdasági teljesítmény hitelességének is alapja.¹¹⁹

A statisztika információ(közgazdasági stb.) tartalma növelésének kritikus témája a humán erőforrás. Az OECD felmérése (1998-as bázisadatokkal) szerint a magyar munkaerő a legalacsonyabb bruttó bér mellett a még alacsonyabb nettó bérével az utolsó a listán, miközben a legjobban adóztatottak közé tartozik. A térségi pozícióknak 1998-as dollárban¹²⁰

	bruttó bér	nettó bér
Finnország	23.281 USD	15.041 USD
Ausztria	22.640	16.174
Írország	22.024	16.532
Csehország	11.689	9.021
Lengyelország	8.809	7.418
Magyarország	6.746	4.795.

Az energiagazdálkodás és a vonatkozó statisztika témája az „energia konferencia 2000” rendezvény, a hangulatát követő reakciók. A 2020-ig terjedő amerikai energiaigény-, -fogyasztás-, -ártervezési trendek közreadásának apropójából figyelmet érdemel az Energia Központ Kht által közreadott „Energia másként: forráskönyv’99” kiadvány, amely 1993-tól tekinti át az energiapolitikai eseményeket, a pénzügyi, jogi, intézményi fejleményeket, az érintett 391 cég adatait.¹²¹

A GM legújabb statisztikái szerint a korábbi figyelmeztetések valósággá váltak, sőt, a legrosszabb várakozások megvalósulása várható, amennyiben a januári import (1,957 Md USD) 4,8%-os éves növekedést mutat, 2%-kal növekedett elszakadása az exporttól, 91,2 M USD-ral növelte a hiányt: az összetétel romlása egyre aggasztóbb (az méginkább, hogy nem tudjuk miért?!). A kontinensek közötti forgalmunk (Ázsia, Afrika, Ausztrália) teljes elsorvadása mellett a CEFTA-forgalom is radikálisan romlik (a gépimport 48,2%-kal, az orosz importunk 873%-kal?!), de 20-40% között növekedik más területeken (még az élelmiszertermékeknél) is a behozatal, ami nem tartható.¹²²

4. Az információs társadalom fejlődésének eseményei

Az állami információpolitika eseménye, hogy a kormánynak az információs társadalom kihívásai adott válasza elkészült (elérhető a www.itb.hu/magyarvalasz címen) az informatikai koordinációs részleg gondozásában. Már két akadémiai bizottság méltatta, ill. az IVSZ és a NJSZT értékelésére várnak.¹⁹⁴

A nemzetközi gyakorlat figyelmeztet, hogy a hivatalos statisztikai információrendszer megújításának követelése párosul az elektronikus hálózati hozzáférés kiszélesedésével: nagyobb igények, több statisztika, a felhasználók által igényelt (érthetőbb!) formában, egyedi adatkérés, új adatfeldolgozási szolgáltatások.¹⁹⁵ Egy új, információtudományos szemlélet követel nagyobb figyelmet a statisztikai (és más típusú információrendszerek) megújításában, ami Mo-on egyáltalán nem érezhető.

A Compair’99 apropójából egy informatikai szakértő az internet kapcsán az információs társadalom paradigma néhány evidenciáját magyarázza. Megfogalmazása jellemző a magyar viszonyokra, ahol az informatika mint kategória az információ helyébe lépett (vagyis a kocsi megelőzte a lovat). A legfőbb rendezőelvek szerint esélyegyenlőség a tudásiparban (az információtőke birtoklásában), a hozzáférés könnyűsége és olcsósága (az elérés széleskörűsége), a társadalmi demokratizmus kiszélesedése (társadalmi igazságosság), hírkonfekció helyett egyénre szabott

információ (orientálás) szerepel mondandójában. Az információelőnyös és információhátrányos helyzetek, a globalizálódó menedzsment, az információs közmű fejlettsége mind igaz, de a megfogalmazása is borzasztó (magyartalan).¹⁹⁶

Az új statisztika vajúadásának soros eseménye az amerikai kereskedelmi minisztérium októberi tájékoztatása az IT arányairól a gazdasági növekedés egészében: a módszertani újdonság az volt, hogy beszámították a teljes üzleti szektor szoftver-jellegű kiadásait (mint beruházást), amit korábban költségként számítottak.¹⁹⁷ A „new economy” mérése körüli vita nem nyugszik, hivatkoznak az OECD „knowledge-based economy” terminológiájára, amely 1985-1998 távon 45-ről 51%-ra növekedést állapít meg a technológia, a humán tőke, s ezek újszerű viszonyából fakadó gazdasági teljesítmények alakulásából következően. A DoC mérése szerint az amerikai digitális gazdaság (távközlés, számítógépi hardver és szoftver) a GDP 8%-ra rúg már 1999-ben: az IT pedig az össz real GDP növekedése 35%-át képviseli 1994-óta. A Goldman Sachs szakértői készítette legújabb becslés leszűkíti a technológiai szférát, s a „computing and communications-technology” szektor teljesítményét a GDP 5%-ban állapítja meg (ami az 1990-es 2,8%-ról jött fel).

Információpolitikai esemény az is, amikor az informatikai szakértő az internet szabadságával kapcsolatos dilemmát (hogy ti. féljünk-e a rajta található ellenőrizhetetlen információtól?!) abba az irányba szélesíti ki, ami realitás, hogy a nagy információérzékenység gerjedése közepette mind többször szolgáltatjuk ki adatainkat. Az internetes információözönben nem tiltásokkal, hanem eligazításokkal (orientációval) kell és lehet közlekedni: erről szól - helyesen - a szakértő.¹⁹⁸

Információpolitikai és tájékoztatási nemzetközi esemény a nagy tudományos folyóiratkiadók megállapodása (Oxford University Press, Macmillan Magazine Ltd., Elsevier Science és még 9 másik nagy kiadó), amelyben kijelentik szándékukat a kiadói adatárukban lévő mintegy 3 millió tudományos közlemény, cikk, kutatási szemle stb. internetre vitelére, vagyis a hagyományos folyóirattartalmak ezentúl elektronikusan elérhetőek.¹⁹⁹ A keresési „nyomkövetés” kiterjed a hivatkozásokra is, amivel a tudományos igényű információkutatás hatalmas lehetőségekhez jutott.

Hasonlóan fontos tárgy a demokrácielméletek az információtudatos (tudományos) környezetben: az információtudatosság. A kommunikáció és a demokrácia viszonya a NET-en: az információs demokrácia tartalma: a média használata és a politikai hatékonyság. A demokratikus társadalom = hozzáférés az IT-hez iskolások körében.²⁰⁰ Jelentős esemény a tudományos mérés információtudományi alapjainak körüljárása a tudományos és technológiai indikátorokról tartott világkonferencia témájaként (Fourth International Conference on Science and Technology Indicators). A három fő témakör: a tudományos indikátorok tervezése és alkalmazása a tudománypolitika hatékonyságának segítésére: indikátorkutatás: tudományos és technológiai információs rendszerek fejlesztése.²⁰¹

Az internetes kereskedelem kapcsán idézik fel a Shackle-Arrow paradoxont, hogy ti. a fogyasztók nem vesznek információt, ha nem ismerik az értékét, de hogy az értékét felismerjék, meg kell ismerniük az információt, s ha megismerték, már nem hajlandók pénzt adni érte. Az információs termékek internetes forgalmazásának sajátossága a zéró marginális költség és a fogyasztás korlátozás nélkülisége: a

tranzakció logikája az ár-minőség diszkrimináció?²⁰²

Az adatvédelem és titokvédelem anomáliái, az ágazati jogszabályok becsatlakoztatása: a számítógépes bűnözés terjeszkedése, a fehér- és drótgalléros bűnözés, a mobilvilág biztonsága, bankkártya-csalások, a digitalizált nyomozás bemutatása (célszám).²⁰³ A Magyar Internet ÁllásCentrum ingyenes álláskereső és -kínáló site-ot indított a VOSZ szövetségében: a napi frissítésű börze általános keresésben ingyenes, de célra orientált keresésben már fizetős: napi 500-600 ajánlattal indítják. Itt az idő, hogy az álláshirdetés (meghirdetett álláshelyek száma) figyelés alapú foglalkoztatási statisztika útjára induljon Mo-on is.²⁰⁴

Az információtechnológia globalizációjának eseménye a kínai fellépés a Microsoft Windows'2000 operációs rendszer átvételével szemben. A milliárdos piac átvett és saját fejlesztésű Linux alkalmazásával a Windows terjeszkedésének végső megtöretését eredményezheti, amennyiben nemcsak politikai tilalomról van szó.²⁰⁵

A felzárkózásra törekvő fejlődő országok, ill. az információs társadalom programok szempontjából is ellentmondásos magyar fejlődést igazolja az állam ügyvédje szerepétől megfosztott Hírközlési Főfelügyelet. A liberalizáció zászlóvivője szerepében tetszelgő, ezzel egyidőben a sajátos magyar adottságokat, a távlatosabb nemzeti érdekeket nagyon lazán képviselő szervezet legújabb átalakulása: a milliárdos saját költségvetésen túl az idén 7,6 Md HUF forrással gazdálkodó szervezet új felállása. A HíF-elnök Frischmann Gábor, piacszabályozási ae Bánhidi Ferenc, gazdasági ae Vácziné Takács Zita, az info-kommunikációs egység vezetője Sallai Gyula. Az új profilok új kormányzati információpolitikát és új információstatisztikát feltételeznek, hisz a HíF szakmai terminus technicusainak a KSH-éval kompatibilisnek kell lenniük.²⁰⁶

Az információgazdaság (és az információs társadalom paradigma) mo-i fejlődési sajátossága az informatikai lobbis dominanciája (ami lehetne jó is), minthogy a magyar kormányoknak semmiféle információstratégiája és hozzá való forrása nincsen (mióta a Bokros-csomag felszámolta a hírközlés alap 16 Md HUF-os fejlesztési keretét). Mindenek elmondására az apropó az Informatikai Érdekegyeztető Fórum állásfoglalása (felkiáltása!) a technológiai leszakadásunk miatt: a mo-i egy főre jutó éves informatikai kiadás 100 dollár körüli, míg az osztrák 450, az észak-amerikai pedig 800 dollár: 1998-hoz képest 1999-ben 12%-kal emelkedtek az informatikai kiadások (ami több mint tíz százalékkal alacsonyabb a fejlődő országokénál). A fő gond, hogy nincs információstatisztika. Az IÉF-lobbi most egy informatikai charta kiadására készül a kormány teljes tehetetlenségét pellengérré állítva.²⁰⁷ Ezért is érdekes az információs társadalom paradigma minősítéséhez segítő célszám az internetalkalmazások árazásával, a fizető tévés szolgáltatások regisztrálásával, az interdependens távközlési kereslet és hatékony árszerkezet leírásával, az IT globális és lokális versenyének leképezésével. A „hipermediatizáció” mint új kereskedelmi közeg, az intermedier vállalkozások.²⁰⁸

Az internet fejlődésének eseménye, hogy megindult a hálózat Mo-i ellenőrzése is, igaz, öntevékeny módon, minden szankcionálási lehetőség nélkül. Az ORFk februártól működtet egy „internet-figyelő csoportot”, mellette az Országos Kommunikációs Alapítvány, ill. a Hálóór Egyesület mint társadalmi formációk foglalkoznak a hálón található tartalom (büntetőjogi?!) felügyeletével. A magyar közvélemény tájékoztatása e tárgyban nem megoldott: a fejlett világban a közvélemény

55-60%-ban már a rendvédelmi felügyeletet kéri e tárgyban is.²⁰⁹

Az információjog eseménye a domainnevek körüli vita, ami ékes bizonyítéka a félállami magyar (információjog)gyakorlatnak, az intellektuális információszabadság-eszmény nevében fellépő kisebbség hivatalossággá emelkedéséből következő halmozódó jogi-adminisztratív gondoknak. A semmit sem kell szabályozni elve és a spontán fejlődést követő szabályozás sürgetésének dilemmája ellentmondanak egymásnak: mindez arról szól, hogy a liberális információ- és médiajog szakértői nehéz helyzetbe hozták a kormányt.²¹⁰

Az információgazdaság, az elektronikus kereskedelem (e-ker) és elektronikus üzletvitel (e-biznisz) stratégiák, aktorok és eszközök leírása: vállalkozás-integrálás az e-bizniszhez: az e-ker szoftverek típusai, fajtái (a legismertebb szoftvercsomagok paraméterei és jellemzésük) a tárgya a szóban forgó tanulmánynak. Minősítés és fogalmazás, az új értéklánc magyarázata, az „e-Bay”, ill. a „value Web analysis” leírása. (The annual software roundup: e-Commerce.)²¹¹

Az információtudatosság növekedését mutatja a GfK felmérése, amely a számítógépes készségek terjedése, az információforrások és az információs társadalom paradigma ismertsége tárgyában tájékozódott. Az ITá-t 25% egyáltalán nem ismeri, 12% az internetet, 16% az adathalmazt nevezte meg ilyen címen: 41% szerint a jövőben újság helyett is tévéznek: a hírekben a gyorsaság lesz a döntő 51%, és a hitelesség lesz mérvadó 21% szerint. Az ismeretterjesztő tévécsatornák nézettségét vizsgáló felmérés (AGB Hungary) szerint a Spectrum (napi 228 ezres nézettség), a National Geographic napi 42 ezres) és a Discovery (napi 11 ezres) a sorrend.²¹²

Az információs társadalommal kapcsolatos téma, az elektronikus kereskedelem és üzletvitel (e-biznisz) terjesztése a célja a BME keretei között alakult „e-business akadémia” létrehozásának, amiben az IBM támogatása játszotta a főszerepet (98 M HUF támogatásából 8 M IBM hardver, 40-50 M HUF IBM-szoftver): márciustól már folyik a hallgatók és előadók oktatása.²¹³

A hivatalos statisztika első megbízható információstatisztikai adataival érvelve jelentős ITá-programok szerinti fejlődés látszik: 6,132 millió a vezetékes telefon egyéni előfizetőinek száma (1996-ban 100 háztartásból 48-nak volt vezetékes telefonja, 1999-ben már 77-nek), 1,7 millió személynek van mobiltelefonja, s ami fontos, hogy a szegényebb háztartások 57%-ában is van készülék.²¹⁴ Az információs társadalom és az információgazdaság normái szerint azonban a fejlődés a vadkapitalizmust követi, az állam nélküli fejlődést, amely mint ilyen ellentétes az ITá-normákkal (az információ közjó jellege, a széleskörűség és elérhetőség, az információszabadság). A GfK-Szonda-Ipsos felmérések szerint dinamikusan növekszik a telekommunikációra fordított kiadások aránya, 1999-ben a szegényebb háztartások átlag havi 2.526, a gazdagabbak 4.834 HUF-ot telefonáltak el.

Az információgazdaság, a magyar ITá-elvek és a gyakorlat távolodik egymástól, amit a Matáv monopóliumával kapcsolatos fejlemények igazolnak. A monopólium kezelése és az országos információs infrastruktúra fejlesztése (a széleskörűség és elérés) elváltak egymástól, a magánérdekek a nemzeti érdekek elé kerültek.²¹⁵ A Matáv monopóliuma felszámolásának halasztása a jelenlegi körülmények között már retrográd döntés. A szolgáltatók és/vagy az infrastruktúrák versenyének eldöntése, az országos,

regionális és helyi monopóliumok egyformán kezelése, a tarifák alakítása a magyar gazdaság legsúlyosabb információpolitikai és -gazdasági anomáliája?!

4.1 Az információgazdaság eseményei

A statisztikai szektorszempontú hiányainak sorában a médiagazdaság terjeszkedésével kapcsolatos esemény, hogy az árnyékgazdaság rávetül a médiára is. Sokan gyanítják és most minősített esetet is látni vélnek a TV2 kettős ORTT-szerződése kapcsán: a két szerződés 118 és 167 perc reklámidőt engedélyez, ami (több)milliárdos nagyságrendű bevételnövekedést jelent, de az ágazat valós adatai nem ismeretesek.²¹⁶ A hiányos információstatisztikánkhöz fűződő esemény az OECD információközpontjának felmérése (az Index című on-line magazinjában) az internetezés költségeiről 30 országban (22 európai).²¹⁷ A költséget a telefon(perc)díj és -előfizetés, ill. az internet előfizetési díjből állították össze, a lakossági vásárlóerő-eltérésekkel számolva 20, 30, 40 órás hozzáférés költségeit vették alapul USA-dollárban. A mindenoldalú elszámolásban Mo. a legdrágább, pl. 40 óra felett 180 USD a magyar költség, ami duplája a második lengyel költségnek (!): csúcsidőben nálunk 330 USD, a csehekénél 180 USD. Az OECD-átlag a 40 óra csúcsidőben internetezésnél átlag 90 USD, míg mo-on ez 330 USD. A havi 20 óra csúcsidős internetezés mo-on 170 USD, az angol 60 USD, de a kórei 30 USD!

Esemény a magyar információfogyasztási szokások jellemzőit feltáró elemzés a rádió- és televízióújságok szaporodása, ill. működése az információfogyasztás piacán.²¹⁸

	tulajdonos	olvasottság	reklámrészesedés
1.	Springer	TVR-Hét 27% (1,5M)	33%
2.	Vico	Színes RTV 25%(1,3M)	34%
3.	Szikra	SárgaRTV 12%	
4.	Népszab.	NszabMag. 11%	18%
5.	Pannon	RTV-Tipp (10%)	2%
6.	MR	RTV-Részletes(8%)	
7.	MTI	Telehold (4%)	1%
8.		TV-Plusz (inform, 3%)	

A datamonitor legfrissebb tanulmánya az EU pénzügyi piacainak IT-kiadásaiival kapcsolatban, 1999-ben 17,9 Md USD várható forgalomról szól. Ebből a tőkepiacok adminisztrációja 7 Md, a befektetési bankoké 7,1 Md, a befektetés-nyilvántartások 3,1 Md, a kereskedelmi (információs)ügynökségek 515 M dollárral részesednek.²¹⁹ Nagyon érdekes az IT-forgalom alakulása az gazdasági információfeldolgozás irányainak, formáinak fejlődésében. Az információelemzés és keresés új területeinek egyik legígéretesebb típusa a „beszéd mint adat” megközelítés: az apropó a LANeX „a hang is adat” című rendezvénye, amely a beszédszöveg küldésének sűrítését (digitalizálását), a „villámlevél” (olyan adatállomány, amely a gépben később áll össze értelmezhető küldeményné) lényege: az egy csatorna, sok kommunikációs csomag megoldás kifejtése.²²⁰

Az információpolitika és információgazdaság eseményei között új fogalmak és szabályok bevezetése érdemelt figyelmet. Az információgazdaság egyik forrongó területe, az elektronikus szolgáltatások dinamikus terjeszkedésének alapfeltétele a (nyílt) címtárak mint a hálózati bővítés eszközei (egyszerű és egységes elérhetőség, szabályozott hozzáférési jogosultság, globális léptékű adatstruktúrák). A hálózati kultúrában az 1990-es években megjelent címtárak az egyre bonyolultabbá váló adatkezelésben próbálnak segíteni a hierarchikus (és hiperarchikus) adatbázismodellek elvén: a példa az NDS eDirectory (Novell).²²¹

A magyar információgazdaság betájolásában példaértékű eset a konzultációs piacon: az Arthur Andersen Hungary Kft az utolsó két évben 50%-kal növelte árbevételét, a forgalom 45%-a az auditálásból, 5% a könyvelési tevékenység (amit viszont a tavaly alapított outsourcing cégbe, az AA Process Solutions-ba telepítettek), 35% az adó- és jogi tanácsadás (Budai-Kovács üi), 15% a vezetési tanácsadás: 320 főt foglalkoztatnak, 4 Md HUF körüli forgalmat abszolváltnak. A cég kezdi honosítani az anyacég által „new economy”-ként definiált új filozófiát.²²²

Az információstatisztika éledezését igazoló, legújabb felmérések szerint (szonda-ipsos, GfK) 1996-1999 között az informatizáció változása jelentős Mo-on, amennyiben a számítógéppel rendelkezők aránya 11%-ról 19%-ra nőtt: a számítógéppel rendelkezők jellemzően férfiak, 19-49 évesek, iskolázottak, fővárosiak, a havi nettó jövedelmük 90 ezer forint feletti.²²³

Az információtechnikai iparról szóló felmérések sorában, az IDC piackutatása szerint a magyar PC-piac 1999-ben mintegy 65 Md HUF nagyságrendű volt, mérsékelten növekedő, amiben jelentős változást csak a kormányi kezdeményezések hozhatnak nagyobb kereslet generálásával. Tavaly a legális piacon 200 ezernyi PC-t adtak el (9,8%-os növekedés), az értéknövekedés 1,8%-os volt az árcsökkenések jóvoltából. A megrendelések 54%-a nagy és közepes vállalatoktól érkezett, a kisvállalati és kormányzati megrendelések aránya csökkent: mindent összevéve a gyártók és forgalmazók várakozásai nem teljesültek. A GfK-mérései szerint most 19%, 1,6 millió magyar rendelkezik PC-vel: de a várakozások szerint a kormányzat ITá-programjai jelentős javulást jelentenek majd. A kormány késlekedik, a magáncégek viszont lobbiznak, amit a négy legnagyobb piaci részesedésű internetszolgáltató egyesületalapítása mutat az internet, az online-gazdaság és a ITá-fejlesztések orientálására.²²⁴

4.2 A médiagazdaság eseményei

Az ismert médiakutató a médiapolitika, -gazdaság, -kultúra két ágra szakadását minősíti. Egyik oldalon a látványosabb, ma még a legbefolyásosabb hagyományos média (nyomtatott sajtó, a műsorszórás technológiáira épülő rádiók és televíziók), a másik oldalon a modern média („new media”), amit ő a „digitális törzsnek” nevez (informatika, távközlés, internet, mobilszolgáltatások).²²⁵ A két média gazdaságtana, működésének logikája, felvevő körének (laikus és szakmai társadalom) széttartása egyre gyorsul. A jogi és adminisztratív szabályozás is más közöttük, amennyiben az új média nem tűr semmilyen szabályozást?!

Visszatérő hiányosság a magyar internetes piac mérése,²²⁶ alapja a 800.000 hozzáférő, a mintegy 400.000-es esetenkénti használó, ill. a 100.000-nyi előfizető. A becsült piac 40%-ban a Matávnet, 28%-ban az Elender, 16%-ban a Datanet kezében van, de a dinamika a Matávnetnél tapasztalható, amely a havi öt órás internetezést biztosító Start-csomagot 1.200 HUF, a 20 órás Hobbi-csomagot 3.300 HUF-ért, a korlátlan hozzáférésű profi csomagot havi 7.500 HUF-ért kínálja: a Matáv Origóját már napi 30.000-en keresik. Az internet-használati statisztika megbecslésére a Szignum Média újabb telefonos közvélemény-kutatást végzett, a nyitott kérdések alapján a szolgáltatói sorrend

	említés	ismeri	ügyfél
1.MatávNet	85%	33,5%	62,5%
2.DataNet	83%	41,5%	49,5%
3.Elender	73%	51,5%	38,0%
4.Euroweb	23%	22,5%	29,0%
5.TvNet	2%		
6.Kerszöv	2%		
7.Pronet	2%		
8.Intraware	1%		

Az online újságok pénzügyi alapjait körüljáró elemzés szerint az önfinanszírozás jelenleg megoldhatatlan. Még az olyan befutott lapok, mint a The Economist, vagy a The Wall Street Journal sem tudják elektronikus változataikat önmagukban fenntartani, és a reklámok sem bizonyultak elégnek, ezért új üzleti modell után kell nézni. Itt is megjelenik a webkereső szoftver (a ki, mit, mennyiért kínál) mint megoldás, a C/net típusú megoldások a kereskedelmi érdekek mindenhatóságáról szólnak.²²⁷

A magyar CD-ROM piacról szóló átfogó és rendszeresen karbantartott információforum működik a www.neumann-haz.hu címen. Az ábécésorrendben 180 cég, kiadó, teljes diszkográfia: a CD-ROM-tár összetétele szerint 46,5%-ban multimédia, 18,5% teljes szövegű, 14,3% szöveg és állókép, 10,2% címtár: (töszegi zsuzsa nyilvántartása, 1992-óta vezetett információforum).²²⁸

Az internetszolgáltatók piacának koncentrációja folyik mo-on is: az apropó az Euroweb Rt (a Pantel és az amerikai anyavállalata tulajdona) terjeszkedése, ami a terjeszkedés irányára nézve is jellemző fejlemény, amennyiben az Inet informatikai és kereskedelmi Kft-t vásárolta meg (51%), amelyik országos és megyei napilapok figyelmével, elektronikus osztályozásával, ill. hírösszefoglalók készítésével foglalkozik. A vezető trend az internetszolgáltatóknál a tartalomszolgáltatások gyors fejlesztése és terjesztése, azzal az információgazdaságban az értéknövelt szolgáltatások dominálnak.²²⁹

A piac túltelítettsége ellenére naponta születnek új lapok: az apropó a „Fordulópont”, a Pont Kiadó új kulturális folyóirata, amelynek első száma a televíziózásról szól. A másik újdonság a Modern Filológiai Közlemények, amelyet a miskolci egyetemen 1999 tavaszán létrejött Modern Filológiai Intézet ad ki. A harmadik újdonság a „Tisztás” című irodalmi és társadalmi folyóirat (főszerkesztő Molnár Géza), a Kortárs és a néhai Új Írás közötti profillal. Vonatkozó téma, hogy megmaradhat-e a

jelenlegi folyóiratstruktúra mo-on (az OSZK statisztikája szerint 1999-ban 4.229-féle fírat és periodika jelent meg: ebből 138-féle minősített irodalmi folyóirat): a legtöbb előfizetővel a História (8.308) és a Századok (5.300) rendelkezik, a Kincskereső, Vigilia, Európai Utas (átlag 3 ezres), Kortárs, Nagyvilág, Mozgó, Valóság (1 ezres): az ún. elitlapok kínálata az Írók Boltja választékként az Ablaktól a Zöldövezetig.²³⁰

A médiakutatás témakörében a The Media Edge cég (Jobbágy Tamás) szkeptikus a hagyományos (nyomtatott) és az elektronikus média öszeolvadását illető trend mo-i haladását illetően, ahogy más médiaszakértőink is 15-20 év elmaradást látnak a magyar médiaátalakulás folyamatában. A döntő kérdés az internetes tartalomszolgáltatás eredményessége, amiben valóban nagy az elmaradás, jogi, adminisztratív, információtudományi, közgazdasági stb. szempontok kifejtése után lehetne a távlatokat meghatározni.²³¹

A médiagazdaság, a reklámpiac 1999-es mérlege a mérés és hitelesítés elbizonytalanodásának igazolása. Kezdetben volt a listaáron számított mérleg (ez 1999-ben 160 Md HUF), azután az elérés költségszámítása szerinti mérleg (135-140 Md HUF), majd ezt is tovább mérsékelték egy bonyolultabb számviteli trükkel: az auditálás késik (senki sem akarja). A Médiaprognózis dokumentált számítása szerint a „klasszikus média” listaáron számított költsége 158,1 Md HUF lett, amiből minden új média kimaradt (beleértve a kábel-, vagy internetes tételeket): a legdinamikusabb feketepiac a reklámgazdaság lett mo-on?!²³²

5. A tájékoztatástudomány eseményei

A tájékoztatással, ill. gazdasági statisztikával foglalkozó irodalom legtöbbet idézett tárgya a mérés: az apropó a növekedés mérése, a teljesítménymérés folyamatos és állandó korszerűsítésének kényszerében.²³³ A vállalatok működésében a modellező három növekedési horizontot (vagy etapot) állapít meg: először fel kell ismerni, azután gondozni az eredményes magtevékenységet, majd üzleti akciókat, vállalkozásokat szervezni belőle, végül életképes lehetőségeket teremteni belőlük. Ezzel egyidőben a tervezés és a teljesítménymérés kategóriának állandó revíziója folyik.

A tájékoztatás jellemző eseménye az is, hogy mennyire nem értjük a nemzetközi kommunikáció jelentőségét, ill. miként működik nemzetközi „így látják mo-ot”. Az apropó, a londoni Merchant International Group legfrissebb országgockázati ranglistája²³⁴ (mely elég érzékeny, néhány havi ingadozást is jelez) a közepesen kockázatos országok közé sorol bennünket (1-100 skálán 47 ponttal), mert bár a gazdasági teljesítményünk a legjobb a régióban, de a szervezett nemzetközi bűnözést beépülni látja (!) a politikai és a gazdasági rendszerbe.

A tájékoztatás eseményeként az információs szakember(ek)ről mind több tanulmány jelenik meg, amelyek a szakmajegyzék elavultságára figyelmeztetnek (az elmúlt tíz évben kiterjedt információs foglalkozások kétharmada minősítetten hiányzik belőle).²³⁵ Egészen új szemléletet kíván az információközvetítő, -szűrő, -tároló, -gondozó, vagy a tájékoztató, kommunikátor, segítő, tanácsadó, tanító, nevelő szerepformák foglalkozásokban minősítése (specializálódás). Az informatizáció eseménye, hogy a számítógépes készségek, a használat, a piac, ill. a tartalomfejlesztés terjeszkedése nálunk a legmagasabb a régióban. Az „internet napja” alkalmával ingyenes elektronikus levelezést vezetett az Index.hu internetes magazin.²³⁶ A helyzetünkre jellemző, hogy a kormány és a hazai tőkések és vállalkozók erőfeszítései, azaz források híján a külföldi internetes érdekeltségek maguk veszik kezükbe a tartalmi piac fejlesztését is.

Tájékoztatáspolitikai eseménynek számítanak a hálózati filozófia megváltozásával kapcsolatos észrevételek az „adathálózatok” kapcsán. A szerző a technológiai kínálati kényszerrel szemben az adottságaink korszerűsítésével (nem pedig a minden új generáció megjelenésével történő azonnali cseréjével) illusztrálja a paradigmaváltást.²³⁷ A „hálózatok hálózata” filozófia a liberalizációs trend pozitív oldalának hangsúlyozása mellett a tartalmi szolgáltatások kínálatának erősítése kényszerét jelzi.

Az állam információs modellje és makrokommunikációs szerkezete válságának jelzője, a politikai konstelláció alakulása hűen tükrözi a kormány kommunikációs válságát, amit a kancellária a kommunikáció javításával remél megint eredményesebbé tenni (utalás a brit kormány szakértőjének látogatására).²³⁸ Még most is hiányzik a felismerés, hogy az információgyűjtő és -elemző tevékenység hiányosságáról van szó, a mit s hogyan reagálni kérdése, a mindennapi válaszok kidolgozása hiányzik.

Az informatika és az információszerzés találkozása az üzleti információkkal és a döntéshozatallal kapcsolatos gondok kezelésében: az apropó az IQSoft-NJSZT szervezte Document 2000 konferencia, amelynek kapcsán felidézük a vállalati információs-bázis-tömeggel kapcsolatos nemzetközi tapasztalatot, hogy ti. a rendelkezésre álló információk alig 20%-a rendszerezett az elektronikus visszakeresés számára, a 80% még mindig papír alapú, alig kereshető (több mint 60% lényegében elveszett ilyen szempontból).²³⁹ Az elektronikus dokumentumkezelés és a kapcsolódó területek (munkafolyamat-kezelés:workflow, elemzés:BPR, képi visszanyerés:imaging, szabad szöveges keresés:full-text stb.) az információszerzés keretei között szerveződnek

A Pricewaterhouse/Coopers mo-i egyesülése jellemzi azt a sajátos helyzetet, hogy nálunk nem a verseny dominál, hanem a két világcég egyesült az egymás esélyeit gyengítő versenyzés helyett. Tanulság mindebből, hogy a klasszikus könyvvizsgálói és tanácsadói szerepeket kiszélesítve információs auditori profilokat (informatika, szervezeti korszerűsítési stb.) is lefedő terjeszkedésben vannak.²⁴⁰ További tanulság, hogy a szóban forgó cégek bécsi és varsói központjai utolérésében a budapesti központ regionális vezető szeretne lenni, ebbéli megfontolásból adja ki a magyar gazdaság helyzetét és trendjeit leíró kiadványát (angol nyelven). Megint más tanulság, hogy a mind nyilvánvalóbbá vált és korlátozások elé néző koncentráció megkerülésére, a szóban forgó tanácsadó világcégek új nemzetközi gazdasági jogi tanácsadó céget hoznak létre (Ladwell): ez a globalizáció!

Tájékoztatáspolitikai esemény, hogy az országjelentések elkészültével is jó esélyekkel pályázik Mo. (bár a részletekben nagyon sok hiány mutatkozott) az EU-csatlakozásra, de a 2002-es csatlakozás már biztosan nem valósul meg. A decemberi EU-csúcsra szánt dokumentumok közvetett üzenete a regionális (több országot közelítő) rendezést szorgalmazza. A konkrét minősítés szerint visszacsúszóban vagyunk, amennyiben a koppenhágai kritériumok és a gazdasági előírások szerint Ciprus és Málta teljesen megfelelt, továbbá Szlovénia, Észtország, Mo., Lengyelország (ebben a sorrendben) vannak a legközelebb a kritériumok teljesítéséhez (a társadalmi - pl. életminőség -mutatók terén a leggyengébb Mo. közöttük).²⁴¹

A tájékoztatási intézményrendszer átalakulása folyamatos. Az apropó a modellezési igények kiszolgálására született információközpontok szervezése sorozatában a Pénzügykutató „EastEnd Globális Kutató és Előrejelző Központjának” létrejötte, ill. hogy a GKI, a Tárki, a Trendkutató miként szerveznek nyilvánvalóan külső (nem állami, kormányzati) forrásokból virtuális kutatóhelyeket vagy műhelyeket a gazdaságpolitikai elemzéseikhez és bírállataikhoz (ez már gazdaságpolitológiai profil), amelyek állásfoglalásaitól adott esetben (pl. a prognózisok nem teljesülése esetén) elzárkózhatnak.²⁴²

A tájékoztatás eseménye az olyan lobbik, mint a Ferenczy-Göllner Társaság (a müncheni Ferenczy Media Holding és a budapesti A.G.International társulása) alakulása, amely a „köz érdekében folytatott kommunikáció” címén közérdekű kommunikációs társaságot hozott létre (a mo-i tehetlenséget kihasználható) az idegenforgalom, területfejlesztés, környezetvédelem, egészségügy területén.²⁴³ A cég a nemzetközi kormányzati kapcsolatok ápolására született az EU-csatlakozási folyamat

megfelelő stádiumában, s a közismerten MSZP-s körökben népszerű alapítók a befolyásszervezés új fórumát hozták létre általa.

A gazdasági tájékoztatás legfrissebb eseménye a TUX-index megjelenése, amely a turisztikai konjunktúrát van hivatva mérni. A tárca által a mérésre (és a metodológiára) kiírt pályázat nyertese a GKI lett. Jellemző (az állam információs modelljét, a makrokommunikációs szerkezetet, az információjogot, a hivatalos statisztika helyzetét illető) mai viszonyainkra, hogy az új indexhez a KSH turisztikai (csak a szálláshelyek számára vonatkozó?) bázisadatait használják fel, azontúl saját kérdőíves felmérést készítve, új statisztikai bázist hoznak létre (!).²⁴⁴

A tőzsdei orientálás működését (a részvényelemzői ajánlások hatékonyságát) bemutató írás: az amerikai gyakorlatban a First Call nevű társaság napi feldolgozással gyűjti össze az elemzők, stratégiai konzultánsok, vezető közgazdászok megnyilatkozásait, majd ezek alapján készült elemzésüket a professzionális befektetőknél értékesítik. Elemzők az orientálás jellege szerint modellezték egy ilyen típusú információbrókerséget, s eszerint négy jellemző orientálás van, úgymint vételgerjesztő felminősítés (1), vételtől eltanácsoló leminősítés (2), eladásra ösztönző leminősítés (3), eladástól eltanácsoló felminősítés (4): az ezekhez társuló számítási (arányítási, kockázatkompensálási stb.) megoldások igen figyelemreméltóak.²⁴⁵

A bankrendszer mérlegének denominációs összetétele a tájékoztatás egyik (késésben lévő) legnagyobb eseménye, a pénzügyi információs (statisztikai) rendszer korszerűsítésének alapja lehet. A közgazdasági tartalom kiemelése különös tekintettel a dollárizációra (devizahelyettesítés), az 1990-es évek monetáris politikájára (az árfolyam- és kamatpolitikára), a jegybankkal szembeni műveletekre (a bankrendszer mérlegének denominális összetétele 1991-1998 között).²⁴⁶

A nemzetközi kommunikációban való részvételünk egyik mércéje a minősítők követése: az apropó a Heritage Foundation értékelése (éves statisztikai mutatók alapján készült, a pénzpiaci liberalizációt elismerő, mérsékelt gazdaságpolitológiai szellemiségű minősítésével tűnik ki), amely 1-5-ig terjedő skálán a pozitív oldalon (2,50 pont értékig) 37 országot jelenít meg, 1,30-2,00 között a legfejlettebbeket, akik közé feltört a 7. helyre Írország, 2,05-2,50 pont között a legdinamikusabb fejlődőket (finnek, csehek, észtek). A második csoport a negatív tartomány (2,05-5,00 pontig), melynek vezetői között, az ötven különböző gazdasági mutató alapján készült értékelés szerint Mo. 1997-1999 között 2,95-ről 2,55 pontra jött fel (a 65.-ről a 42. helyre).²⁴⁷

Az orientálás művészetének bizonyítéka a jegybankok működése kapcsán: az elemző a jegybanki szóbeli intervenció alkalmazásával a finom orientálás példáit veti fel a FED, az ECB vagy a BOJ „Mister Jenként” emlegetett elnöke kelléktárából. A magyar átmenet inflációtörténete és a jegybank kommunikációja ugyancsak elgondolkodtató ebből a szempontból.²⁴⁸

Az információs közmű legfontosabb tájékoztatási intézményrendszere a könyvtárak, amelyek az információ közjó jellegének megfelelően a széleskörűség és elérhetőség kritériumai szerint az egyéni információs szabadság alapjai is. Mo-on a közművelődés intézményrendszere szenvedte el az átalakulás legnagyobb veszteségeit, intézményeinek száma harmadára zsugorodott, az új beszerzések forrásai az 1990 előttinek a 10%-ára estek vissza. Ma a fővárosban nincs olyan könyvtár, amelyben a

(gyűjtőkör szerint) kurrens folyóiratok együtt olvashatók lennének, s az új könyvek beszerzése sem folyamatos.²⁴⁹

A tájékoztatás különleges területét, a MeH napi sajtószemlézését a „reggeli sajtószemle” (melyet korábban Bodnár Dániel készített a BLA-nál) reprezentálja, amit tematikus összeállítások támogatnak a sajtóiroda készítésében, külön a miniszterelnöknek és külön a MeH munkatársainak. (A „kormányzati sajtókivonat” felelőse a kommunikációs főosztály vezetője Hammerstein Judit.) A hírbázist az MTI internetes hírszolgáltatása képezi. A heti elemzéseket a MeH stratégiai elemző központjában készítik, Krómer István jegyzi minősítésekkel és kommentárral. Az elektronikus médiafigyelő, leválogató, tematikus témarendező stb. szolgáltatások már egymást érik (ma már vagy 40 hasonló profilú ügynökség működik, nem is beszélve a bankok szellemi műhelyei keretében dolgozókról). A most bejelentkező PR1 Stúdió Kft egy kiszélesített szolgáltatáskínálattal lép fel, aminek információforrás-spektruma 40 napilap, 300 újság és folyóirat, ill. ill. mintegy 2 ezer web-kiadvány figyelése. A „webradar” című szolgáltatásban napi egy vagy két alkalommal az on-line újságok, a portál site-ok híroldalai, ill. a hírlevelek tartalmát szemlézik: külön szolgáltatás a levelezési fórumok a chat-ek figyelése. A kulcsszavak szerinti témafigyelés havi összesítővel egészül ki. Mind érzékenyebb kutatás tárgyát képezi, hogy mi szerint tájékozódik a 3-5 ezer fős vezetői réteg (a szonda-ipsos tavaly óta végez ilyen irányú felmérést, a nyáron várható az első eredmények): a hagyományos napi lapolvasás a Média Observer kínálatával egészül ki rendszerint. Az elektronikus hírkeresés rendszerint az MTI internetes szolgáltatásával indul. Az UPS nemzetközi felmérése szerint ma a vezetők 58%-a még a hagyományos napi lapolvasással tájékozódik, 11% viszont már az on-line hírsatornákra támaszkodik.²⁵⁰

A statisztikai tájékoztatás eseménye az USA munkaerőpiaci helyzetét leíró statisztikai revíziók szerinti előrettekintés. A 2000-2008 közötti gazdasági trendek, a munkaerőpiac, az ipari szerkezetváltás és termelésnövekedés: a foglalkoztatási szerkezet (a munkakultúra) módosulása: a statisztikai korrekciók utáni előrevetés a demográfiai tényező, a foglalkozások szerinti kereslet, a munkakultúra módosulása, a korosodó munkaerő figyelembevételével: döntően az ipari szerkezetváltás utáni munkaerőigény becsülésének mikéntje.²⁵¹ Az információgazdasággal kapcsolatos tájékoztatási gondok kapcsán jellemzőnek tekinthető a jogi-adminisztratív szabályozás témáinak csoportosítása a mostani amerikai kormányzati törekvésekben.²⁵²

információpolitikai témák	gazdaságpolitikai témák
1. access	social security
2. privacy	health care
3. piracy	taxes
4. taxation	internet taxes
5. antitrust	antitrust.

Az információgazdaság és tájékoztatás eseménye a Reuters stratégiaaváltása: elektronikus hálózatok + valós idejű működés + információterjesztés címén. A Reuters 149 évig működött hírügynökségként az „újságtulajdonosok birtokában az újságtulajdonosok kiszolgálására”, majd az 1980-as években váltott, azóta több mint

félmillió ügyfele (közte 60 ezer vállalat), átlag havi 1.500 dolláros megrendeléssel. A ma 6 milliárd dollárosra taksált pénzügyi információs piac felét birtokolja a Reuters (a másik felében tör előre a Bloomberg and Bridge). A szolgáltatások típusai között kiemelendő a magasan feldolgozott végtermék: az INSTINET online információkereskedelem: a Reuters.com pénzügyi információs portál: az Equant (távközlési cég) társulásában egy nagy biztonságú „IP bázisú” hákózat beindítása: internetes újságok üzemeltetése (900-féle).²⁵³

Az információpolitikában tapasztalt halogatásos magyar politika kihívja maga ellen a sorsot, az apropó az internetes műveletek terjeszkedése a kereskedelem és pénzműveletek terén, amelyek most az OECD pénzműködés elleni fellépésének a terepe. Mo. kitűnő célpont ebből a szempontból, egyre több és egyre nagyobb összegek mozognak át rajtunk, az off-shore szerveződés célországai lettünk, az internetes műveletek pedig berobbanás előtt vannak: a kérdés az, hogy megvárjuk-e az OECD fellépését?!²⁵⁴ Az Emberi Jogok Információs És Dokumentációs Központ (INDOK) közreadta munkatársai előadásait és a vonatkozó jogszabályokat: közédékú adatok és nyilvánosság: az információszabadság érvényesítése és korlátai: a személyes adatok és a nyilvánosság viszonya.²⁵⁵ Az Erasmus Közéleti Kommunikációs Intézet konferenciája a politika és kommunikáció, a politikai marketing rejtelveivel foglalkozott. A liberális médiaműhely válogatása rangos szerzők vonatkozó műveiből „Rendszerváltás és kommunikáció” címmel.²⁵⁶

A tudományos megalapozású kontratájékoztató érvrendszerében a „nemzetkép-titkárság” működéséről, avagy miként értik félre - szándékosan - kommunikációs szakértők az országpropaganda szerepét, intézményesülését. Az állami tájékoztatói intézményrendszer és az állami, kormányzati tájékoztatói szerepek interpretálása a téma: mindez „kell-e szociológiát tanulni a PR-szakembereknek” polémia kapcsán.²⁵⁷

A mérés, minősítés és tájékoztatás eseménye a tudás minősítésének szempontjai és lehetőségei, modellezés, a minőség + tudás értelmezése. A magyar iskolarendszer „termékének”, a tudásnak mérése: elméleti-fogalmi keretek a tudásüzemről: a kognitív tudományos, ill. az alkalmazott nézőpont.²⁵⁸

Az információkutatás és tájékoztatás tárgyában az információháború témakör a haderőfejlesztési koncepciók között: a fejlesztési programok korszakolása és ütemezése: technológia + szellemi kapacitások: az információs felderítés és elektronika hadviselés.²⁵⁹

A médiapolitika eseménye az USA külügyminisztériumának emberjogi jelentése a magyar viszonyok értékelésében mértéktartó, elmarasztalást csak a rendbiztosítási tevékenységek színvonalát illetően ad közre: a tájékoztatás kiegyensúlyozásának állami intézményes erőfeszítéseit jelzi, de nem minősíti, ami feltehetően a bpesti követség munkatársainak korábbi markánsabban liberális médiaszemléletével való szakítást jelez.²⁶⁰ A médiakutatás és a médiahasználat viszonya a téma egy tanulmánykötetben. Az üzenet útja, elemzése, a közönség és reakciója: befogadásvizsgálatok: a közönség osztályozása (mediatizáció, ideológia, kultúra, szöveg, befogadás (Használatelméletek a médiakutatásban).²⁶¹

A társadalmi modellezésben, a gazdaságdemográfiai tervezés és programalkotás problémája, hogy a népességfogyás ellenére évtizedek alatt sem születtek a kormányzati

tervezést és menedzselést megalapozó tudományos előrejelzések, ill. állásfoglalások. Az apropó a miniszterelnök megrendelésére született (a demográfiai ad hoc bizottság működését jelző) tanulmány, amelyben a születésszámra és a migrációra, ill. a lehetséges és kívánatos népességszámra vonatkozó szakértői számítások vannak. A szemléletbeli problémák nyilvánvalóak (azt igazolva, hogy korábban miért nem születtek ilyen stratégiai tanulmányok, holott Mo. a gazdaságdemográfia nemzetközi minta- és célországa), amennyiben az ország és a magyar állam gazdasági potenciáljára vonatkozó számítások nem születtek meg (melléklet).²⁶² A népességszám alakulása bizonyos konjunktúrát mutat jelenleg, aminek két eredője van. Egyrészt egy informális szakértői nyomás a Mo-ra váró (fenyegető) ellenőrizhetetlen migrációs nyomás, bevándorlási veszély miatt (amennyiben várhatóan 2050-ben is 10 millió körüli lakosságunk lesz, csak 2 millió ázsiai bevándorlóval?!). Másrészt a sürgető és formális gazdaságdemográfiai kényszer a gazdasági tervezés igénye miatt. Öröndetes fejlemény, hogy a Népeségkutató Intézet rendelkezik tanulmányokkal a népességszám alakulása/alakítása szemmel tartásával, évi 15-20 (sőt, 50) ezer főnyi bevándoroltatással, s ezzel kapcsolatos kommunikáció is megindult: viszont a gazdaságdemográfiai tervezés (ti. a nemzetgazdasági potenciál és a letelepítés) nem követi ezt.²⁶³

Az EU-országvélemények összehasonlító elemzése a Kopint műhelyéből, elég alacsony színvonalon (ill. talán nincs komoly összevetési elemzői minősítési követelményrendszer, ami segítette volna a készítőket): kapcsolatrendszer, a hasonulásunk állapota, a tagsággal járó kötelezettségek vállalásának következményei: területi áttekintés: közigazgatási kapacitások.²⁶⁴

Az országos idegenforgalmi információs rendszer állapota a téma a magyar idegenforgalmi web oldal (MIWO=www.miwo.hu) kapcsán: intézményi, területi, szolgáltatási regiszterek és profilok szolgáltatásai (pl. a Hungarian Restaurant Guide 1.846 egységet tartalmaz).²⁶⁵

Az információforrások aktuális eseménye a kortárs képzőművészeti lexikon készülése mint hiánypótló tájékoztatási eszköz és mint a kortársi magyar művészeti számbavételének lehetősége az Enciklopédia Kiadó vállalkozásában (főszerk.: Fitz Péter). Időbeni merítés 1945-től, szigorúan véve a kortársi művészettel érintkezők szerepelnek benne: a 2. és 3. kötet még az idén megjelenik.²⁶⁶

A gazdasági tájékoztatás és orientálás új médiaformáinak egyik jellemző példája a „napi gazdaság” és a „rádió bridge” kapcsolat, amennyiben a rádió bridge (FM 102,1) minden nap 17.30-tól az „esti helyzet” című műsorban gazdasági és tőzsdei híreket ad a napi információbázisán. Az orientálás nemcsak az „írjuk és mondjuk” alapon valósul meg, de főműsoridőben jelenik meg a hírcsatornák között, s a külföldi tájékoztatásban is kiemelkedő szerepet tölt be.²⁶⁷ A médiakutatás eseménye, egy KLTE PhD-program kutatása az oktatás, tanulás és a média viszonyáról: a tömegtájékoztatás kiterjedésének hatásai, a televízió hatásainak sokszínűsége. A kereskedelmi tévék belepésével vált ellenőrizhetlenné a médiaterhelés (fogyasztás): ismeretszondázás, tévénézési idők és struktúrák.²⁶⁸

Információ- és tájékoztatáspolitikai esemény a digitális helyesírás felvetődése. Az elektronikus műveltséghez tartozó terület a magyar helyesírásellenőrző programok („morphologic” mint csúcstermékek kapcsán): Mo. helye a számítógépes nyelvészetben

kiemelkedő, ahogy a román és a szlovák nyelvhelyességet ellenőrző szoftverek fejlesztésében is (!).²⁶⁹ Ugyanakkor a magyar helyesírás szabályai nem érvényesülnek a számítógépes szövegkezelésben, jellemző a kalapos betű, a hosszú ékezeteket nélkülöző írás (az államigazgatásban mindennapos jelenség, de akadémiai környezetben is előfordul): kiváló fordítóprogramok készülnek nálunk, de a magyar szöveget nyelvekre fordító programok még nem készültek el?!

Az információjog, az íratlan információtvény megcsúfolása, ill. a félállami magyar információjog mintaesete a közbeszerzési értesítő ügye: az apropó a Hírtőzsde Holding ügyében hozott bírósági döntés, ami a társadalmi ártás és az információtvény kompetenciájába tartozó hitelesség rontása, amennyiben a közbeszerzési információk hiteles kibocsátója az országos közbeszerzési tanács.²⁷⁰ A hitelesség látszatával fellépő Hírtőzsde lényegében becsapta a megrendelőket, akiket most a bíróság baleknak minősített, mivel a hírtőzsde lapja „nem hordozta magán a hivatalos lapok sajátosságait”?! Az adatvédelmi intézmény mérlege kapcsán tisztán látszik a magyar információjog rendszer inkonzisztenciája. Nem az a „baj”, hogy az adatvédelem ilyen agilis, hanem hogy a többi információs törvény alkalmazása nem követi ezt az érzékenységet, ennél fogva egészen abszurd események vetődnek fel, mint jellemzően a statisztikai és az adatvédelmi törvény ütköztetése, az adatvédelmi és a banktörvény (hitelminősítés) ütközése. Az adat/információ-érzékenység növekedésével egyidőben mind gyakrabban kérjük személyes adatainkat, s ez az ellentmondás („kondor-antinómia”) növekedni fog.²⁷¹

6. Az állami és kormányzati tájékoztatáspolitikai eseményei

A tájékoztatás válságát mutató esemény a ciánszennyezés katasztrófa (havária) észlelése, megfigyelése, feldolgozása és kommunikációja, amely a magyar állam információs modelljének és makrokommunikációs szerkezetének minden válságszimptomáját a felszínre hozta (az is jellemző, hogy a mai napig nem került sor a vele kapcsolatos tanulságok levonására). A nemzetközi információ- és tájékoztatástudományban a magyarokkal kapcsolatos adoma, hogy nem tudják mit, mikor, hogyan lehet/kell elmondani, ill. miről, mikor és hogyan lehet beszélni (vagy hallgatni). Ahogy a Vituki benyújtotta a víztudományos/hidrológiai eljárás modellezését a KHVM-hez és KÖM-höz, úgy kellett volna a vízminőség közérdekű, közhasznú és közbiztonsági (jelző és riasztó) információrendszerére vonatkozó eljárást, ill. a politikai, gazdasági, társadalmi kommunikációt is modellezni.²⁷²

A politikai tájékoztatás eseménye a Századvég-műhely újabb próbálkozása (a Politikai Barométer eljelentéktelenedése után) a „közpolitika” című folyóirat nyilvánossá tételének kísérletével. A politikai intézményrendszer működését figyelő műhely és fórum kiadványa négy számig ingyenes (azután az éves előfizetés 2.520 HUF).²⁷³

Az önértékelés és magyarságképről készült Gallup (jan.15-19. közötti) felmérés szerint a lakosság háromnegyede szerint jobb magyarnak lenni, mint bármi másnak.²⁷⁴ A válaszok másodelemzése után ezt a pozitív elmozdulást újabb felmérések megerősítő kommunikációjával lehetne orientálni, aminek logikai vezetője, hogy a sikermutató, ill.

a társadalmi igazságosság mutatója pozitívabb az előző felmérésnél: ill. a más nemzetekkel kapcsolatos szimpátiasorrend a cseh, ír, japán, finn, osztrák minta szerint alakul. Az országkép-formálás másik eseménye a magyar irodalom fordítását segítő iroda megalakulása (a Frankfurt'99 Kht Hungarofest néven átalakul), ami újfent figyelmeztet a koordinációs szerep működtetésére a MeH keretein belül.

A „hiteles tájékoztatás” és „médiaegyensúly” minősítése a munkanélküliségi mutatók közreadása kapcsán: a hivatalos statisztika (KSH) a nemzetközi szabvány szerint (ILO) regisztrál, az OMKMK mint kutatóintézet szociológiai tartalmakkal minősíthető mérési módszertana a gazdasági tervezés és a társadalmi igazságosságát erősítését szolgálhatná (ha nem használnák a politikai indíttatású kontratájékoztatásra).

²⁷⁵ A kétféle módszertannal nincs semmi baj, a tájékoztatás működtetésében vannak a gondok. A kormányzati tájékoztatási érzéketlenség mintaesete, hogy május 1-jével szűnik meg a munkanélkülinek járó jövedelempótló támogatás. Tájékoztatási eseményként hivatkozunk, hogy az egymásnak ellentmondó számítások és adatok (a KSH és a OMK közleményei) között végre valami konkrét jelent meg, a OMK végre előállt azokkal a számításokkal, amelyek megpróbálják tisztázni a mo-i foglalkoztatási helyzet képtelenségeit. Eszerint a magyar inaktivitás mértéke 1998-ban 42%-os: a 15-74 éves korcsoportokra kiterjedő összesítés szerint viszont 101%-os (ez az arány 1999 második negyedre javult, csak 95,5%). Nemzetközi viszonylatban igen magas a korcsoportokon belül az inaktivitás, a fiataloknál a nem tanuló és nem is dolgozó tömeg 350 ezres, a kedvezményes nyugdíjasok tömege 400 ezres: szigorúan véve, az intézet szerint az indokolatlanul hiányzók tömege ma 680.000 fő!²⁷⁶

A valóságos gazdasági folyamatok mércéje a kiskereskedelem alakulásáról készült GfK-felmérés, egyben a lakossági fogyasztás növekedésének cáfolata. A KSH-számaint teljes elutasítással kezelik immár a legtöbbit hivatkozott kutatók, de a kommentárok aszerint alakulnak, hogy milyen gazdaságpolitológiai előfeltevésekből indulnak ki (ill. milyen eredméllyel számolnak). A „magyar kereskedelem 2000 után” konferencia megállapította, hogy a forgalom csökkent, ill. a szupermarketek és a kis boltok forgalma csökken, miközben a nagy diszkontoké nő.²⁷⁷

Hasonlóképpen a KSH tájékoztatási kompetenciáit érintő (és a szakmakonzervatív szervezet gazdálkodási lomhaságát mutató) esemény, hogy a jegybank rohamtempóban korszerűsíti elszámolási rendszerét,²⁷⁸ aminek soros lépése a VIBER (valós idejű bruttó elszámolási rendszer), a bankközi fizetési és elszámolási rendszer korszerűsítésével (ezt korábban az MNB saját számlavezetési rendszerében bonyolította le). A VIBER tagjainak köre azonos a Giro Elszámolásforgalmi Rt. üzemeltette bankközi kliringrendszer ügyfeivel: ezzel a jegybank (saját beruházásként) magához ragadni véli a pénzügyi információs rendszer adminisztrációs és regisztrációs korszerűsítésében a kezdeményezést (a VIBER a fejlett országokban működik, de nem a jegybankok kompetenciája). A bankok ügyfelei a következő évtől kezdve maguk is kénytelenek igénybe venni.

A tájékoztatáspolitikai eseménye, hogy a MeH (vagy kancellária?!) keretein belül felállt egy régi-új szervezetet,²⁷⁹ amelyet Borókai vezet, Schillinger Erzsébet lett a kabinetfőnök (a MeH kommunikációs és sajtóiroda volt vezetője), alája tartozik a médiafigyelők és elemzők csoportja, a miniszterelnök, a kancelláriaminiszter és a

szóvivő megnyilatkozásainak előkészítése. A sajtóval való kapcsolattartást végző új részleg az információs főosztály (vezetője Navracsics Tibor). Az eddig is létezett MeH kommunikációs központ (vezetője Ferencz I. Szabolcs) lett az országimázs ápolásáért felelős új csoport.

A tájékoztatás eseménye, hogy a GM a jövőben havi jelentést készít és tesz közzé a gazdaság helyzetéről (ami a német példában a kancellária információs és tájékoztatási hivatalának a feladata), eleget téve annak a felismerésnek, hogy a kormánynak kötelessége (a bevezető tájékoztatási szerep gyakorlása szellemében) rendszeresen bemutatni a gazdaság helyzetét.²⁸⁰ Tíz esztendősen késésről van szó, ami az országos információrendszer és az információközponti (központi adatbanki) szerepet működtető KSH, a központi koordinációt és a kormányzati bevezető tájékoztatást működtető kancellária (információs és tájékoztatási koordinációs irodája révén), valamint a gazdasági tervezési és gazdaságirányítási szerepekhez tartozó információgyűjtési és tájékoztatási kompetenciákat birtokló GM működését most összhangba hozza az igényekkel. Egyébként az államigazgatásban, a tárcaik közül a GM tájékoztatási rendszere a legnyitottabb és a legműködőképesebb. Az apropó, az IKIR rendszer működése a <http://www.gm.hu> címen napi átlagban 2.247 megkereséssel hitelesített: a tárca belső adatbázisára és hálózata a GéMesKut az ipari kereskedelmi navigátor az általános tájékozódás, a WORM a belső adatbázis és a döntéselőkészítési anyagok kezelésével áll rendelkezésre: 1991-től működik a külkeradattár.²⁸¹

A fiskális politikáról készült áttekintés a mérési mutatókat és az interpretációkat is elmarasztaló elemzésben a hiány és a fiskális politika magyarázatát irrelevánsnak tartja.²⁸² Így kiderül, hogy az adósságszolgálat és az MNB (ön)fenntartó tranzakciói nélkül szufficites a költségvetés: a fiskális szigor működik: a fogyasztási adóknál van elmaradás: a beruházások csökkentek. Mind nagyobb a távolság a (hitelességre törekvő) gazdasági tájékoztatás és a gazdaságpolitológiai célú orientálás között. A gazdasági mérés és tájékoztatás soros eseménye a jegybank újabb „inflációs jelentése” is. A második negyed adatai alapján: 4%-os GDP-vel számol, a belföldi kereslet 5,2% és a külföldi kereslet 6,8%-os dinamikája mellett: a beruházások aránya drasztikusan visszaesett (az előző évi 20-ról 6,8%-ra): a lakossági reáljövedelem-növekedés aránya visszaesett 3%-ra. A jegybanki tájékoztatáspolitikai fogalomhasználata a „jelentés az infláció alakulásáról” című soros közzétételben gazdaságpolitológiai érvrendszerben mozog, amikor a kormány gazdaságpolitikáját a legprecízebben és kizárólagos (vagy egyedüli) tájékoztatással bírálja (pl. cáfolva a kormányfő és pénzügyminiszter vonatkozó állításait).²⁸³ Egyébként a megkérdezett makroelemzők a második negyedben 3,6-3,7%-os GDP-vel számolnak: a kerekített (átlagolt) számok nagyjából megegyeznek a már hivatkozott számításokkal, viszont feltűnő, hogy szinte minden számhoz hozzáfűzik a szakértők, hogy a KSH vonatkozó számait, így vagy úgy, korrigálni kell!²⁸⁴

A második negyedévi GDP (3,8%) közzététele ismét gazdaságpolitológiai eseménnyé vált, amennyiben a baloldali elköteleződésű szakértők (PMZ, Hegedűs M., Varga Cs.) kétségbe vonják a számítás (közvetlenül és közvetve a KSH) hitelességét.²⁸⁵ A független szakértők viszont rámutatnak, hogy a KSH és az MNB (korábban közzétett) becslései között nincs érdemi különbség, leszámítva a közösségi fogyasztás

megítélését (3,6% eltérés): várakozásaik egybe esnek (ill. kissé felfelé módosítanak) a KSH számaival. Külön érdekesség, hogy a mo-i érdekltségű külföldiek elemzői várakozása ez évre 4%, míg pl. az erős szocialista elköteleződésű magyar GKI elemzői 3,5-3,6%.

Tájékoztatáspolitikai esemény a régiószerveződés győri konferenciája, ahol a magyar és az osztrák gazdasági miniszter mellett a szlovák építési és közmunka miniszter jelent meg, mutatva ebben is az értelmezési különbségeket.²⁸⁶ Az adott térségben történelmi távlatú gazdasági régiószervezések léteznek, amelyek működését (újraszerveződését) az osztrák és a szlovák kormányok adminisztratív akadályozták. Magyar részről általánosságban beszélünk arról az egyedül álló tulajdonságunkról, hogy „magunkkal vagyunk határosak”, azaz a természetes régiók adottak, de nem tettünk semmit Brüsszelben, hogy a szervezések működését akadályozó román, szerb, ukrán, horvát, osztrák, szlovák akciókat minősítve tárgyalási előnyöket nyerjünk. A mai napig nem jelentek meg magyarul az EU „határokon átnyúló régiószervezési” direktíváinak legfontosabb tételei, mert akkor mindenki előtt világos lenne a „mi” és az „ők” álláspontok különbsége.

Az intézményrendszer átalakulásának következő lépcsője a PM előterjesztésében, amennyiben összevonják az ÁPTF-et, az ÁBiF-t és az ÁPF-et. Funkcionális ellentéteket is megfogalmazznak (pl. az ÁPF esetében), másfelől a szuperfelügyeletnek a jegybankéhoz hasonló függetlenséget követelnek.²⁸⁷ Mindennek racionális magva, hogy a korábbi (poszt-szocialista, felelősség nélküli) politikai testületi döntési mechanizmussal szemben a szakmai vétó állami szervezetei álljanak fel, ahogy az a fejlett kapitalista országokban szokás. Mindez szorosan összefügg az országos információrendszer működésében várható új fejleményekkel.

Egy tájékoztatáspolitikai esemény az új kormányzás címén, miszerint minden állami intézmény köteles éves információs jelentésben beszámolni tevékenységéről, a NEKH máris közzétette jelentését „Kisebbségek Mo-on 1999” címmel: politika, jogvédelem, tények, a hazai kisebbségi közösségeket és mintegy 500 velük kapcsolatos intézményt bemutató dokumentum.²⁸⁸

Az agrármérleg a mélyrepülést jelzi a teljes mezőgazdasági cenzus előtt, a MOSZ számai KSH bázison készülnek, mégsem kompatibilisak:

	1989	1990	1994	1998	1999
1. a termelés volumenindexe	100%			71,6%	68,0%
2. az iparcikkek árszintje	100%			625%	675%
3. a mezőgazdaságiaké	100%			395%	390%
4. agrárberuházások növekedés	100%			68,9%	48,8%
5. a foglalkoztatottak száma			327,6E	278,8E	250,0E

- az ágazatban dolgozók jövedelme a nemzetgazdasági átlag 70%.²⁸⁹

A következő census előtti tájékoztatás az első olyan KSH-bevezető tájékoztatás, amelyik kezd hasonlítani arra, amilyennek kell lennie: a milenniumi népszámlálás első ízben korrigálhatja az 1989 óta többszörösen elavult statisztikai információrendszert: a felmérés (a statisztikai adatszolgáltatás) szükségességének magyarázata elégségesnek tűnt. A próbaszámlálás igazolta, hogy a lakosság készséges a válaszadásban, a vonatkozó adatvédelmi aggályok nem társadalmi eredetűek.²⁹⁰

A nagy nyilvántartó rendszerek egyik leginkább elavult típusa, az ingatlankataszter megújulásának eseménye volt a KSH ingatlanadattárának megjelenése, az utcákra bontott lakásárak megjelentetésével, s azzal 1997-től hitelesnek tekinthető bázisára van a magyar lakáspiacnak is.²⁹¹ Mindez persze azonnal leértékelte a különféle magánérdekeltségek adatbázisait és árgeneráló programjait, a számítógépes ingatlankatasztereket, ami azonnali ellentámadásra készíteti őket: ennek példája a Dunaholding Informatikai Stúdió által fejlesztett „inka”.

Az EU-val kapcsolatos legfontosabb információk szempontjából megtört a szigeti (és sokba kerülő) Európa-Ház privilégiuma, s a vásárvárosi Európa Központ jelentős részben ingyenes szolgáltatásokkal növeli a hozzáférés és elérést. Az Euro Info Service szolgáltatásai az Európa-szerver révén (www.euroinfo.hu) szinte teljes egészében lefedik az EU-val kapcsolatos információigényt.²⁹² Az EU-ról átfogó ismeretek az EU évkönyvében (1997-98), amelyben magyar szerzők írnak az EU-hasonlítás Mo-i helyzetéről (Osiris): az EU-országvélemények sorozat magyar darabjáról összehasonlító vezetői összefoglaló (Kopint, p.31). Az EU-normák szerinti akadémiai és hivatalos statisztikai együttműködés az Eustat: RandD in Statistics: academic and official statistics cooperation: különféle nemzetközi tapasztalatok és az EU-javaslatok (DOSIS).

Újabb tájékoztatási anomália, amikor az FVM - amelynek adatállományait szakértők teljesen megbízhatatlannak tekintik - a KSH utolsó állatszámoló felmérését nem tekinti hitelesnek. Kétségtelen az, hogy az OMMI 20 ezerrel több szarvasmarhát tart számon, mint a KSH reprezentatív felmérése. A gazdasági érdekeltségek a minősítő adataik tekintik hitelesnek, ill. a „feketeállomány” arányaival magyarázzák a helyzetet: mindenesetre az idején teljes körű felmérés igazságot szolgáltat majd.²⁹³

A gazdasági mérés, tájékoztatás soros terepe az agrárium, az AKII 1998-as bázison az 1996-1998 közötti fejleményeket értékeli (ami már a harmadik ilyen felmérése) 80 szövetkezetnél. Folyik a tulajdonosi csoportok átrétegződése, az aktív tagok aránya 1992-1998 között 21,8-ról 15,0%-ra csökkent, vagyis 85%-ban kívülálló a tulajdonosok. A közösen művelt terület 96,6%-a a bérelt: a gazdaságok átlagos területe 1998-ban 2.100 hektár (a KSH szerint ez csak 945 ha): 1 szövetkezet átlag 662 bérbeadóval áll viszonyban. A becsült földérték 60-120.000 HUF/ha között mozog: a „magyar mezőgazdaság helyzet” összefoglalóan a MOSZ 3. kongresszusi értékelése szerint.²⁹⁴

Az ÁPF-informatika kapcsán felmerült újabb hajmeresztő rendetlenség, miszerint 1999-ben 70 ezer nyugdíjpénztár-tagot nem találtak, s több mint 2 milliárd forint keringett gazdátlanul a rendszerben(!). Az évvégi zárás előtt az ÁPF egyesített statisztikája szerint 2.026.283 pénztártagnak 48,1 Md HUF befolyt vagyona volt, ám a létszám- és tagdíj adatok állandó változása „túl nagy feladatot jelentett” az informatikai

készségeknek.²⁹⁵ A központi nyilvántartások (kator) állapota és a fejlesztésre fordított összegek közötti diszharmonia egyre növekedik, ami az állami információpolitika mulasztása.

Tájékoztatási esemény, hogy az alig pár nappal ezelőtti várakozásokat cáfolva az MNB jelentése a decemberi fizetési mérleg drasztikus romlását jelzi, 387 M USD, ill. mindent összevéve 50 Md HUF nagyságrendű a hónap utolsó napjaiban történt profitrepatriálás nagyságrendje. A technikai és kulturális szolgáltatások (amelyekről alig tudni valamit, mint pl. a média jogdíjai és konzultációs díjak) típusú jövedelemkivonás értéke 1997-ben 430 M, 1998-ban 730 M, 1999-ben várhatóan 850 M USD nagyságrendű lett. Az export/import-szaldó aránya és összetétele is egy alapos revízióra vár?!²⁹⁶

Az állam makrokommunikációs válságának újabb bizonyítéka az ivóvízpánik kitörése a Tiszán levonuló méreghullám nyomán. A központi kormányzati, az állami, a regionális és helyi tájékoztatás (a közérdekű és közbiztonsági információk közzététele) mikéntje nincs kidolgozva, pontosabban 10 éve késik, ezért a média úgy kezeli az ilyen jellegű eseményeket, ahogy a hírpercesek botrányait vagy bűneseteit.²⁹⁷ Az állam információs modelljét és makrokommunikációs szerkezetét jellemző információpolitikai válság kisebb nagyobb intenzitással terjedőben van, az apropó, hogy leváltották a BM központi adatfeldolgozó, nyilvántartó és választási hivatal vezetőjét (Puskás Imrét, aki állítólag a lojalitásában ingatag Tóth Zoltánt követte), utódja Urbán György (aki korábban a BM frekvenciagazdálkodási főosztvez volt), s aki még kevésbé információs szakember. Új informatikai és távközlési helyettes államtitkárt neveztek ki Eiselt György személyében.²⁹⁸

A globalizmus és regionalizmus mint konjunkturális tárgyak kapcsán a téma információforrásairól, a „Régió Magyarország” című, évi 14 alkalommal megjelenő folyóirat (alcíme „Európai Unió szaklap. A régiók gazdaság, kereskedelmi és idegenforgalmi kapcsolatainak magazinja.”: kiadó a Régió Mo. Kiadó, Bpest, főszerkesztő Tóth András): e-mail címe: euroregio(kukac)elender.hu. Hasonló hírforrás a DARFT Regionális Fejlesztési Ügynökség Kht hírlevele.²⁹⁹

A geoökonómia aktuális témája, hogy a harmadik súlyos szennyezési hullám a nehézfémekkel terítéssel évtizedes károkat okoz a mezőgazdaságnak, turisztikának stb. A magyar állami és kormányzati tényezők kétségbeesett erőfeszítéseket tesznek az eseményekhez felzárkózásban, de kommunikációjában a tények nélküli érvelés (a legtöbbet hangoztatott érv, hogy nincs adat!), valamint a távlatos minősítés (normák, paraméterek, szabályok, dokumentumok, nemzetközi szervezetekhez folyamodások stb.) hiánya csökkenti az eredményességet. Ráadásul az eljelentéktelenítést segíti nálunk is a környezetgazdálkodás tudatosságának hiánya, az ökonómiai és ökológiai szemlélet hiánya a politikában, a gazdaságpolitika környezettudatosságának és -érzékenységének gyengesége. A kapcsolódó nemzetközi tájékoztatásban működik a dezinformációs szándék (londoni, brüsszeli kommentárok), vele együtt a magyar kommunikáció hiányosságából és késéséből következő időzített gátlás (bukaresti, canberra magyarázatok).³⁰⁰

A kormányzati információ- és tájékoztatáspolitikai eseménye, hogy a KHVM legújabb koncepciója szerint egy kézbe adnák a civil és a készenléti Tetra-szolgáltatást,

s az AH 25%-os részesedést kapna a szóban forgó cégben a nemzetbiztonsági követelmények értelmében. A források nélkül gazdálkodó Orbán-kormány ott tart, ahol Hornék az energiapiac eladásakor, amennyiben az információs infrastruktúriai kiadásait próbál források nélküli fejlesztéssel pótolni: közben folyik a Tetra és a Tetrapol tesztelése a BM által az elmaradott rendbiztosítási kommunikációs hálózat megújításáért.³⁰¹

A vagyoni adó a társadalmi és generációs igazságosság nevében, időnként a politikai konjunktúra hullámverésében felvetődő intézmény, amiről most szakértők nyilatkoznak nem tisztázott feltételrendszerben, ellentmondásosan. A bevezetés feltételei nem adóztak, legelőször is azért, amit a második okként jelölnek meg, hogy ti. a vagyonyilvántartás és regisztrálás (adatbáziskarbantartás) „nehezen kivitelezhető”, és „kockázatos” is. Vannak valóban közgazdasági racionalitások, de ezek érvényesülése Mo-on elég kérdéses, másrészt viszont egyetlen vagyonyilvántartás sem működik, pl. a kincstári vagyoni sem.³⁰²

A tájékoztatás eseménye, hogy a hivatalos statisztika szerint 1999-ben 4,5%-kal növekedett a GDP, ill. hogy a KSH tovább finomítja a GDP mérés, minősítés és közreadás módját. Figyelemre méltó a 4. negyed növekedésének előrejelzése, amennyiben a szakértők jelentősen elszámították magukat.³⁰³

Független elemzők (előrejelzései)	MNB (becslés)	KSH (tény)
3.n.:5,5% - év:4,3%	3.n.:5,6% - év: 4,4%	3.n.:5,9% - év: 4,5%

7. A gazdasági tájékoztatás eseményei

Az agrárinformációs rendszer általános válsága közepette jelentős esemény volt az „Agromarkt-2000” mezőgazdasági termékpiaci információs szövetkezet (!) megalakulása (elnök Házy Tamás), egy internet alapú információs rendszer létrehozásával, partnerközvetítő, virtuális piacot biztosító hálózat, amelybe a vidéki teleházak beköthetők(28).¹⁸⁴

A Mo-i viszonyok fokmérője a levéltári iratkezelés, mely szerint a gazdasági szervezetek köz- és magánirataiban megtestesülő információ, a gyakorlatban az iratkezelési és -őrzési fegyelem nálunk a fejlődő országok legkevésbé rendezett országainak gyakorlatával megegyező.¹⁸⁵ Ezt tettük szóvá a kárpótlási iratok/információk kezelésével kapcsolatos hihetetlen lazaságot látva is (az irattárak az elektronikus iratokat nem is tudnák fogadni?!).

A jövő év elején indul a NIIF keretében az új fejlett számítógéphálózati struktúra, amely a felsőoktatási intézmények és a kutatóhelyek közötti kapcsolatot szolgálja ki, azzal a GATE, KLTE, JATE, JAPTE, MTU, VTE, MME, ELTE, MTA-KFKI, MTA-SZTAKI, MeH hálózati kapacitása 155-szörösére növekedik. A pályázat nyertesei a Matáv és a PartnerComRt.¹⁸⁶

Az 1998-as GDP korrigálása megint egy negatív tájékoztatási eseményt produkált, amennyiben a PM jelezte a tényt (5,1-ről 4,9%-ra), amit a KSH nem igazol. A tájékoztatási abszurd folyamatos, amiben a MNB, a KSH és a PM (esetenként a GM egymásnak ellentmondó (legalábbis nem kompatibilis) megnyilatkozásai rombolják a

hitelességet.¹⁸⁷ A „hivatalos” statisztikát a KSH adja közre az ismert kritériumok szerint, vagy nem?!

A gazdasági tájékoztatásban esemény, a tőzsdei műveletek szempontjából meghatározó a valós idejű információk elérésének új rendje, amennyiben a BÉT új bevezetési és forgalomban tartási szabályokat adaptált. Amikor egy kibocsátó soron kívüli tájékoztatást tesz közzé, akkor először a tőzsdének küldi el, majd egy óra elteltével a hivatalos közzétételi helyek mellett bármely más valós idejű információszolgáltatónak is elküldheti (papíron, azaz postán, faxon, e-mail-en), ami új lehetőségeket jelent a cégeknek, mert a minősítés és hitelesítés könnyítésével járt.¹⁸⁸

A politikai tájékoztatás eseménye a Századvég-műhely újabb próbálkozása (a Politikai Barométer eljelentéktelenedése után) a „közpolitika” című folyóirat nyilvánossá tételének kísérletével. A politikai intézményrendszer működését figyelő műhely és fórum kiadványa négy számig ingyenes (azután az éves előfizetés 2.520 HUF).¹⁸⁹

Az önértékelés és magyarságképről készült Gallup (jan.15-19. közötti) felmérés szerint a lakosság háromnegyede szerint jobb magyarnak lenni, mint bármi másnak.¹⁹⁰ A válaszok másodelemzése után ezt a pozitív elmozdulást újabb felmérések megerősítő kommunikációjával lehetne orientálni, aminek logikai vezetője, hogy a sikermutató, ill. a társadalmi igazságosság mutatója pozitívabb az előző felmérésnél: ill. a más nemzetekkel kapcsolatos szimpátiasorrend a cseh, ír, japán, finn, osztrák minta szerint alakul. Az országgép-formálás másik eseménye a magyar irodalom fordítását segítő iroda megalakulása (a Frankfurt'99 Kht Hungarofest néven átalakul), ami újfent figyelmeztet a koordinációs szerep működtetésére a MeH keretein belül.

A „hiteles tájékoztatás” és „médiaegyensúly” minősítése a munkanélküliségi mutatók közreadása kapcsán: a hivatalos statisztika (KSH) a nemzetközi szabvány szerint (ILO) regisztrál, az OMKMK mint kutatóintézet szociológiai tartalmakkal minősíthető mérési módszertana a gazdasági tervezés és a társadalmi igazságosságát erősítését szolgálhatná (ha nem használnák a politikai indíttatású kontratájékoztatásra).

¹⁹¹ A kétféle módszertannal nincs semmi baj, a tájékoztatás működtetésében vannak a gondok. A kormányzati tájékoztatási érzéketlenség mintaesete, hogy május 1-jével szűnik meg a munkanélkülinek járó jövedelempótló támogatás.

A tájékoztatás válságát mutató esemény a ciánszennyezéses katasztrófa (havária) észlelése, megfigyelése, feldolgozása és kommunikációja, amely a magyar állam információs modelljének és makrokommunikációs szerkezetének minden válságszimpptomáját a felszínre hozta (az is jellemző, hogy a mai napig nem került sor a vele kapcsolatos tanulságok levonására). A nemzetközi információ- és tájékoztatástudományban a magyarokkal kapcsolatos adoma, hogy nem tudják mit, mikor, hogyan lehet/kell elmondani, ill. miről, mikor és hogyan lehet beszélni (vagy hallgatni). Ahogy a Vituki benyújtotta a víztudományos/hidrológiai eljárás modellezését a KHVM-hez és KÖM-höz, úgy kellett volna a vízminőség közérdekű, közhasznú és közbiztonsági (jelző és riasztó) információrendszerére vonatkozó eljárást, ill. a politikai, gazdasági, társadalmi kommunikációt is modellezni.¹⁹² A tiszai katasztrófák a környezettel értékén elszámolást vetik fel mo-on, ahol a korábbi évtizedek „gazdasági és társadalmi sikeressége” a természetes környezet terhére valósult meg: a

nehézfémzennyezés (12-szerese az erősen szennyezettségi értéknek) sokkal veszélyesebb, mint a ciánszennyezés volt, a gazdasági kár sokkal nagyobb lesz: a károk nagyságát növeli a mérés és minősítés, a kommunikáció minősége (gyengesége). A korlátozások máris jelentős károkat okoznak, és a vízkivételi helyek szennyezettsége nem fog megszűnni mentesítés nélkül: az első környezetgazdálkodási (auditív) mérleg elkészítése máris késik (amiben a közvetlen vízminőségi, a mezőgazdasági rövid és hosszú távú, a turisztikai stb. károk is megjelennek).¹⁹³

Az információforrások híre, az információtudományos, információipari és információgazdasági fejlemények egyik tájékoztatási fóruma, az „infopen” (már mint „e-business magazin, www.infopen.hu) új formátumban, a Byte magazin mellékleteként (de önállóan is terjesztik).

Az 1998-as GDP korrigálása megint egy negatív tájékoztatási eseményt produkált, amennyiben a PM jelezte a tényt (5,1-ről 4,9%-ra), amit a KSH nem igazol. A tájékoztatási abszurd folyamatos, amiben a MNB, a KSH és a PM (esetenként a GM egymásnak ellentmondó (legalábbis nem kompatibilis) megnyilatkozásai rombolják a hitelességet.³⁰⁴ A „hivatalos” statisztikát a KSH adja közre az ismert kritériumok szerint, vagy nem?!

A gazdasági tájékoztatásban esemény, a tőzsdei műveletek szempontjából meghatározó a valós idejű információk elérésének új rendje, amennyiben a BÉT új bevezetési és forgalomban tartási szabályokat adaptált. Amikor egy kibocsátó soron kívüli tájékoztatást tesz közzé, akkor először a tőzsdének küldi el, majd egy óra elteltével a hivatalos közzétételi helyek mellett bármely más valós idejű információszolgáltatónak is elküldheti (papíron, azaz postán, faxon, e-mail-en), ami új lehetőségeket jelent a cégeknek, mert a minősítés és hitelesítés könnyítésével járt.³⁰⁵

A tájékoztatás nemzetközi vonatkozásaiban esemény, hogy - ahogy várható volt a BIS bázeli bizottsága nyári döntése után - Mo. pénzügy minősítése az új számítási eljárással jelentősen romlani fog, amennyiben mostantól a nemzetközi hitelminősítő intézetek besorolásai alapján határozzák meg a kockázatot, s így a magyar devizakötvények kockázati súlyozása 0-ról 50-re emelkedik.³⁰⁶ A pénzügyi hatékonyság hajszolásáért a termelés alapjai bővítését is feladó monetáris politika felett így jár el az idő?! Vonatkozó esemény, hogy a Világbank legújabb (1998-as) világrangsora szerint 1 év alatt az egy főre jutó GNP 80 dollárral emelkedett mo-on, 4.510 USD értékű (ez csak 17%-a a német értéknek!!!).³⁰⁷ A szűkebb régiókban is visszacsúszunk (már Horvátország is megelőz bennünket a csehek és a szlovének mellett): ebben is visszatérő esemény, hogy a hazai számítás nem kompatibilis a nemzetközi szabványokkal?!

A közismert Kabos-féle „pontosidó”-jelzéshez kezd hasonlítani a kiskereskedelmi forgalom közzététele: a KSH eljárása eléggé érthetetlen, amennyiben a mérés módszertana olyan-amilyen, ki kellene állnia mellette, másfelől a tájékoztatás módja (az adatok közreadása) viszont olyan, mintha direkt információhátrányos helyzetbe akarná hozni magát, módot adva az elmarasztalásokra.³⁰⁸ Ezzel együtt, lassan választ kellene adni arra a kérdésre, hogy miért is nem lehet tudni miként alakul a forgalom (!), s hogy végülis növekedik-e, miben s hogyan a fogyasztás?!

A gazdasági viselkedés mérésének új állomásaként a MKIK gazdaság- és vállalkozáselemzési háttérintézete az eddigi legszélesebb körű adatgyűjtéssel készített tanulmányt a területi kamarák adatai alapján.³⁰⁹ Az országos (statisztikai) információrendszer szempontjából is jelentős esemény az első átfogó és hiteles vállalkezési eredményterképet adja, amikor a kisvállalkozások teljesítményének visszaesését, a változó kapacitáskihasználtságot, a foglalkoztatás pangását, a külföldi tulajdonlái és vállalkozási formák preferálását emeli ki. (Tulajdonképpen a három kormánycikluson át követett gazdaságpolitika legerősebb bírálata született meg.)

A tájékoztatás eseménye a Pénzügykutató soros előrejelzése, amely szerint bár a nemzetközi környezet nem romlik látványosan, a magyar esélyek nem jók. Az infláció idén 10%, jövőre 8,5% lesz, az export/import idén 8 és 9%, jövőre 9 és 9% lesz, a GDP növekedése idén 3,5%, jövőre max. 3,8% lehet, mindezzel kapcsolatban az intézet vitatja a KSH negyedéves adatainak hitelességét.³¹⁰ A magyar cégek esélyei tovább romlanak, a növekedést kizárólag a külföldi cégek, a multik produkálják: a nagyobb hiány mellett a költségvetési szigor fokozódik.

A gazdasági tájékoztatás eseménye az ELTE Szociológiai és Szociálpolitikai Intézet 3K Alapítványa által készített felmérés,³¹¹ amely a fővárosi agglomerációban várható munkaerőpiaci helyzetet vizsgálja 545 gazdálkodószervezet megkérdezése után: a felső- és középfokú szakképzettségű dolgozók aránya tíz év alatt mindössze 6%-kal növekedhet.

Miközben a tőzsdei (tőkepiaci) orientálás (mint gazdasági tájékoztatás) befolyásolja hatásosan a napi gazdaságot, minden szakértő tudja, hogy a magyar reálgazdaság csak lazán kapcsolódik a tőkepiachoz. A hazai részvénypiac összeomlása aligha befolyásolná a lakossági fogyasztást, amit a megtakarítási szerkezet, a részvénybefektetők aránya (5%) határoz meg.³¹² Ezzel szemben az USA-beli részvénypiac 25%-os esése két éves távlatban 1,75%-kal csökkentené a GDP-t. A gazdasági tájékoztatás eseménye, hogy megjelent az új „Magyar Részvények Könyve” a magyar tőzsdecégek adataival, angol és magyar nyelven.³¹³ A negyedik alkalommal, 200 oldalon bemutatott tőzsdei szereplők 1998 január és 1999 szeptember közötti állapotok szerint jelennek meg: 66 tőzsdei és 5 azon kívüli társaság mérlegének 2-3 éves követése a tájékoztatás hitelességét erősíti. Másik jelentős esemény, hogy a Figyelő top100-200-as listájához hasonlatosan az Ecostat is készít vállalati ranglistát. A második alkalommal elkészült toplista nem a nettó árbevétel, vagy a tőkepiaci érték, hanem a GDP-hez való hozzájárulás mértéke szerint áll össze.³¹⁴ A termelési teljesítmények mérésekor immár lehetőség van mindhárom értékelési szempontot figyelembe venni.

Új gazdasági folyóirat indul a Creditreform-Interinfo Kft, cégminősítő és céginformáció-szolgáltató kiadásában.³¹⁵ A hitelbiztosítók megjelenésével megnőtt az igény a konjunktúrajelentésekre, ill. a fizetéseképtelenségre vonatkozó belföldi és külföldi adatok iránt, s a cég partnereit szolgálja ki, amikor a német nyelven megjelenő, Creditreform című pénzügyi gazdasági folyóirat mintájára kiad egy magyar változatot is (a kéthavonta megjelenő főszerkesztője B. Németh Ferenc). Külön érdekessége az eseménynek, hogy a Creditreform elmarasztalja az IM és a cégbíróságok késedelmes feldolgozását, mint akik miatt nem jelennek meg időben a mérlegadatok, a cégek viszont nem adnak ki friss adatokat magukról?!

A tájékoztatás és a médiaadattárak statisztikai hasznosításának eseménye, hogy a túltelített ingatlantájékoztatási piac újabb termékkel gyarapodott, amikor „ingatlanadattár” címmel új kiadvány jelenik meg az Immo Press Kiadói Kft jóvoltából. A 4-6 országos és regionális ingatlanújság és számtalan elektronikus ingatlanadattár működésében mégis új fejezetet jelent az új kiadvány, amennyiben mögötte egy aktualizálható, professzionális, területi lebontású ingatlan(infrastruktúra)térkép áll, amelyet a média ingatlan-információforrásaiból töltenek fel mindennapi rendszerességgel: s az ingatlanok minden paramétere szerepel, az átlagárakkal, helyi árakkal, várható ármozgásokkal.³¹⁶

A globalizáció újabb jeleként a Reuters és a mo-on érdekelt Wood and Company közép-európai befektetési bank új részvényindexet készít a tíz legnagyobb kapitalizációjú magyar tőzsdei részvény követésére.³¹⁷ A RWHI-index a korábbi Reuters RWI-indexhez (a Reuters befektetői megrendelőinek szóló hálózat) hasonlóan folyamatosan követi a BÉT-et, negyedéves felülvizsgálattal a kosár tartalmát illetően. Tartalmát a Matáv, MOL, OTP, Richter, Elmü, TVK, Borsodchem, Démász, Egis, Rába alkotja tőkeérték alapú súlyozással.

Jelentős információpolitikai esemény a cégadatbázisokkal kapcsolatos viták aktuális fellángolása a hitelesség garanciáinak hiánya, ill. a tájékoztatás felelőségének elhárítása közepette. Az apropó, hogy a Magyar Adatbázis-forgalmazók (akik ugyancsak felelősek a fennálló helyzetért) soros konferenciája témakörei között most sem szerepel a jogi és adminisztratív feltételrendszer korszerűsítése.³¹⁸ A publikus adatokra épülő cégtárak működtetői a Compalmanach, a Kompass Hungária, a Dun and Bradstreet Magyarország, a Hoppenstedt-Bonnier És Tsa Információs Kft.: a vonatkozó törvénytárak és jogtárak közreadói az Opten Kft. és a KJK-Kerszöv Jogi és Üzleti Kiadó Kft. A piachoz tartozó könyvvizsgálók 38,3 Md HUF-os piacot jelentenek Mo-on (1997-1998 között 34%-os növekedés), a teljes szektor árbevételeből a „big five” (PwC, DandT, KPMG, AA, EandY) 72%-ban, a többi 1.300 társaság (!) pedig 28-ban részesedik.

Az új információforrások között jelentkezik a Királybróker Értékpapír-forgalmazó Rt. tőzsdei elemző és információs rendszere (www.kiralybroker.hu), mely a megrendelők számítógépén a tőzsdék napi információi mellett a brókercég döntéshozókészítő háttéranyagait is elérhetővé teszi.³¹⁹ A bróker áttörve egy jövedelmezőségi küszöböt (havi 50 Md HUF-os forgalom), azonnal fontosnak látta (ingyenes) információval ellátni partnereit, azzal belépni a Reuters, a CNN, vagy a Thomsoninvest személyre szabott információt szolgáltatató hírversenyébe.

Egy újabb országos könyvjegyzék kereshető a www.fokusonline.hu címen, az internetes könyvruház a mo-i könyvek terjesztője, mögötte a Kolosi Tamás-féle Lira és Lant RT., ill. a Matávnet áll. az eddigi online könyvadásítási kísérletek nem voltak sikeresek, most a Fókusz Online évi 20 M HUF bevétel tervez, 2001-től kell nyereségessé válnia.³²⁰

Az inflációs várakozások alakulása a rendszeresen megkérdézett makroelemzők és a KSH tényszámai alapján: a várakozások június táján váltak pesszimistává, innentől érdekes igazán az orientálás tartalma (ti. hogy milyen okokat és motivációkat láttak az inflációnövekedés háttérében), majd következménye (ti. hogy a média pesszimista

várakozásokat sugárzó közlései mennyire befolyásolták az elemzőket és a gazdasági aktorokat). Érdekesek a módszertani viták, a KSH következetes álláspontja a fogyasztási kosár összetételében: ill. a legfőbb árnövelő tényezők jelentőségének (élelmiszerek, szolgáltatások, gyógyszerár-támogatások, világszerte olajárak) súlyozása.³²¹

A BankAustria összehasonlítja a régió országait az egy foglalkoztatottra eső GDP növekedése szempontjából 1990-1999 között: a növekedés ütemét illetően 1. Lengyelország 210%-kal, 2. Mo. 145%-kal (de nem vásárlóerő-paritáson számoltak). Az eurozóna országokban egy munkavállalóra 53.673 Euró, Mo-on 12.453 Euró termelési érték jut: s eszerint állítólag 2009-ben érjük el az EU-átlag felét, 75%-át pedig 2017-ben?!³²²

A tájékoztatás eseményeként az 1999. évi gazdasági adatokat és szociális mutatókat tartalmazó, több mint 200 oldalas „gazdasági és szociális adattár” jelent meg az MSZOSZ kiadásában (az Országos Foglalkoztatási Közalapítvány együttműködésével), amely a gazdasági és a szociális folyamatokkal kapcsolatos tájékoztatást szolgálja.³²³

A „hivatalos statisztika” útján orientálás újabb negatív mintaesete az 1998-as GDP közzétételével kapcsolatos.³²⁴ Egyfelől nem világos a GDP mutató módosított közzétételének mikéntje és miértje (a többszöri közzététel közötti eltérések logikája): másrészt nem tisztázódott, hogy a kormány által felhasznált adatok mint „hivatalos statisztikák” mikor és mivel konzisztens mutatók. A kormány költségvetésének adattartalmát a MeH statisztikai központjának kellene generálni a KSH, a PM és az MNB (előzetes, folyó stb.) adatai alapján, amelyeket azután korrigálni lehetne a KSH aktuális „hivatalos statisztikáival”. Ezáltal a tájékoztatásnak gazdaságpolitológiai eseményekkel terhelése (manipulálása mint megalapozatlan vád) a KSH-t elkerülné. Másfelől érdekes az EU-összehasonlításban (az összehasonlítható országok teljesítményét tekintve) az 1998-as GDP-k milliárd ECU-ben átszámolva:

1. Dánia	150,9 Md ECU
2. Finnország	111,5
3. Görögország	107,8
4. Írország	76,0
5. Mo.	41,8.

A tájékoztatás öröközödjön a foglalkoztatás jelzése. Az OMMK idei első rövid távú prognózisa szerint 40-50.000 fős bővülésre lehet számítani (vagyis a regisztrált munkanélküliek száma 25-30.000-rel csökken). A felmérésben 4.673 cég vett részt, s ezek szinte egyöntetűen pozitív várakozásokat fogalmaztak meg (bár elgondolkodtató, hogy a pozitív tartalmak és a magas kapacitás-kihasználtságot jelző nézetek ellentétesek a foglalkoztatás bővülésének valószínűsítésével). A megkérdezett cégek 36%-nál emelkedett a foglalkoztatás az elmúlt fél évben.³²⁵

Így látják mo-ot: az EIU idei első prognózisa a térség 2000-2005 közötti távlatairól. A vezető ország-állam Lengyelország évi átlagos 5%-os növekedéssel, ami a legnagyobb KKE-i piac teljesítménye szerinti várakozás. Mo. teljesítménye az átlagos 4%-os növekedéssel hátraszorulást jelent, ill. azt, hogy míg a lengyel és a cseh gazdaság

megduplázza a GDP-jét 2010-re, addig a magyar gazdaságban lévő dinamika csak a jelenlegi teljesítmény felét mint növekményt teszi lehetővé?³²⁶

A prognózisok körében érdekes, hogy az olajárak miatti inflációs várakozások erősödésében milyen kontinentális és regionális hatásokat látnak, ennek megfelelően a magyar esélyek még rosszabbak lehetnek (amit a jelenlegi magyar energiapolitikai szemlélet is erősít). Az üzleti szféra elemzője szerint a jelenlegi olajárak tartóssága esetén 1,4-2,1%-os inflációnövelő hatással lehet számolni (amit mo. esetében dollár- euró árfolyammódosulások is erősíthetnek). Az energiár-tartalom rugalmassága most lesz igazán érdekes a kormány és a gazdasági aktorok viszonyában, minthogy a gazdasági aktorok az idei áralkukban rendre a kormányérdekek ellenében érvényesültek.³²⁷

8. A tájékoztatás társadalmi tükör szerepe

A tájékoztatás társadalmi tükör szerepének gyakorlásához pontos adatokkal szolgál a Gallup térségi összehasonlító felmérése a tisztálkodásról (ami kellemetlen a magyarok szempontjából): a fogmosás (fogkrém és fogkefe használat) terén pl. a legutolsók vagyunk (évi 1 fogkefe!); a tisztálkodási vízszükséglet napi 200 liter az EU-ban, 120 liter Mo-on (de a falun 50 liter): a napi kézmosási és fürdési szokásaink is messze vannak a higiénés előírásoktól.³²⁸ A tisztiorvosi statisztikák az elmaradott (pontosabban visszamaradó) társadalmakra jellemző állapotokat mutatnak. A Bevándorlási Hivatal csendes megalakulása mintha nem tudatosítaná bennünk azt a várható fejleményt, amit fordított EU-csatlakozásként emlegetnek (Növekedéskutató Intézet), hogy ti. nem annyira a magyarok vándorolnak az EU-ba, mint inkább az EU-ból vándorolnak be tömegesen Mo-ra. Igen erős (és egyre fokozódó) migrációs nyomás hat Mo-ra, ahol szabályos népesedési vákuum van kialakulóban, s a lehetséges gazdasági növekedés foglalkoztatási konjunktúrát indítva a munkaerőt külföldiekből fedezi majd.³²⁹

A népegészségügy hű tükör a magyar társadalom előtt: a lakosság 36%-a vallja betegnek magát (!), de 54%-nak van állandó panasa (!). A Tárki által készített felmérés világviszonylatban egyedül álló társadalomképet produkált,³³⁰ az egészségi állapotjelentés a gazdaságdemográfia számára szállít rengeteg adatot (és persze, felveti, hogy az ezredfordulóra egy országos állapotleíró térképpel adós a KSH):

	állandó panasa van	gyógyszert szed	beteg
18-30 év között	16%	8%	5%
31-50 év	44%	32%	29%
51-70 év	75%	65%	60%
71-	80%	83%	67%

Időnként megdöbbennek bennünket a valósághoz jobban közelítő számokkal-tényekkel, mint most az Eurostatnak a 25 európai országról szóló ranglistája a bérek, keresetek, ill. az 1996-os adatok alapján mért egy főre jutó GDP (vásárlóerőben) alapján.³³¹ Az EU-átlag (100%) viszonyítása szerint Mo. a 18. helyen áll 47%-kal (a 15. és 17. hely között mozogtunk, és egyre romlik pozíciónk). A tájékoztatáspolitikai eseménye az az idegenforgalmi Eurocity-felmérés, amely szerint az európaiak

Budapestre jönnek, a tengerentúliak viszont Budapestre is: 46%-nak fő utazása volt, 51% előre és 32% helyben foglalt szállást (ami meglepő!).³³² Az orientáló információforrások a barátok, ismerősök, útikönyvek, turisztikai kiadványok (ebben a sorrendben), vagyis az országimázs készítőinek nagyon el kellene ezen gondolkodni. Másrészt a vonatkozó magyar statisztika feldolgozási szempontjainak frissítése is ajánlott.

Miközben bőszen készülünk az EU-ba, a magyar társadalom hátrafelé megy az időben. Az apropó a közlekedésszervezés (a MÁV nehézségei kapcsán) a főváros ellenőrzésében, miszerint a „bejárók” mintegy 500.000-res tömege a legolcsóbb és legkényelmesebb, legkevésbé környezetszennyező vasút (már csak 75-80.000 utas) helyett a drágább és erősen szennyező, de kiszámíthatóbb, gyorsabb közúti közlekedést választja (a Volánt mintegy 40.000-en, 260-280.000-en a gépkocsit).³³³ A vonatkozó adatok és a tervezés nem találkoznak, nem bíznak egymásban.

A tájékoztatás eseménye, hogy egymás után jelennek meg a KSH bázisadataira alapozott létminimum-számítások (zömmel baloldali aktivistáktól, szakszervezetektől). Az elfogadott átlagszám szerint 3 millió szegény van mo-on (10-15% nagyon szegény): az SZCSM szerint 300.000-nyi a legveszélyeztetettebbek száma: 40 ezer a hajléktalan. A KSH számaira épült arányok szerint 1999 félévkor 1 aktív felnőtt megélhetési minimuma 28.236 HUF.³³⁴

A mérés és tájékoztatás soros botránya, hogy a Londoni Környezetkutatói Központ (amelynek állásfoglalásai után pl. azzal riogatják az angol turistákat, hogy Mo. a legszennyezettebb országok egyike) „ellenőrzése” a budapesti környezetmetriai mérőállásoknál bizonyítja méréseink nem hitelesek.³³⁵ Nem mérik a legfőbb szennyezéstípusokat, a küszöbértékek alatt mérnek a mérési technika hibája, ill. a karbantartás elmaradása miatt. Mindennek nemzetközi következményei beláthatatlanok, másrészt viszont a fővárosi lakosság levegőszennyezettségéből adódó terhelését az orvosi rendelőkben eddig is tudták.

A magyar droghelyzet (a társadalmi hátrányosságok mint adottságok mellett) az elmúlt tíz év liberális politikájának a következménye: világviszonylatban egyedülálló módon 40%-kal növekedett ezen időszak alatt a középiskolások drogfogyasztásának aránya. A társadalmi felelősség minősíthető. Az ISM (6.000 középiskolás körében végzett) felmérése szerint 1995-1999 között 20%-ról 28,8%-ra növekedett a korosztály drogfogyasztóinak aránya, 76% dohányzott, 93% alkoholizált.³³⁶ Itt az ideje, hogy a KSH egy átfogó méréssel és minősítéssel álljon elő.

Tájékoztatási esemény a nemzeti foglalkoztatási program, amelynek kiindulása az 1998-as 3,7 millió foglalkoztatott és a 400.000-res munkanélküli (együtt 4,1 millió, szemben az 5,9 milliós improduktív népességgel), azonban a korcsoportok szerinti megoszlás mutatja ki a strukturális munkanélküliség (valamint a soha visszatérni nem tudók) arányait. A 40-54 éves korosztályokban 2,2 milliós a munkaerő létszáma, s abból csak 1,57 millió a foglalkoztatott, ugyankkor az 55-59 éveseknek már csak 25%-át (140 ezer fő), a 60-74 éveseknek 4%-át (53 ezer fő) foglalkoztatják. A 20-29 éves korosztályban 80%-os (295 ezer fő), a 30-39 korosztályban 82%-os (500 ezer fő) a foglalkoztatás. Az arányok ismeretében mielőbb készíteni kellene egy munkaerőmérleget és prognózist az EU-csatlakozás elé.³³⁷

A társadalmi gondjaink között a népességszám, a geoökonómiai törvényszerűségek és a migrációs utakkal kapcsolatos események kerülnek terítékre, amikor a vajdasági magyar menekültek helyzetének megoldatlansága merül fel sokadszor, s az illetékesek teljesen átgondolatlan, ill. hosszabb távon tarthatatlan nyilatkozatokat tesznek, ami bizonyos felismerések hiányát is jelenti. Az OECD most nemrég publikált migrációs jelentése³³⁸ Mo. fenyegettségét jelezte (ti. Mo. a keletről induló migrációs nyomás legfőbb célállomása), a magyar államnak terheket jelent a migráció, miközben a határokon belül fogyunk, a határontúl pedig asszimilálódunk. Az elveszületések számának alakulása kapcsán a demográfiai távlatainkat tekinti át a közgazdász-szociológus. A számok (idősorok) vizsgálata is érdekes, de a társadalmi tudat - abban is a gyermekvállalással kapcsolatos értelmi és érzelmi kötések - vizsgálata még érdekesebb, ugyanis a gyermekvállalási korban lévő magyar felnőttek úgy tudják, hogy nekik szegénységük miatt nem kell gyermeket vállalniuk, s amíg ez a (téves) nézet nem változik meg, addig a termékenység sem növekedik.³³⁹

Tájékoztatói esemény a tárki legújabb monitorja, amely szerint az érvényesülés esélyegyenlőségében ma éppen úgy 18%, mint 1991-ben (1992-1999 között 11-ről 18%-ra emelkedett). A Kolosi-féle magyarázat szerint a népesség 60%-a szükségleti szinten fogyaszt, vagyis nincs szabadon felhasználható jövedelme (mo-on a havi fogyasztásnak a havi jövedelemhez viszonyított aránya 81%). A háztartások 40-45%-a tud valamit megtakarítani, a gyermekszegénység jellemzi igazán a magyar társadalom jövedelmi helyzetét.³⁴⁰

A mezőgazdasági statisztika eseménye, hogy a Bpest, Debrecen és Keszthely szakmai helyszínek bevonásával folytatott videokonferencia kétségbeejtő rendetlenséget, provincializmust, tervezni és dönteni nem tudást, nemzeti agrárstratégiák hiányát és valami elképesztő bornirtságot bizonyított (már az 1960-as években többet tudtunk annál, amit most mind összegzett tudást felmutattunk). A föld árának viszonyítása, a tulajdonviszonyok és földbirtokméret kérdésében anakronisztikus nézetek, a jogi, pénzügyi, gazdálkodási regisztrációk teljes rendetlensége (!) került napvilágra: az állami földvagyonalap értéke jelenleg 25 Md HUF (!).³⁴¹

Az ISM 1998-as kábítószerszerjelentése megdöbbentő adatokat közöl, amelyek szerint a fogyasztásnövekedés világrekorderei közé kerültünk (sem a legszegényebb, anarchikus fejlődő, sem a gazdag liberális államok között nem találni két ilyen országot): 1995-1998 között 266%-kal növekedett a regisztrált fogyasztók száma (9.458), miközben a gyermek- és fiatalkorúak aránya 7,1%-ról 17,3%-ra növekedett. A vonatkozó statisztikákkal kapcsolatban állandóan felmerül, hogy közel sem tükrözik a valós arányokat. A legelterjedtebb szerek a marihuána, hasis, az amfetaminszármazékok, a heroin (ami a gazdasági hátteret is érdekessé teszi): a leginkább veszélyeztetettek a 16-éves középiskolások, akik körében 40%-os érintettséget találtak.³⁴²

A gazdasági viselkedés követésében és orientálásában érdekes a Czipin and Partner soros felmérése, amely szerint egy év átlag 225 munkanapjából 85,5 nap improduktív (a világátlag 34 napot tart elfogadhatónak), amiből 28,2 nap a tervezés és irányítás hiányosságai, 13,7 nap az informatikai készségek, 12 nap az ellenőrzésének hiányának számlájára írható. A magyar vezetők 5,5%-a értékeli csak beosztottai

munkáját havonta (56,5% soha).³⁴³

A Környezetgazdálkodási Intézet (Kgl) új havi környezetvédelmi folyóiratot indít „Zöld Mo.” címmel: főszerkesztő Imre Mátyás. A folyóirat pénzügyi alapját a Kgl által a tárcától elnyert 50 M HUF képezi a környezettudatosság emelése céljával, kiadó az Eisen Kiadó, 10 ezer példányban (3 ezer példányt ingyenesen az önkormányzatok és a civil szervezetek kapnak).³⁴⁴ Az információs központok témakörében az apropó a megújult Környezet- és Természetvédelmi Szakkönyvtár és Információs Központ (VI.ker. Szófia utca), amelyik a Környezetgazdálkodási Intézet keretei között működik: 185-féle hazai és külföldi szakfolyóirat, 45 ezer könyv az információforrás-bázis: a könyvtár bedolgozója az intézet által kiadott „Zöld Magyarország” című folyóiratnak.

A régóta várt időmérleg a magyar társadalom torzulásának, egészségtelen életvitelének és -minőségének minden jelét viseli. A kereső és termelő tevékenységekre fordított idő a sikeres társadalmak nemzetközi példáihoz viszonyítva kisebb (csökkenő): a fiziológiai kötött tevékenységekre fordított idő megoszlása az egészségtelen és nem minőségi életvitelt tükrözik (a férfiak napi 18, a nők 10 percet „mozognak”, viszont 2-3 órát tévéznek naponta, amivel világsők vagyunk). Mindez felveti, hogy a tájékoztatás társadalmi tükör szerepe nem működik.³⁴⁵

A hiányos kultúrastatisztika pótlása, a színházak látogatottsága a 13 fővárosi színháznál folytatott átvilágítás apropójából. A statisztikai átlag a Merlin Kamaraterem (108%), Katona József (103%), Radnóti (102%), Madách Kamara (101%) sorrendet adja, a leggyengébb látogatottság sorrendjében a Nemzeti (78%), a Várszínház (80%), a Thália (83%) és a Madách (86%) verseng. A népszerű és az értékesebb darabok közötti, nézővonzó készségek elmosódottak, aktuális magyar darabot alig látni.³⁴⁶

A Tárki (februári, az ENSZ menekültügyi főbiztossága számára készült) felmérése szerint erősödik az idegenellenesség Mo-on, aminek okai összetettek, a határaink nagy „áteresztőképessége”, a bűnözés, lappangó, időnként a határontúli magyarokra is kiterjedő, gerjesztett pozícióföltés, a magyarok elleni sérelmek hatása, nem utolsó sorban a média másság-kampánya. Tény a befogadási készség gyengülése, a mérlegelés igényének, ill. a kizárás növekedése. A politikai bázisban a kiszagda hívek a legellenesebbek, a legkevésbé pedig a szabad demokraták: hogy a lakosság közel 40%-a lezárná a határokat (!), az meghatározó módon a negatív tájékoztatás következménye.³⁴⁷

A gazdaságdemográfia (mint kurrens téma) szempontjából érdekes az ILO vonatkozó jelentése a munkaerő előregedéséről és a lehetséges megoldásokról. A társadalombiztosítások fokozódó állam terhei és az „értékes” munkaerő kivonulása a termelésből elérte a kritikus tömeget, amikor rövid távú megoldásokat követelnek. A társadalmi-szociális és a pénzügyi-termelési racionalitások ütközése az utóbbiak javára követelnek megoldást és mo. esetében még sokkal inkább, mint az OECD többi tagjai között.³⁴⁸ A tájékoztatás társadalmi tükör szerepe és az idiotikus médiakultúra találkozása a MN „népesedési oldalán”: a feltett kérdések színvonala minősíthetetlen, ezért a Cseh-Szombathy-féle érvek is a messzi távolból szólnak a ma gondjairól. Nem, a „nemzetnek nem ment el a kedve a szaporodástól” (!), ellenben az a gond, hogy a gyermeknemző és szülőképes korban lévő korcsoportok képviselői úgy tudják, hogy nekik a szegénységük miatt nem lehet és kell gyermekeket vállalni. Az

információtartalmat megsemmisítő zszurnalizmus tipikus esete a VG „munkatársainktól” típusú közlése is, amikor a sűrítés miatt a hivatkozott szakértők mondanivalója egymást kioltó érveléssé fajul.³⁴⁹ Ugyancsak konjunkturális téma, a gazdaságdemográfia kapcsán a társadalmi tükör szerep torzítása, avagy - miként az várható volt - a téma eszkzalációja. A politikai interpretációk jelzik/igazolják a témával kapcsolatos korábbi terhelt álláspontok miatti ellenséges hozzáállást, amit a HVG szemléje prezentál. A célpont a meghírdetett gazdaságpolitika, családpolitika, összevetése a népesedési és szociálpolitikai helyzettel, a szervezett migráció társadalmi fogadtatásának élezésével. Különösen kínos „a politikai körök „nem vevők” a „migrációs vérfrissítésre” fordulat (ami a baloldali meggyőzések szerint felettébb nem kívánatos dolog lenne), ill. a magyar társadalom idegenellenességének kidomborítása a közvélemény-kutatás típusú közvéleményformálás trükkjével. Mindez megtévezve azzal, hogy Mo. nem vonzó a magyar származásúaknak sem, ami teljesen hamis állítás.³⁵⁰

9. Információs társadalom: információgazdaság, informacionális politika

Az információgazdasággal kapcsolatos statisztikai bizonytalanságot jellemzi az a tájékoztatás, amely szerint a lappiac és az elektronikus szolgáltatások piaca még nem egymás rovására alakul (ami az elektronikus tartalomszolgáltatás alacsony színvonala, drágasága miatt van így).³⁵¹ A lappiacon a nszab (600.000 olvasó), a mai nap (500.000) és a metro (400.000), ill. a kisalföld (250.000) a vezető újságok: a lapok az idén is 4-5%-kal veszítettek olvasótáborukból. Az elektronikus tartalomszolgáltatóknál az Origo (Matáv), az internetto (IDG Lapkiadó), Index (Inventra), Netlap 25-30 fős stábokkal dolgoznak, veszteségesek, auditálásuk nincs megoldva, ezért a teljesítmények nem mérhetők.

A tájékoztatás eseménye, hogy a fővárosban az ingyenes Feeling című médiamagazin megbízásából a NIB Researc piackutató által végzett felmérés szerint minden tizedik háztartásban van számítógép (ez mintegy 80.000 gépet jelent), a birtokosok 45%-a mindennap dolgozik vele, 63% levelez vele.³⁵² A teletext elterjedtségével kapcsolatos hír, hogy a felmérések szerint a háztartások 27%-ában áll rendelkezésre technikailag (a földi terjesztésű adások 80% fogható így, ezért itt is eladták az állami tulajdon egy részét potom pénzért), az információhasznulás azonban nagyon alacsony a háztartások igénylistáján, nem is mérhető. Ellenben az MTV1 teletext gazdasági hasznosulása kimagasló, 80% körüli volt. Az MTV2 elkótyavetyélt adottságait a kereskedelmi tévék hasznosítják, a második félévi sorrendben már a TV2 63%, az MTV1 54%, az MRTL 47%, a DTV 4%-os olvasottsággal bír.³⁵³

Esemény az új könyvtári központ, a Neumann Kht fenntartotta digitális könyvtár, a Neumann-ház működése a Várhegyen, a belső várban, a volt karmelita kolostor alapkövein a magyar kulturális örökség digitalizált formáinak gyűjteményeként: amely egyelőre mintegy 200 magyar készítésű CD-ROM-ot jelent.³⁵⁴ A tájékoztatás új (elektronikus) formáinak eseménye a digitális közlönyök, reprezentálják az elektronikus információforrásokat. A JogÁSZ + CD alapú Jogtár rendszer + CD Jogász számítógépes jogszabálygyűjtemény: ingyenes napi követés a

„kozlony(kukac)mhk.hu” címen, ill. a „www.mhk.hu” címen: a JogÁSZ lényegében az egyetlen valóban profi módon működő forrás. Az intelligens elektronikus könyvekre példa az „AMPA”, a külkereskedés kézikönyve (a GM és a Foxtrend Kft munkája). Mindez elgondolkodtató a KSH szempontjából is, ha másért nem, akkor a CD-alapú adattárak értékesítésében.

A gazdasági mérés és tájékoztatás kitüntetett témái egyrészt az információs társadalmak új információs bűnözési hullámának globalizációja előtt, amikor a vállalatok és a bankok eredményességét manipulálják fehérgalléros vagy drótgalléros bűnözők valós (de jogilag zárt) információk kiszivárogtatásával.³⁵⁵ Másrészt, hogy a technikai elemzés hívei („chartisták”) a trend- és tendenciakövetés révén orientálják a részvénypiacokat, de a hitelesség megfoghatatlan. Eközben mind jobban terjed a számítógépes programok alapján folytatott üzletelés: a vállalati modellezés: s mindez együtt a befektetési döntéshozók számára készített mérőszámokkal és modellezési technikákkal egy új világot jelent, amit meg kellene ismerni.

Az ipari húzóágazatok közül a távközlés fejlődésének arányai vethetők össze leginkább a nemzetközi folyamatokkal: eddig az idén 5,6%-kal növekedtek a nemzetgazdasági beruházások (602 Md HUF értékben a 3.n.). A távközlés éves növekedése 13,8%, ami főként a mobiltelefonia eredménye. Az OECD távközlési, informatikai és szolgáltatáspolitikai szakértői csoportja a spanyol, dán, dél-kóreai és a magyar távközlést vizsgálva esélyeinket jónak ítélte, ezért kellene különös gonddal megvizsgálni a további „liberalizálás”, a Matáv „monopolhelyzetének”, ill. a HiF „függetlenségének”, valamint az állami és kormányzati információpolitika területeinek (végső soron a nemzetgazdasági érdek) működését.³⁵⁶

A vonatkozó állami kompetenciákat kisajátító Központi Árnilyvántartó Közös Vállalat (KÁKV) már három hónapja ingyenesen tájékoztat a www.price.info.hu címen 250 társaság mintegy 30.000 termékének áráról (bár a gyártási/előállítási és a nagykereskedelmi árak alakulását csak az előfizetők érik el). A „price-info” adattárnak 250 tagja van (ezek szolgáltatók és előfizetők egyben, évi 74 E HUF belépési és havi 8E HUF szolgáltatási költség mellett).³⁵⁷

A megújuló DataNet Online apropójából az internetes kiadványok fejlődése: a DNO hetilap az internetes gazdaság és társadalom híreit adja közre, lényegében információs közmű funkciót és szerepeket céloz meg, az üzlet rovatban a Bankinfo Center elemzései, az eKer hírek, a Digitár, színes rovatok.³⁵⁸

A magyar információs társadalom-fejlődés, az állam informatizációjának, ill. az állampolgári tájékozottság emelésének eseménye a műsorfogyasztási szokásokat feltáró kutatás. A háztartások 4,5%-ában nincs tévé, 7,6%-ában nincs rádió. Az alacsony szintű médiafogyasztó és más hasonló kategorizálás nagyon érdekes a társadalmi esélyeket (vagy pl. az információs szabadság-eszményt illetően). A hírfogyasztásban ma is a Kossuth rádió reggeli és déli műsora a mérvadó (tárki háztartás-monitor).³⁵⁹

A tájékoztatási gondok sajátos típusát képviselő esemény, hogy a közműszolgáltatók és társaságok elektronikus megjelenését értékelő Andersen Consulting tanulmány szerint a közművek honlapjai is a hatékonysági anomáliákat példázzák. Az amerikai, angol, ausztrál és hongkongi példák nyomán az érdeklődők kereséseire csak a közműcégek 27%-a válaszolt egy napon belül. A „közművek web

alapú üzleti modelljének” kidolgozása önmagában is a rugalmasság mércéje.³⁶⁰

A lobbikkal kapcsolatos hír, hogy a 10 vezető magyar informatikai céget tömörítő Infokom (Informatikai és Kommunikációs Egyesület) új vezetője fél évre a Siemens Mo. elnök-vezérigazgatója (Hetényi Péter) lett.³⁶¹

A tájékoztatás kitüntetett eseménye, hogy az interneten már minden televíziós műsornak (csatornának) van e-mail címe. A www.compmore.net/josephc/radio címen pedig a magyar nyelvű tévék és rádiók honlapjai érhetők el.³⁶² Az MTV és a DTV megjelenése elég szerény, a TV2 nem törődik, a TV3 nem költ eleget, a MRTL megjelenése a legprofibb: tájékoztat [mjk\(kukac\)mail.tvnet.hu](mailto:mjk(kukac)mail.tvnet.hu).

A Business Software Alliance 5 közép-kelet-európai országra kiterjedő tanulmányt készített a Price Waterhouse Coopers-szel az illegális szoftverpiac működéséről, amely szerint 2000-2002 között a PC-szoftverek feketegazdasága 21 ezer munkahelyet vesz el és mintegy 320 M USD-nyi veszteséget okoz az 5-öknek, köztük Mo-nak. A bázisadatok (1997) szerint a PC-szoftverek 57%-a „fekete” Mo-on.³⁶³

A mérés, statisztikai leírás újabb adaléka, hogy a magánszféra műhelyei immár 270 Md HUF értékűre becsülik a mo-i informatikai piacot (1999), ami jelentősen növekedni fog az idén a dárumváltás miatti halasztások miatt.³⁶⁴ Mintaeset a Compaq Mo. Kft. mérlege és profilmódosítása. A cég 30 Md HUF feletti forgalmat bonyolított 1999-ben és a számítógépeladási jövedelme már csak 25%-nyi, a többi a rendszerintegráció hozadéka. Tavaly 36 ezer PC-t adtak el, s ezt a számot ingyenes gépatadással kombinált intertes megrendeléssel (és bérlettel) kombinálva próbálják felülmúlni.

Tájékoztatáspolitikai esemény a Matáv és a Soros Alapítvány 1996-os alapítású C³ Kulturális és Kommunikációs Központ szervezésében (és finanszírozásával) létrejött a C³ Alapítvány, amely a digitális kultúra és az új kommunikációs technikák támogatására szerveződött. A lobb-i társulás a Matávnak a megrendelések (a tartalomszolgáltatás) kiterjesztését, a Soros-féle C3-nak pedig a kulturális orientálás lehetőségét jelenti. A szakmai orientálás lehetőségét a C3 mint KKE első médiaintézete szolgálja, hasonlóan a karlsruhei ZKM, a linzi Ars Electronica Center, vagy a rotterdami V2 lap megalakulásához.³⁶⁵

Az információs társadalom anomáliáinak sorában, neves médiaszakértők az internetes gyakorlat társadalmiasítását próbálják a domainnevek kiosztása (pontosabban kisajátítása) kapcsán. A használatba vétel és széleskörűség kritériumai szóba sem kerülnek a félállami információjog, az állam nélküli információpolitika, az információ közjó jellegének biztosítását elmulasztó Mo-i gyakorlatban (vagyis minden a kereskedelmi hasznon, a birtoklási igény alapján fejlődik). A György-Szakadát-féle megközelítés az állam nélküli, kvázianarchikus fejlődést szolgálja.³⁶⁶

A regionális és területfejlesztési politika számára fontos adattár és minősítési fogalomtárként érdekes a NyugatPannon eurorégióról készült, összehasonlító statisztikai kiadvány (KSH). Az „eurorégió számokban” kiadvány fontos adatokkal mutatja be a régió egységeinek egymáshoz való viszonyát, az előnyös és hátrányos helyzeteket: pl

	Győr Megye	Vas Megye	Zala Megye	Burgenland
Telefonfővonal/1000 lakos	339	318	316	399
Tévéelőfizetés/1000 lakos	281	283	275	323
Munkanélküliek száma	8.500	7.000	11.000	7.700
GDP/euró	4.367	4.558	3.641	14.000

Az információs bűnözés elleni fellépés eseménye, hogy a rendőrségi internetcsoport eredményt mutathat fel az Elender elleni betörők felderítésével. A tanulságok számosak, mindenekelőtt hogy az információbiztonság mo-i színvonala tragikus, mert az Elender nem a legrosszabb körülményeket jelenti. A szakértő fiatalok másik vállalkozásának felszámolása (a profi szoftverhamisítás országos hálózattal) erősíti a vállalkozások és a jogtisztá szoftverek regisztrációjának beindítását.³⁶⁷

Az információs társadalom eseménye, hogy megjelentek a MeH-SEK koordinációjában (nagy késéssel) készült tézisek.³⁶⁸ A „tézisek az információs társadalomról” című jelentés egyetlen jó híre, hogy van, mint a kormányzati információpolitika létének igazolása. Ma már a stratégiai gondolkodás a jelzett műhelyen kívül van, amennyiben a technológiai szemléletmód felől az ITTK, a társadalmiasítás felől a HÉA-SKI, a jogi-adminisztratív szemlélet felől az IFTI munkái szerint jóval előbbre tartanak. A MeH illetékes központja a szakmai vitától is elzárkózott, ennél fogva ma az ITá-témákkal kapcsolatos gondolkodás a kormányzatot bíráló szakmai közösségeket és megnyilvánulásokat hoz létre.

A társadalmi modellezés eseménye az új időszak kibontása az információtudatos világban: a „durkheimi időszak” (ritmus, tartam, dinamika, kollektív emlékezet) és az internetes világkép hatása együtt az időkezelésben. Új univerzalitás az időmérési szemléletben és módszerekben, az apropó a Swatch óragyár által bevezetésre ajánlott „internet time”. Az „itime” egysége a beat (1 nap = 1.000 beat idő: 1 beat = 1 perc, 26,4 másodperc), a déli 12 óra 500 beat idő az új számítás szerint. Mindennek (köz)gazdasági értelme az, hogy a (kukac)000 beat = 1 nap az éjféle BMT-nél kezdődik, s az internetes abszolút idő az üzletmenetek szempontjából mindenhol érvényes. A társadalmi modellezésben érdekes a mechanikus és a szociális idő után az információs vagy informatizációs idő, ami elsőre a „teleworking time” címen nyert létjogosultságot.³⁶⁹

Az elektronikus nyilvánosság működésének példája az IRC csatorna internetes beszélgetőműsora: a Kiss T. Anna és a Tryman nevű rendszergazda nevével fémjelzett produkció a Centralban konzultál az érdeklődőkkel. A médiatechnika az anonim kapcsolattartás és hálózatba szerveződés szerint működik, vagyis az egy óras beszélgetésben bárki feltehet kérdéseket a meghívott vendégnek, de párhuzamos egyidejűségben, azaz a meghívott vendég csak a műsorvezetővel érintkezik: az internetes talkshow civil vállalkozás.³⁷⁰

12. Média: a gazdasági és politikai orientálás eseményei

A fejlett nyugati világban évente megjelenő üzleti forrástájékoztató (Business Media Survey) kapcsán folyik Mo-on az „üzleti döntéshozók médiaanalízise” című kutatás a

Szonda-Ipsos és a GfK Hungária révén.³⁷¹ Hat kiadó (Springer Mo. Kft., MH Rt., Nszab. Rt., HVG Rt., Hírtőzsde Holding Rt., VNU Bp. Rt.) alakította ún. Garantori Tanács áll a felmérés mögött, ami a pártatlanság hangsúlyozása típusú abszurd, ill. a piac ellenőrzésében elköteleződés jellemez. Tulajdonképpen három lábon álló monopólium, a reklámpiac, hírpia, orientálás-ellenőrzés újabb (végső) fóruma jött létre: amennyiben a közvélemény-kutató szervezetek az információbrókeri tevékenységek és piac újabb szeletét mutatják be, amikor eredeti tevékenységük melléktermékét új, magasabb hozzáadott értéket képviselő, információs termékben hasznosítják.

A tájékoztatás eseménye számos új, hagyományos és elektronikus alapú kiadvány, mint pl. az Existencia - Meletai Sophias című, Mo-on az egyetlen nemzetközi filozófiai folyóirat sorsán a szellemi élet modellezése (már az is sokat mond, hogy két szerző teljesen eltérő módon nyilatkozik szerepéről): a tudományos elnyomorodás mint szellemi cenzurázás működése szépen szemléltetve a vitában.³⁷² Miközben ez a vita folyik, beindult egy új filozófiai folyóirat is, a „Vulgo” címmel (az MTA Vulgus Kutatócsoportjának a szemléje), szerkesztik Vajda Mihály és debreceni tanítványai. Vonatkozó példa az ingyenes terjesztésű Pesti Est: kiadója franchise rendszerben bővíti hálózatát. Ma 17 városban (helyi vállalkozókkal közösen) jelenik meg a műsorújság 159.000 példányban, a fővárosban 100.000 példányban: ehhez jönnek a heti és havi kiadványai, a Sűgő és Junior. Novembertől már az internetes változat is megjelenik. Negyedéves országkrónika jelenik meg³⁷³ (ami az egykori Privatizációs Kutatóintézet Információs Forrástájékoztató Irodája negyedéves Fehér Könyvének hű mása) újságírók munkájaként mint „el nem kötelezett ténymagazin” (kiadó Intermix H. Kft., főszerkesztő Tőke Péter). A címe „leleplező: a jövő történelme”, 210 oldalon, ára 1.000 HUF. Végül a hagyományos (nyomtatott) folyóiratok kontra elektronikus folyóiratok, az elektronikus folyóiratok értékelése, jellemzése, típusait bemutató munka említendő.³⁷⁴ Egy internetes gazdasági magazinban a BÉT nyitó és záró értékét lehet megtippelni és 50.000 HUF-ot lehet nyerni: a Tőzsdefórum Kft. kifejezetten a gazdasági (tőzsdei) tájékoztatás javításának céljával indította elektronikus lapját.³⁷⁵ Az interaktív fórumot naponta 2.500-3.000-en látogatják, ma ez a legjobb, leggyorsabb és laikusok számára érthető nyelvű tőzsdei lap.

A tájékoztatáspolitikai egyik legfőbb szakmai eseménye a hírfőlénnyel szóló ORTT-jelentés³⁷⁶ (júliusi felmérés alapján) egyfelől megállapítja, hogy a kormánypolitikusok szereplésének időtartama messze meghaladja az ellenzékét, másfelől viszont a szövegtartalom (konnotáció) negatív arányáról, a kormányt elmarasztaló összefüggések elszaporodásáról említés sem történik. A tájékoztatás egyensúlyának hiánya itt kezdődik, hogy ti. a mérés kritériumai és tartalma (spontán vagy megfontolt mulasztásokból kifolyólag) aránytalanságot szül.

A tájékoztatás eseménye, hogy egy új internetes újság indult „curier” (www.curier.hu) címmel az Observer Budapest Kft kiadásában (főszerk.: Irimie Félix).³⁷⁷ Az elektronikus leválogatással dolgozó Observer már jó ideje próbálkozik a sajtófigyelés alaptevékenysége mellett az információ átsomagolásával új szolgáltatást indítani: az ingyenes szolgáltatás a legfontosabb híreseményeket és politikai elemzéseket ad közre.

Vonatkozó esemény, hogy az indextan slágertéma a mérés és a tájékoztatási szerepek átfogó válsága közepette. A BUX indexkosár magyarázata, három párhuzamos elméleti indexszámítás kínál összevetést a mérés tartalmának és hitelességének megítéléséhez: az egyenlő súlyozású és a mozgó indexek viszonya, az érték- és az ársúlyozások értelme szerint.³⁷⁸ Vonatkozó esemény, hogy a döglődő lappiac legújabb újdonságaként a legbetegebb ÉS ezentúl mellékleteként havonta közreadja az ultraliberális francia libérationt (ma a napilap 170.000 példányban jelenik meg otthon) is (magyar főszerk.: Baráth Gergely).³⁷⁹

Amikor a koncessziós botrány kiteljesedik, a magyar televíziós piac feletti harc utolsó stádiuma kezdődik: a TV2 és TV3 érdekeltségek fúziójuk elhúzásával próbálták még kiaknázni a lehetőségeket (ami a törvénytelen, ill. a létező jognormák folyamatos megsértésével máig működik), de amikor ez kimerülni látszik, újból felerősödik - az ORTT áldatlan politikai, (információ)jogi és médiarendszer szabályozó szerepe állapotából következő - konkurenciaharc: az 1998-as mérlegadatok szerint a szilárd alapokon álló MRTL-t jogi és politikai eszközökkel kell megrendíteni.³⁸⁰ Amúgy a jogi helyzet világos, de ami ennél is fontosabb, a gazdasági pozíciók árulkodnak:

	TV3	TV2	MRTL
saját tőke	165 M HUF	-3,5 Md HUF	6,2 Md HUF
jegyzett tőke	1,1 Md	900 M	2,0 Md
eredménytartalék	-2,4 Md	-1,7Md	2,3 Md
adózá előtti eredmény	1,4 Md	-2,6 Md	4,4 Md

Az elektronikus kereskedelemről sorban jelennek meg a felmérések, a legújabb a Sofres Modusé (az Intel megbízásából), amely szerint a magyar cégek 7%-a bonyolít az interneten is, a menedzserek 82%-a tartja máris nélkülözhetetlennek, a cégek 48%-ának van weboldala: 47% az infrastruktúra hiányát tartja felelősnek az alacsony internet-használati arányért.³⁸¹

A tájékoztatáspolitikai eseménye, hogy a Nyilvánosság Klub tisztújító ülése még radikálisabb új ügyvivői testületet választott, amelynek tagjai az információjog és az (intellektuális) információszabadság-eszmény terén ultraliberális elveket vallanak, s mint ilyenek az általuk helyesen felvetett anomáliákban is kétségessé teszik az állásfoglalást. A Bolgár, Kenedi, Vásárhelyi, Babus nevek a szűken vett baloldali liberális értelmiség erős elköteleződésű szárnyához tartoznak, ezért a Nyik állásfoglalásai kizárólag rétegvéleményt tükröznek.³⁸²

Az állami közületi közszolgálati média furcsa átalakulása folytatódik (ami nem mentes a DTV környezetének átalakulásából következő személyi, pénzügyi stb. változások hatásaitól sem). Az apropó, hogy az exponált médiaszemélyiségek sora tér vissza a kereskedelmi szektorból, Baló után most Szilágyi, Prokop, Obersovszky: ami nagy teherrel jár az átalakuló MTV szempontjából pénzügyi, káder, műsorkészítői koncepcionális kérdések szempontjából.³⁸³

A médiapiac alakulásában a tulajdonosváltásban a sajátos lapokat kiadó Geomédiával kapcsolatos ajánlatok érdekesek. A tulajdonos (75%-ban) Geoholding Rt. befolyásszervezési érdekeinek iránya és terepe is megváltozott, mind kevesebbet áldoz a lapokra (amelyek profilja az adó-, teszt-, trend-, brókerinformációk, a szakzsargonban a

„business to business” típusú információk), másfelől a német érdekeltségek (Bertelsmann) már régóta próbálják megszerezni ezt a kiadói szegmenst.³⁸⁴

A média látványos (információ)gazdasági, (információ)politikai, szakmai (információgyűjtő és -feldolgozó, tájékoztatási) eseményei közepette fel sem tűnik, hogy milyen vezetői fluktuáció van a nemzeti hírügynökségnél. A belső híradó szerint igen rossz a légkör a Naphegyen: a szakmai bizonytalanság és a személyi bizalmatlanság igazolója, hogy ötször világították át az MTI-t (a BKE menedzsment szak, a Pénzügykutató Rt., műszaki stratégiai fejlesztés címén a BME, szervezeti korszerűsítés címén valami MSZP-közeli cég, legújabbán pedig a Dale Carnegie alapítvány). Mindeközben a nemzeti hírügynökség, jogi, pénzügyi, országos információ- és tájékoztatáspolitikai szerepe nincs rendezve.³⁸⁵

Gombamódra szaporodnak az internetes rádiók, a „nyugati átjáró” (www.iseum.com/atjaro) a külföldi magyarságnak szól, az „index rádió” (radio.index.hu) az egyetlen magyar kereskedelmi rádió ebben a műfajban: a www.webradio.hu szegedi közszolgálati adó (a Tiszanet Rt. internetes magazinja): a „para.c3.hu” (ParaRádió) a C3KKK nonprofit magazinja: a „www.broadcastmotel.com” csak péntek esténként sugároz öncélú zenei szórakoztató műsorokat. A szélesebb tájékozódást a hullámvadász fórumok szolgálják, mint a <http://emc.elte.hu/hullamvadasz>.³⁸⁶

A tájékoztatás eseményeinek leggyakoribb terepe a médiagazdaság. A hírszolgáltatók internetes terjeszkedése kapcsán az internetes újság, on-line újság és a webportál definiálása, minősítése. A legismertebb hazai internetes újságok az „internetto.hu” az „index.hu” és az „origo.hu”: a Medián webaudit-mérései szerint már 50-100 M HUF-os reklámforgalmat bonyolítanak az egyes lapok.³⁸⁷

A tájékoztatás forró terpe a médiapiac: a magyar piacon 180-190 cég kínál ma már webdizájn-szolgáltatást, de csak 45 cégnek elsődleges tevékenysége ez, ami a színvonal egyenlenségét eredményezi. A Carnation-felmérés szerint a vizsgált cégek rendszerint multimédiás fejlesztéssel, általános grafikai megjelenítéssel, arculattervezéssel, hardver/szoftver-fejlesztéssel és értékesítéssel foglalkoznak. A szolgáltatás(kínálat) vertikális integrációja csak egy-két cégre jellemző, az árak nagyon szóródnak (50 ezer és 800 ezer HUF között van egy közepes terjedelmű, interaktív elemeket nem tartalmazó site ára).³⁸⁸

A lappiac eseménye, a GfK Hungária és a Szonda-Ipsos felmérése szerint a közéleti-politikai és a gazdasági hetilapok esetében mintegy 600.000-es olvasótáborral lehet számolni. A közéleti-politikai hetilapok reklámvonzó képessége csak 100 milliós nagyságrendű, piacuk megtelt, nem lehet növekedésre számítani. A gazdasági hetilapok lehetőségei jobbak (reklámvonzó képességük 4-5 milliárdos), divatosabbak, megítélésük a médiaraklám és -politika miatt is jobb.³⁸⁹

A médiafogyasztás minősítése a Matesz IV. negyedéves jelentése szerint. Tovább csökken a lapok példányszáma, ill. további eltolódás megy végbe a fővárosi/országos és a regionális/megyei politikai közéleti napilapok olvasottsága között az utóbbiak javára.³⁹⁰

	‘99/IV.né	‘99/1.fé-i auditált
- a politikai napilapoknál		
1. Blikk	107.946 (növekvő)	91.014 db
2. Magyar Hírlap	46.312 (növekvő)	40.924
3. Magyar Nemzet	35.973 (csökkenő)	37.264
4. Mai Nap	85.353 (csökkenő)	88.718
5. Népszabadság	213.643 (csökkenő)	222.835
6. Metro	238.553 (növekvő)	196.856
- hetilapoknál		
1. Figyelő	33.941 (csökkenő)	16.525
2. HVG	118.958 (csökkenő)	115.959
3. 168 óra	39.122 (csökkenő)	37.308

A közszolgálati rádiózás eseménye, hogy beindult a napi internetes „KronikaNet”-szolgáltatás (amelyik a MR Vasárnapi Újságot is tartalmazza, amelyik egyébként az egyik legnépszerűbb internetes újság is lett): a szervezeti és műsorszerkesztési, ill. műsorsugárzási változások a közszolgálati jegyében egyben a kormányzati tájékoztatást is új színvonalra emelik (utalva a miniszterelnöki interjúk népszerűségére). A promóciós, kulturális és szórakoztató közszolgálati műsorok rendje és szerkesztési elvei is változnak.³⁹¹

A lappiac eseménye, hogy az online lappiac újabb terméke jelent meg „Élelmiszer Online” címmel a Geomédia kiadó termékeként, az Élelmiszer című, hagyományos folyóirat szerkesztőségére épülve. Az online változat a napi élelmiszerpiac alakulásával kapcsolatos információforrások fórum lesz. Ismét megjelenésre kész a hagyományos lappiac Ország-Világ-a, a Tölgypress Kft tulajdona: mondván, hogy a 35-65 év közötti férfi korcsoportok vágya egy ilyen hetilap és negyedéves magazin!³⁹²

A médiafogyasztás eseménye, hogy a fiatalok napilapolvasási szokásait vizsgáló felmérés (Szonda-Ipsos, GfK) hivatkozik az olasz (mediterrán) viszonyokra, amelyek a médiafogyasztásban az olvasásról leszokást, a televízió uralmát igazolják az „északi” mintával szemben. A magyar fiatalok 20-28%-a olvas politikai és bulvár napilapot (ami további romlást jelent a közéletiség terén).³⁹³

A tájékoztatás eseménye az elektronikus lapok, az „index” internetes lap kifutása mint a fejlődés jellemzője, amely az auditálás szerint napi ötvenezres minősített igénybevétel, ill. 150 ezernyi oldalöltést tud felmutatni: Mo-on 10, külföldön 7 országban jelentet meg mellékletet (mint a „transindex” erdélyi melléklet). A legfontosabb ismerettárakat tekintve az indexen keresztül érhető el a (kereskedelmi minősítés szerint) legnagyobb magyar információbázis, a Greger-Delacroix Kiadó és a VM Rt adatbázisait tartalmazó „faktum.index.hu”. A tartalomszolgáltatásban reprezentatív cég, az Index.hu Rt jellemzi igazán a mo-i fejlődést.³⁹⁴

A médiakutatás és tájékoztatás eseménye az ismeretterjesztő tévék népszerűségének látványos növekedése a konzum szórakoztatás rovására. A Spektrum tetszési indexe 80% körüli, napi 18 órában sugároz, reklámból eltartja magát, a nézők osztályzata 4,2 (a legmagasabb a műfajban).³⁹⁵ Ugyancsak ilyen esemény a lappiacról, a megyei városi lapok népszerűségének növekedése, 10 nagylap minősítése a kisalföldtől a zalai hírlapig. A BM statisztikái szerint 900 önkormányzati újság jelenik meg, emellett

4-500 alternatív városi lap jelenti a választékot. A reklámbevételeket illetően szakmai viták folynak, de a regionális és helyi lapok népszerűsége növekedőben, amit a példányszámok és a reklámbevételek (amelyek java a fekete gazdaságban jelenik meg) is igazolnak.³⁹⁶

hivatkozások

- 1.nszab'99,08.28. p.1.
- 2.nszava'99,09.14.p.1,13.
- 3.Magy.Közig'99/8.sz. p.450-462.
- 4.Stat.Sz.'99/9.sz.
- 5.JOIS'99/4.sz. p.239-247.
- 6.JOIS'99/4.sz. p.249-264.
- 7.nmo'99,09.22. p.2.
- 8.mn'99,09.24. p.5.
- 9.vg'99, 11.02. p.11.
- 10.JASIS'98/1.sz.
- 11.Inf.Serv. and Use'99/2.sz. (célszám)
- 12.Debons,H.:Horne,E.E.: NATO Advanced Study Institutes of Information Sciences. = JASIS'98/1.sz.
- 13.Hargitai,J.: államtitok és sajtószabadság. = MagyarJog'99/12.sz. p.718-729.
- 14.ifti'2000,01.18.
- 15.napi'2000, 02.12. p.1,2.
- 16.mh'2000, 02.12. p.6.
- 17.TMT'20/1.sz. p.3-20.
- 18.TMT'20/1.sz. p.35-37.
- 19.mn'2000, 02.25. p.2.
- 20.nmo'2000, 02.24. p.mell.
- 21.Kostoff,R.N.:Geisler,E.: Strategic management and implementation of textual data mining in government organizations. = Számtech'2000/8.sz. p.8.
- 22.Térinformatika'2000/1.sz.
- 23.Informatikai koncepciók, politikák nemzetközi gyakorlata. MTA Információtechnológia Alapítvány. MTA, 2000, p.64
- 24.napi'2000, 03.31. p.14.
- 25.napi'2000, 04.04. p.16.
- 26.mn'1999, 09.15. p.5.
- 27.nszab'2000, 09.15. p.13.
- 28.napi'1999, 09.16. p.9.
- 29.mn'99 09.20. p.8.
- 30.mh'99 09.16. p.4.
- 31.ipsz'99/4.sz.
- 32.mn'99 09.10. p.12./nszab'99 09.10. p.11./napi'99 09.14. p.5.
- 33.vg'99 09.17. p.6.
- 34.mn'1999, 09.30. p.6.
- 35.mn'1999, 09.30. p.11.
- 36.Brókervilág'1999/3.sz. p.7.
- 37.Szakképz.'1999/3.sz. p.371-385.
- 38.vg'1999, 10.06. p.1,2.

- 39.nszab'1999, 10.07. p.17.
- 40.nmo'1999, 10.09. p.21.
- 41.napi'1999, 10.09. p.1,3.
- 42.mn'1999,10.13. p.1,4.
- 42.vg'99 10.13. p.1,15.
- 43.napi'99 10.13. p.1,11.
- 44.napi'99 10.14. p.21.
- 45.napi'99 10.15. p.11,12.
- 46.vg'99 10.15. p.6.
- 47.nmo'1999, 10.19. p.1,8.
- 48.mh'99 10.22. p.3./nszab'99 10.22. p.5.
- 49.nszava'99 10.25. p.10.
- 50.Kapronczai I.: Az agrárinformációs rendszer fejlesztése az EU-csatlakozás tükrében. = MEH-ISM'99/56.sz./ifti'99 11.02.
- 51.vg'99 11.02. p.11.
- 52.vg'99 11.02. p.1,15.
- 53.mh'1999, 11.11. p.3.
- 54.vg'1999, 11.12. p.9.
- 55.telebit'99/11.sz. p.2.
- 56.mn'99.11.22.p.1,10.
- 57.vg'99, 11.24. p.8.
- 58.nszab'99 11.25. p.1./mn'99 11.25. p.6.
- 59.nszab'1999, 11.27. p.5./nszava'1999, 11.27. p.1,3.
- 60.mn'1999, 12.14. p.1,9.
- 61.nszab'1999, 12.20. p.4.
- 62.nmo'2000, 01.07. p.8.
- 63.nszab'2000, 01.07. p.8.
- 64.napi'2000, 01.07. p.2.
- 65.mn'2000, 01.15. p.6.
- 66.napi'2000, 01.15. p.3,7,9.
- 67.vg'20, 01.26. p.1,19./nszava'20, 01.26. p.13.
- 68.mn'20, 01.27.p.4.
- 69.napi'20,01.27.p.3.
- 70.napi'20,01.27.p.eu-mell.
- 71.nmo'2000,02.01. p.8./napi'2000, 02.01. p.6.
72. 5. napi'20, 02.11. p.3,5./mh,p.8.
- 73.napi'2000, 02.26. p.1,6.
- 74.napi'2000, 02.25. p.3./vg'2000, 02.25. p.3.
- 75.nszab'2000, 03.03.p.29.
- 76.mh'2000, 03.03.p.1,5.
- 77.nmo'2000, 03.08. p.12.
78. 12.napi'2000.03.14.,p.9./comptech'2000/8.sz. p.5.
- 79.vg'2000, 03.22. p.8.
- 80.vg'2000, 03.24. p.1,3.
- 81.nmo'2000, 03.28. p.9.
- 82.pr-herald'2000/2.sz. p.10-11.

- 83.beszélő'2000/3.sz. p.8-18.
- 84.nmo'99 08.26. p.9./nszab'99 08.26. p.13.
- 85.nmo'99, 08.28. p.24,25,26.
- 86.nmo'99, 08.28. p.8.
- 87.nszab'99, 08.28. p.20,21./nszava'99 08.28.p.1,3.
- 88.ifti'1999 09.01.
- 89.mh'99 09.01. p.11.
- 90.mn'99, 09.07. p.11.
- 91.IDS Bull.'1999/2.sz. p.23-46.
- 92.stat.sz'99/9.sz.
- 93.közh.sz'99/9.sz.
- 94.vg'99 09.20. p.9.
- 95.nszab'99 09.20. p.15.
- 96.mh'99 09.29. p.9.
- 97.ifti'99 09.29.
- 98.mn'99 09.30. p.8.
- 99.nszab'99 10.05. p.12.
- 100.mh'1999, 10.07. p.3.
- 101.nszab'1999, 10.18. p.25,27.
- 102.nszab'1999, 10.20. p.1,3.
- 103.cégvez.'1999/10.sz. p.97-100.
- 104.nszab'1999, 10.27. p.11./ mn'1999, 10.27. p.1,11.
- 105.vg'1999, 11.01. p.1,3.
- 106.vg'1999, 11.03. p.1,2.
- 107.nszab'1999, 11.03. p.1,16.
- 108.vg'99 11.26. p.5.
- 109.Ferenczi B.: A hazai munkaerőpiaci folyamatok a monetáris politika szemszögéből. = külgazd'99/11.sz. p.4-26.
- 110.Inotai,A.: Mo. és a többi közép- és kelet-európai ország szerkezeti átalakulása a Németországba irányuló export tükrében, 1989-1998OMFB-MTA-VGI'99, p.150
- 111.Oszlay,A.: Elméletek és tények a külföldi működőtőke-befektetésekről. = MNB Füz'99/11.sz. p.54
- 112.mn'1999, 12.06. p.1,9.
- 113.nszab'1999, 12.08. p.6.
- 114.Stadler,M.: Dual labor markets, unemployment, and endogenous growth. = ifti'2000, 01.04.
- 115.Az államháztartási és költségvetési reformról. = INFO Tárustud.'1999/45.sz.
- 116.Galbraith,J,K. et al.: Unequality and unemployment in Europe: the american cure. = new left review'1999,237.sz. p.28-51.
- 117.napi'2000, 02.01. p.1,3./vg'2000, 02.01. p.1,2,3,17.
- 118.napi'2000, 02.14. p.1,3./nszab'2000, 02.14. p.13./mh'2000, 02.14. p.9.
- 119.nszab'2000, 02.21. p.11.
- 120.vg'2000, 02.24. p.1,2.
- 121.nmo'2000, 03.01. p.8.

- 122.napi'2000.03.13., p.1,3./nszab.p.14./mh,p.11.
- 123.appl.econ.'1999/7.sz.
- 124.vg'1999, 10.06. p.4.
- 125.am.stat.'1999/3.sz. p.203-207.
- 126.napi'1999, 11.05. p.1,3./nszab'1999, 11.05. p.15.
- 127.business week'1999, 11.05. p.50,51,
- 128.ifti'1999, 11.11.
- 129.vg'1999, 11.16. p.11.
- 130.nszab'1999, 11.17. p.13.
- 131.vg'1999, 12.03. p.1,11.
- 132.nszava'1999, 12.04. p.mell
- 133.mh'1999, 12.04. p.9.
- 134.népeü'1999/5.sz. p.4-9.
- 135.nszab'20, 01.12. p.13.
- 136.Ormos,M.: Szabó,B.: Hozam-előrejelezhetőség a magyar tőkepiacon, CAMP empirikus tesztelése. = GVV'99/4.sz. p.76-99.
- 137.ISR'99/3.sz. p.339-354./EMA'99/1.sz. p.1-45.
- 138.Pateman,J.: Social exclusion: an international perspective on the role of State, communities and public libraries in tackling social exclusion. = J.ofl.S'99/6.sz. p.445-463./ Mapping Information Societies. célszám = The Inf.Soc'99/10-11.sz. p.681-800.
- 139.ifti'2000, 01.18.
- 140.vg'2000, 01.19. p.1,2./nszab'2000, 01.19. p.13.
- 141.vg'2000, 01.20. p.9.
- 142.mn'2000, 01.22. p.7.
- 143.mn'2000, 01.24. p.4,6./nszava'20,01.24. p.2.
- 144.mn,telecomp'20/1.sz. p.5.
- 145.vg'2000, 01.25. p.8.
- 146.MTA.Strat.kut.
- 147.nmo'2000, 01.26. p.19.
- 148.napi'2000,02.02. p.1,3./nszab.p.13.
- 149.vg'2000, 02.03. p.9.
- 150.nmo'2000,05. p.25.
- 151.nszava'2000, 02.05. p.10.
- 152.napi'2000, 02.07. p.1,4./nszab.p.3./ifti
- 153.Stat. in trans.'99/3.sz.
- 154.mn'2000, 02.08. p.12.
- 155.vg'2000, 02.09. p.15,17.
- 156.nmo'2000, 02.10.p.4.
- 157.Nat.Inst.Econ.Rev.'2000/1.sz. p.82-93./ifti
- 158.The White Paper: Building Trust in Statistics. = Statistical News'99/125.sz./ifti-
- 159.napi'2000, 02.15. p.1,7.
- 160.nszava'2000, 02.16. p.4.
- 161.OM'2000, p.140
- 162.vg'2000, 02.18. p.4.
- 163.The accuracy of IMF and OECD forecasts for G7 countries. = j. of

- forecasting'2000/1.sz. p.53-63.
 164.vg'2000, 03.01.p.9.
 165.napi'2000, 03.02.,p.5.
 166.Stat.J.of the UN-ECE'99/4.sz. p.241-250.:251-265.
 167.cég és jog'2000/1.sz. p.22-25.
 168.napi'2000, 03.09.,p.21.
 169.vg'2000, 03.10..p.8.
 170.forrás'2000, 03.10.
 171.iskolakultúra'2000/2.sz. p.3-11./nszab.p.38.
 172.ECB Monthly Bulletin'99/4.sz. p.27-39.
 173.vg'2000.03.14..p.4.
 174.nmo, p.9./DIW Vierteljahrsheft'99/4.sz./vg.p.1,15./mh,p.9.
 175.ECB Monthly Bulletin'99/4.sz. p.27-39.
 176.vg'2000, 03.14. p.4.
 177.Int.Migration'2000/1.sz. p.3-45.
 178.napi'2000,03.23.mell,p.1-4.
 179.vg'2000,03.28.p.11.
 180.Biddle,J.: Statistical economics. 1900-1950. = history of political economy'99/4.sz. p.607-651.
 181.sigma'2000/2.sz.
 182.vg'2000,03.31. p.1,7.
 183.Chase-Dunn,C.: trade globalization since 1795: waves of integration in the world system. = american sociological rev.'2000/1.sz. p.77-95.
 184.nmo'1999, 09.09. p.8.
 185.mn'1999, 09.09. p.6.
 186.mn'1999, 12.15. p.11.
 187.vg'1999, 12.15. p.1,3.
 188.napi'2000, 02.25. p.11,12.
 189.ifti'2000, 02.25.
 190.mn'2000,03.09.,p.1,5,11./nszab.p.5.
 191.mh'2000, 03.09.,p.6.
 192.mh'2000.03.11..p.29.
 193.nszab'2000.03.13..p.8./nmo.p.1,2./mn,p.1,5./vg.p.1,6.
 194.ifti'1999, 11.05.
 195.S.J. of UN ECE'1999/3.sz.
 196.nmo'1999, 10.18. p.11.
 197.figyelő'1999, 11.04. p.mell
 198.mn'1999. 11.18. p.7.
 199.telebit'1999/11.sz. p.7.
 200.J.of the Am.Soc. for Inf. Sci.'1998/1.sz.
 201.JASIS'1998/1.sz.
 202.Hitotshubai Journal'1999/4.sz. p.1-14.
 203.bel.szemle'1999/11.sz. p.3-120.
 204.napi'1999, 12.22. p.mell.
 205.nszab'2000, 01.07. p.12.

- 206.napi'2000, 01.31. p.3.
207.mn'2000, 02.04. p.9.
208.Jof the Japanese and Int. Econ.'1999/4.sz./HBR'2000/1.sz. p.39-47.
209.computertech'20/4.sz.
210.nszab'2000, 02.18. p.10.
211.napi'2000, 02.18. p.1,14.
212.vg'2000, 02.23. p.9.
213.vg'2000, 03.02. p.mell
214.mn'2000, 03.09.,p.1,6./vg.p.4.
215.napi'2000, 03.16. p.1,3./vg'2000, 03.16. p.1,2.
216.napi'1999, 10.27. p.1,5.
217.mn'1999, 10.30. p.32.
218.nszab'1999, 11.01. p.1,3.
219.telecomp'1999/23.sz. p.6.
220.telecomp'1999/23.sz. p.7.
221.napi'2000, 01.12. p.20.
222.napi'2000, 01.26. p.7.
223.mn'2000, 03.28. p.8.
224.vg'2000,04.03. p.4./nszab'2000, 04.03. p.12.
225.és'2000/13.sz. p.9.
226.nszab'1999,09.01.p.13./napi'1999, 09.01. p.5./telecomp'1999/15.sz. p.2,6.
227.napi'20, 01.12. p.20.
228.nszab'20, 01.12. p.5.
229.napi'20, 01.12. p.1,7.
230.ifti'20, 01. 14./mn'20, 01.15. p.17.
231.vg'20, 01.14. p.1,6./nszava'20, 01.14. p.5.
232.napi'2000, 03.21. p.9.
233. J. of B.S.'1999/4.sz. p.17-21.
234.vg'1999, 10.01. p.2.
235.TMT'1999/8.sz. p.328-335.
236.nszab'1999, 10.02. p.3.
237.telecomp'1999/18.sz. p.1,6.
238.vg'1999, 10.11. p.5.
239.telebit'1999/10.sz. p.5.
240.mn'1999, 10.14. p.1,3./vg'1999, 10.14. p.1,2.
241.vg'1999, 10.14. p.1,17.
242.nmo'1999, 10.27. p.1,8.
243.nszab'1999,11.25. p.16.
244.nszab'1999, 11.29. p.17.
245.napi'1999, 11.29. p.11,15.
246.MNB Füzetek'1999/9.sz. p.36
247.vg'1999, 12.01. p.1,2.
248.napi'1999, 12.06. p.11,12,14.
249.ifti'1999, 12.16.
250.hvg'2000/3.sz. p.98./nmo'2000, 01.21. p.9./vg'2000, 01.21. p.15.

- 251.monthly labour rev'1999/11.sz.
- 252.economist'2000/8157.sz. p.71-72.
- 253.telecomp'2000/3.sz. p.8,9.
- 254.vg'2000, 02.22. p.1,10,14,15./nszab,p.16./mh,p.6.
- 255.Kerekes,Zs.: Zsombor,F.: Az információs jogok és a sajtó. A média lehetőségei és korlátai. indok'1999, p.146
- 256.osiris,1999.
- 257.pr herald'2000/1.sz. p.24-25.
- 258.educatio'1999/3.sz. p.473-487.
- 259.hadtud'1999/3-4.sz. p.167-170.
- 260.nmo'2000, 02.26. p.1./nszab.p.1.
- 261.replika'1999/38.sz. p.19-87.
- 262.mn'2000, 03.03. p.1.
- 263.nmo'2000, 03.04. p.1,2.
- 264.Az EU-bizottság által készített országvélemények összehasonlító elemzése. 1997-1999. II. rész..Kopint,2000, p.47
- 265.nszab'2000, 03.08.p.28.
- 266.forrás'2000,03.08.
- 267.ifti'2000, 03.05.
- 268.iskolakultúra'2000/2.sz. p.3-11./nszab'2000, p.38.
- 269.MAG'2000, 03.16. p.4-5.
- 270.napi'2000, 03.16. p.5.
- 271.mn,'2000, 04.03. p.1,6.
- 272.nmo'2000.03.11..p.29.
- 273.ifti'2000, 02.25.
- 274.mn'2000,03.09.,p.1,5,11./nszab.p.5.
- 275.mh'2000, 03.09.,p.6.
- 276.mh'1999, 08.25. p.11.
- 277.nmo'1999, 08.27. p.9./nszab,p.13.
- 278.nmo'1999, 09.04. p.9.
- 279.mn'1999, 09.07. p.5./nszab,p.4.
- 280.nszab'1999, 09.08. p.11./mh,p.3.
- 281.nszava'1999, 09.17.p.9.
- 282.vg'1999, 09.23. p.12.
- 283.vg'1999, 09.27. p.3./napi,p.1,3.
- 284.nszab'1999, 09.27. p.13.
- 285.vg'1999, 10.01. p.1,3./nszab, p.12,13.
- 286.vg'1999, 10.01. p.6./nszab,p.14.
- 287.mn'1999, 10.14. p.mell
- 288.vg'1999, 10.15. p.6.
- 289.napi'1999, 11.30. p.3.
- 290.nszab'1999, 12.03. p.5.
- 291.nszab'1999, 12.03. p.17.
- 292.mh'2000, 01.17./vg

293.vg'2000, 01.18. p.3.
294.számadás'1999/51-52.sz. p. -'2000/1-2.sz.
295.vg'2000, 01.24. p.1,3.
296.napi'2000, 02.24. p.1,3./vg,p.1,3./nszab,p.11.
297.nszab'2000, 02.07. p.1.
298.nszab'2000, 02.07. p.4.
299.forrás-régiómo'2000/2.sz. p.
300.nmo'2000, 03.16. p.1./mn,p.1,mell./nszab,p.1,8.
301.napi'2000, 04.01. p.1,5.
302.mn'2000, 04.01. p.1,11.
303.napi'2000, 04.01. p.1,3.
304.vg'1999, 12.15. p.1,3.
305.napi'2000, 03.09.,p.21.
306.telecomp'1999/16.sz. p.2.
307.napi'1999, 09.20. p.3.
308.vg'1999, 09.22.p.3.
309.vg'1999, 09.24. p.mell
310.mn'1999, 10.13. p.9./vg,p.15.
311.CDpanoráma'1999/3.sz. p.32-33.
312.napi'1999, 10.26. p.1,3.
313.napi'1999, 10.28.p.15.
314.vg'1999, 10.28.p.4.
315.vg'1999, 10.29.p.8.
316.mn'1999,11.03.p.16.
317.vg'1999, 11.04. p.17.
318.figyelő'1999/44.sz. p.32-35. 40-43.
319.nmo'1999, 11.05.p.8.
320.ifti'1999, 11.05.
321.napi'1999, 12.27.,p.1,3,17.
322.vg'1999, 12.28.p.1,2.
323.vg'2000, 01.20.p.5.
324.napi'2000, 01.20,p.3./nmo,p.9./VG,P.15.
325.vg'2000, 01.27.p.3./napi,p.3.
326.vg'2000,03.08.p.1,2.
327.vg'2000, 03.08.p.1,3,13,15.
328.nszava'1999, 08.30.p.1,6.
329.mh'1999, 08.31.p.8.
330.mh'1999, 09.06.p.6.
331.nszab'1999, 10.02.p.3.
332.ifti'1999, 10.08.
333.mn'1999, 10.21.p.1,5.
334.nszab'1999, 10.21.p.5.
335.nszab'1999, 11.02.p.27.
336.nszab'1999, 11.24.p.5./nszava,p.3.

337.mn'1999, 11.24.p.11.
338.mn'1999, 12.10.p.5.
339.mn'1999, 12.16.p.7.
340.beszemle'99/11.sz. p.3-120
341.mn'99, 12.14. p.1,9.
342.napi'2000, 02.09. p.6./nszava,p.4.
343.nszab'2000, 02.14. p.12.
344.vg'2000, 02.17.p.10.
345.nszab'2000, 02.17.p.7.
346.vg'2000, 03.03.p.9.
347.nszab'2000, 03.03.p.5.
348.vg'2000,03.08..p.11.
349.mn'2000,03.10.,p.11./vg.p.8.
350.hvg'2000/11.sz. p.99-103.
351.napi'1999, 09.13.p.13,16./vg.p.6.
352.nszab'1999, 09.22.p.26.
353.vg'1999, 09.22.p.3.
354.mn'1999, 10.08.p.10./telebit'1999/10.sz.p.5.
355.brókervilág'1999/3.sz.
356.napi'1999, 11.24.p.3./mn,mell./nszab,p.17.
357.napi'1999, 11.30.p.21.
358.telecomp'1999/23.sz. p.8.
359.mh'2000, 01.07./vg
360.mh'2000, 01.12.p.14.
361.vg-menedzser'2000, 01.13.
362.nmo'2000, 01.19.p.9.
363.mn'2000, 01.19.p.4.
364.vg'2000, 01.19.p.15.
365.telecomp'2000/2.sz.
366.mn'20, 02.08. p.12.
367.mn'2000,03.10.,p./napi,p.1,5./vg.p.1,8.
368.vg'2000, 03.30.p.8.
369.time and society'2000/1.sz.
370.nmo'2000, 03.31.p.5.
371.mh'1999, 09.03.p.6.
372.mn'1999, 09.10.p.12./nszab,p.11./napi,p.5.
373.ifti'1999,09.10.
374.TMT'1999/7.sz. p.275-280.
375.nszava'1999, 09.13.p.4.
376.vg'1999, 09.17.p.6
377.byte'1999/9.sz. p.26-27.
378.byte'1999/9.sz. p.24-25.
379.mta-ért'1999/9.sz.
380.napi'1999, 11.24.p.5.
381.nmo'1999, 12.09.p.8.

382.nszab'2000, 01.11./mh'2000, 01.17./vg'2000, 01.17.
383.mn'2000, 01.19.p.4.
384.napi'2000, 01.19.p.1,7.
385.mn'2000, 01.28.p.7.
386.nszab'2000, 02.07.p.16.
387.mn'2000, 02.09. p.4./vg.p.6./nszab.p.5.
388.napi'2000, 02.16. mell.
389.vg'2000, 02.16. p.9.
390.médiafigyelő'2000/3.sz.
391.nmo'2000, 02.18. p.2./mn,p.10./vg,p.8.
392.nszab'2000, 02.21.p.16.
393.vg'2000, 02.22. p.1,10,14,15./nszab,p.16./mh,p.6.
394.telecomp'2000/6.sz.p.2.
395.nszab'2000, 04.03.p.15.
396.nszab'2000, 04.03.p.15.